

Zondagsschoolboekje

Titel: Wuildershoeve

Auteur: W. Schippers

Illustrator:

Uitgever: J.J. Groen, Leiden

Druk: 4

Jaar van uitgave:

WUILDERSHOEVE

DOOR

W. SCHIPPERS

WUILDERSHOEVE

J. J. GROEN & ZOON N.V., LEIDEN

INHOUD

Hfdst.	Bladz.
I. Een hoos plan	7
II. Huib, de deugniet	10
III. Het plan komt tot uitvoering	17
IV. Huibs berouw	34
V. Huib wordt boer	46
VI. De loting	54
VII. De verleider	65
VIII. Huib verlaat de hoeve	75
IX. Voorbereidende maatregelen	87
X. Huib zoekt een nieuwe werkring	97
XI. De nachtelijke tocht	104
XII. De inbraak op de hoeve	116
XIII. God spreekt tot Huib	133
XIV. De ommekeer	138
XV. Het kwade door het goede overwonnen	143

HOOFDSTUK I

Een hoos plan

Reeds acht slagen heeft de oude torenklok doen horen en wel een uur lang branden reeds in het dorp de lampen achter de gesloten vensterluiken, doch nog steeds speelt en ravot een troepje jongens, die er niet toe kunnen komen naar huis te gaan, al lopen ze ook door langer toeven een standje van moeder of een paar tikken van vader op.

't Is dan ook een wonderschone avond, en nu de bijna volle maan wat hoger aan de klare hemel stijgt, is het op de open plekken tussen de huizen schier daghelder; doch achter de heggen en onder de hoge zware iepenbomen is het pikdonker en om die reden vinden de jongens het wegkruipertje spelen thans zo heerlijk.

„Zeg Huib, nou schei ik er uit,” zegt eindelijk een der knapen, „want als vader me komt halen loopt het bepaald mis, en erg veel zin in een pak slaag heb ik op het ogenblik niet.”

De aangesprokene schijnt zowat de aanvoerder van het troepje te wezen, want allen komen om hem heen staan, en er zijn er nog een paar die zeggen: „Zouden we er nu maar niet uitscheiden, Huib, wat denk je er van?”

„Laten we nog één potje doen, jongens,” meent Huib, en om zijn mening kracht bij te zetten, begint hij uit volle borst te zingen: „En we gaan nog niet naar huis!” waarop Bart Noppers, die het eerst van naar huis gaan gesproken heeft, luidkeels invalt: „In lange niet, in lange niet!”

„Dat zullen we eens zien, jou rekel,” zo mengt zich plotseling een zware mannenstem tussen het jongenskoor, en eer Bart uit de voeten kan komen, heeft zijn vaders sterke hand hem bij de arm gepakt en uit de kring zijner vrolijke makkers weggetrokken.

Het gewelddadig wegvoeren van Bart is voor alle jongens het sein tot de aftocht, en spoedig keren de meesten huiswaarts; doch Huib Witzer en Bram van Wingen, die het verst weg wonen en dezelfde kant uit moeten, maken niet veel haast en slenteren langzaam de dorpsstraat uit langs boerenhoeven en arbeiderswoningen.

Uiterlijk verschillen beide knapen veel van elkander, zowel in voorkomen als in kleding, want terwijl de kleren van Bram van Wingen een zekere welstand aanduiden, is de plunje van Huib Witzer, hoewel zorgvuldig gelapt, alles behalve weelderig te noemen.

Bram van Wingen is de enige zoon van een welgestelde korenkoper, die een der mooiste huizen van het dorp bewoont. 't Is een flinke knaap met helderbruine ogen en donker krulhaar, doch mogelijk juist wegens dat uiterlijk schoon is hij van zijn prilste jeugd af door zijn ouders vertroeteld en verwend, en zó bont kon de hengel het niet maken, dat hij thuis ooit ernstig straf oplep.

Huib Witzer is, hoewel schier even oud als Bram van Wingen, wel een half hoofd kleiner dan deze, doch alles aan hem is stevig en sterk.

Lichtblond, bijna wit is zijn haardos, en het lijkt alsof zijn verfromfaaide pet er steeds afglijdt naar achteren in zijn korte, dikke nek. 't Is een vrolijke snuiter, wiens appelfrond gezicht altijd glinstert van pret, doch met dat al is Huib Witzer de schrik van het dorp, want overal, waar kattenkwaad uitgevoerd wordt, is hij de voorman.

Ze hebben het bij hem thuis maar schraal, want Huib is de oudste van zes kinderen, en zijn vader heeft hard werk om voor die allen het dagelijks brood te verdienen.

Hoe nader de jongens bij huis komen, des te langzamer gaan ze lopen. Bram praat druk en schijnt zijn makker tot het een of ander te willen overhalen, maar deze blijkt er niet veel zin in te hebben, want telkens schudt hij zijn rond, witharig hoofd.

Eindelijk blijven ze voor een mooi wit hek staan. Hier woont Bram van Wingen, en het hek verleent toegang tot een breed rijpad, aan welks einde de brede voorgevel van het huis zich opheft in het witte, vredige maanlicht.

„Waarom wil je nou niet, Huib?” vraagt Bram dringend; „als we aan de kant van de weide over de sloot springen, worden we nooit gesnapt, en ik weet precies de boom te staan, waar de wijnappels aan groeien. 't Is om die vrekke boer Wuilders te plagen; appels kan ik thuis net zo veel afplukken als ik wil. Kom Huib, doe het nou. Bart Noppers doet ook mee en Kees van Kammerden stellig ook.”

„k Heb er weinig zin in,” zegt Huib. „'t Blijft toch in elk geval stelen en — en — daar doe ik niet graag aan mee. Trouwens,” vervolgt Huib, „als boer Wuilders er achter komt, loopt het lelijk mis. Voor mij ten minste, want hij is al twee keer bij vader wezen klagen, dat ik zijn kippen in de sloot gejaagd en zijn kettinghond gesard had.”

Bram begon te lachen, en vroeg belangstellend, wat Huibs vader er wel van gezegd had.

„Vader zei niet veel, maar de klappen met de spanriem deden geweldig zeer.”

Bram proestte het uit en zei: „Ik ben maar blij, dat mijn vader korenkoper is en geen schoenmaker, want nu is er geen spanriem in huis. Maar,” vervolgde hij, „nu moet je juist meedoen morgenochtend, omdat die lelijke Wuilders je er zo in heeft laten lopen.”

Nog een poosje staan de jongens te praten in de maneschijn, en als zij eindelijk besluiten naar huis te gaan, is het Bram van Wingen zoals gewoonlijk gelukt, Huib Witzer tot zijn plan over te halen.

9

Het ijzeren hek knaast in zijn scharnieren, en fluitend gaat Bram langs het rijpad naar huis, en ook Huib stapt, nu hij alleen is, stevig door. Hij is ontevreden op zichzelf, omdat hij zich door Bram heeft laten overhalen om morgenochtend vóór schooltijd mee deel te nemen aan de plundertocht in Wuilders boomgaard.

Niet, dat hij appels of peren stropen nu bepaald als diefstal beschouwt, o nee, maar hij heeft onlangs, toen Wuilders bij zijn vader kwam klagen, de boer horen zeggen: „Baas Witzer — als je niet zorgt, dat jouw Huib bij mij geen kwaad meer doet, dan heb je het laatste stukje werk van mij gehad.” Zie, dat was het, wat hem spijt deed hebben van zijn afspraak met Bram van Wingen, want boer Wuilders was een goede klant van zijn vader, en hoe jong Huib ook nog was, toch wist hij zeer goed, dat zijn ouders arm waren en dat het vader zeer hard zou vallen zoveel werk te verliezen.

Maar in het lichtzinnige jongensgemoed van Huib bleven dergelijke ernstige overdenkingen nooit lang standhouden en toen hij voor de deur der ouderlijke woning zijn klompen uittrok, mompelde hij binnensmonds: „Wat maal ik er om! Ze snappen ons toch niet.”

„Dat „wat maal ik er om!” was Huibs stopwoord, en het was een lelijk woord, dat in zijn volgend leven voor hem van hoogst ernstige betekenis zou worden.

HOOFDSTUK II

Huib, de deugnet

Het huisje, waar de schoenmaker Witzer woont, staat bijna aan de grens van het dorp. De rijweg loopt er aan de voorkant vlak langs, doch aan de achterzijde behoort er een tamelijk groot erf bij, tot aan de brede, heldere sloot, aan welker overzijde weiden en akkers zich ver uitstrekken.

10

Hoe aardig beschijnt het maantje het kleine huis met zijn ouderwets trapgeveltje en verweerd rood pannendak.

Boven de deur hangt aan een ijzeren stang een grote, zwart geschilderde laars, eveneens van ijzer, als duidelijk bewijs, welk handwerk de bewoner uitoefent. Die laars hangt daar al vele, vele jaren, want reeds Witzers vader en grootvader hadden op deze plek met hetzelfde bedrijf hun brood verdiend.

Enigszins aarzeland — want hij weet zeer goed, dat hij veel te laat thuis komt — opent Huib de deur en stommelt met zijn klompen in de hand door een donker portaaltje, dat tot berging van emmers, potten en pannen en dergelijk keukengereedschap dient.

Hier zet Huib zijn klompen naast een rij andere, die aan de verdere huisgenoten toebehoren, en blijft dan, eer hij de binnendeur opent, nog even luisterend staan.

„Ha,” denkt hij, „vader heeft een goede hui,” want bij het gelijkmatig kloppen van de schoenmakershamer op het stugge leer, klinkt een zware mannenstem, die een oud wijsje neuriet. Dat is zo de gewoonte van baas Witzer, als er ten minste niets is, dat hem boos of driftig maakt.

„Waar kom jij vandaan?” is zijn eerste vraag, als Huib binnenkomt, en het kloppen en slaan houdt gelijktijdig op, terwijl zijn ogen over de bril heen Huib donker aanstaren.

't Is een tamelijk groot vertrek, waar de schoenmaker zijn werkplaats heeft; een houten beschoot met glazen deur scheidt het van de huiskamer, doch des avonds, als de kleinste kleuters naar bed zijn, gaat moeder meestal met haar werk bij haar man in de werkplaats zitten. Dat vindt baas Witzer gezellig, en er behoeft maar één lamp te branden; dat spaart olie uit, want moeder moet terdege op de kleintjes passen om rond te komen.

't Is een flinke vrouw en een verstandige liefderijke moeder, die weet hoe ze met haar huisgenoten moet omspringen, en

11

ondanks hun bekrompen levensomstandigheden is er in het ganse dorp niet gemakkelijker een huisgezin te vinden, waar men opgeruimd en tevredener door het leven gaat dan in het huisje van de arme schoenlapper.

De baas zelf is zowel uitwendig als inwendig enigszins zonderling. Op een paar brede schouders staat een dik, kogelrond hoofd met hetzelfde witblonde haar, waarmede Huibs schedel prijkt, terwijl een korte, gekroesde haard van dezelfde kleur het onderste gedeelte van zijn gelaat geheel bedekt. Voeg hierbij een bril met grote, ronde glazen — want Witzer heeft geen sterke ogen — en de lezer zal begrijpen, dat baas Piet — zoals men hem in het dorp algemeen noemt — wel enigszins op een uil gelijkt, te meer wijl in verhouding tot zijn breed en zwaar bovenlijf, de benen buitengewoon kort zijn uitgevallen.

't Is een goedhartig man, die van vroeg tot laat werkt voor zijn gezin; doch als men hem boos maakt, dan is baas Piet waarlijk de gemakkelijkste niet. Daar weet Huib van mee te praten, want die maakt wel eens kennis met vaders sterke handen.

„Waar kom jij vandaan?” vraagt hij nog eens, als Huib bij de eerste vraag het antwoord schuldig blijft.

„O,” zegt de jongen thans met rappe tong, „we hebben weggelopen gespeeld, vader, en we wisten niet, hoe laat het was.”

„Jij weet nooit hoe laat het is,” zegt de baas driftig, „maar ik had je vanmiddag toch gezegd, dat je na schooltijd nog drie paar schoenen moest poetsen en wegbrengen; of weet je dat ook al niet meer? Neen, lui rekel,” vervolgt de schoenmaker met toenemende toorn. „jij loopt liever langs de straat te ravotten dan dat je doet wat je vader je gelast, maar 't zal je deze keer slecht bekomen.”

Zo sprekend springt baas Piet overeind en grijpt naar de spanriem. Doch Huib komt er door moeders tussenkomst ditmaal goed af.

12

Zij wenkt vader bedarend toe en zegt: „Huib, ga ogenblikkelijk de schoenen poetsen; en geen avondboterham vóór dat je klaar bent, dan kun je ze morgenochtend vóór schooltijd nog wegbrengen. Dat is voor je straf, omdat je zo laat thuis komt en niet gedaan hebt wat vader je had opgedragen.”

„Juist zo, moeder,” antwoordde baas Witzer, „nu kan mijnheer een poosje opblijven en zijn boterham verdienen voor hij gaat slapen.”

Even snel als de toorn ontbrandde, was hij ook weer uitgeblust, en geen vijf minuten later zat baas Piet weer lustig te fluiten bij het kloppen van zijn hamer. Maar Huib trok een lelijk gezicht, want schoenen poetsen was hem een gruwel, en evenals altijd hunkerde hij naar zijn boterham. Doch er was niets aan te doen; dus scharrelde hij maar zo spoedig mogelijk van onder de werktafel van zijn vader de houten bak met poetsgereedschap voor de dag en begon met kracht aan zijn taak.

Eindelijk had Huib zijn laatste schoen klaar en ook baas Piet legde zijn hamer neer en deed zijn schootsvel af.

„Ziezo,” sprak vrouw Witzer lachend en streek haar hand door Huibs lichte haren, „ziezo, mannetje, gauw je handen wassen, je boterham eten, en dan naar kooi.”

Geen half uur later, of de jongen liep vlug de ladder op naar boven om op zolder — waar het grootste gedeelte van de jongere leden des gezins hun slaapplaats hadden — ook zijn rustplaats op te zoeken, die hij met zijn tienjarige broer Hendrik deelde. Een brede streep wit maanlicht viel helder door het geopende dakvenster naar binnen en scheen juist in de hoek, waar het lage bed van Huib en zijn broer wegschool achter de thans opengeschoven groene gordijntjes.

Huib kan de verzoeking niet weerstaan, zijn vreedzaam sluimerend broertje nog even te plagen.

Op zijn blote voeten sluipt de deugniet achter het bed en

13

gluurt, terwijl hij zijn hand diep tussen het bed en het houten beschoot steekt, naar de kleine slaper, doch deze verroert zich niet en sluimert rustig door.

Nu trekt Huib de hand terug; hij heeft gevonden wat hij zocht; tussen de vingers houdt hij een strohalm.

Zijn ogen glinsteren van ingehouden pret, nu hij voorzichtig met het strootje zijn broertje onder de neus strijkt, want deze maakt in zijn slaap allerlei zotte bewegingen en trekt de dwaaste gezichten.

Nog lang houdt de plaaggeest het spelletje vol, maar als eindelijk de kleine jongen herhaaldelijk met beide handen tegelijk naar zijn zo hardnekkig geplaagde neus grijpt, kan de bengel zich niet langer inhouden en hij giert het uit van het lachen. Nu richt de kleine jongen zich halverwege op in het bed, en nog steeds zijn neus wrijvend, zegt hij half dromend: „Ben je daar, Huib? Waarom kom je niet in bed?”

Deze echter heeft plotseling zijn lachlust bedwongen en blijft met strakke blik in het bed staan kijken, als zag hij daar iets, dat bijzonder zijn aandacht boeit.

„Huib, zie je wat?” vraagt de kleine jongen enigszins angstig en kijkt ook achter zich, onwillekeurig de richting van zijns broeders blik volgend.

„Ik geloof zeker, dat daar een muis onder je kussen kruipt, Hein; ik geloof het zeker,” bevestigt Huib.

„O,” roept Hein, en zijn ogen worden hoe langer hoe groter van angst, want de jongen is doodsbang voor muizen. „O, Huib, dan heeft hij over mijn gezicht gelopen; mijn neus kriebelt er nog van. Vader! moeder! Een muis in bed, een muis in bed!” schreeuwt de kleine jongen en springt op hetzelfde ogenblik met een bons op de vloer. Tegelijkertijd kijken van uit een ander bed, dat zich in de verst verwijderde hoek van de zolder bevindt, een paar meisjeskopjes met angstige blikken naar de door de maan helder beschenen plek, waar Huib krachtige pogingen aanwendt om zijn broertje tot

14

bedaren te brengen, die echter maar blijft roepen: „Een muis in bed, moeder! vader! een muis in bed!”

Baas Witzer heeft zich juist ontkleed; hij heeft slaap en verlangt naar bed. Van het eerste morgenkrieken heeft hij gewerkt, en morgenochtend moet hij weer vroegtijdig uit de veren, want dan is het Zaterdag, en er moet vóór Zondag nog veel worden gedaan.

„Wat nu weer?” bromt hij, „een muis in bed? 't Kan niet, we hebben een veel te goede kat om muizen te kunnen hebben. 't Zal wel weer een streek van Huib zijn om de boel overeind te zetten.”

Toornig wil baas Witzer de ladder opstormen naar boven, doch moeder is hem voor. „Blijf maar, Piet, en ga maar vast naar bed, ik zal wel eens gaan kijken, wat er aan de hand is daar boven.”

Huib is blij, dat moeder naar boven komt. Nu heeft hij minder kans op een pak slaag dan wanneer zijn vader was gekomen, maar toch maakt een bestraffing van moeder meer indruk op zijn lichtzinnig hart, dan een pak slaag van zijn vader.

„Moeder, o moeder!” roept Hein. „Er is een muis in bed! Huib heeft hem gezien, hij is onder mijn kussen gekropen, en dat vieze beest heeft over mijn gezicht gelopen en aan mijn neus zitten kriebelen. Ik durf niet meer in bed, moeder,” vervolgt de kleine knaap en dringt zich angstig tegen haar aan.

Het eerst wendt vrouw Witzer zich tot de meisjes. Haar heldere blik heeft onmiddellijk de strohalm bespeurd, die Huib nog tussen de vingers houdt, en zij begrijpt dadelijk, wat er voorgevallen is.

„Ga maar gauw slapen, meisjes, er is volstrekt geen muis hier op zolder; dat heeft Huib zijn broertje maar wijs-gemaakt om hem angst aan te jagen. Kom eens hier, Huib, en ga niet achter het gordijn staan. Zo, kijk mij nu eens aan. Heb je werkelijk een muis daar in jullie bed gezien?”

15

„Gezien,” zegt Huib aarzeland, en tracht zijn moeders kalme, heldere blik te ontwijken, „gezien heb ik hem nu juist niet; maar het kon toch zijn dat — ja — dat —”

„Huib, kom eens bij het raam en kijk eens naar buiten. Kijk eens omhoog. Weet je, wie daar woont daar boven die sterren? Geef antwoord, Huib.”

De jongen is ernstig geworden; hij lacht niet meer en zijn glinsterende ogen staren strak naar boven, het dakvenstertje uit naar de sterren, die pinkelen aan de zwart-blauwe hemel.

„Geef antwoord, Huib,” zo klinkt weer moeders zachte stem.

Huib blijft omhoog staren en hij gehoorzaamt. „Daar woont God, moeder,” fluistert hij beschroomd.

„En die hoort en ziet alles, Huib; vergeet dat nooit, jongen. Ik heb je dat al zo dikwijls gezegd, maar je schijnt het telkens weer te vergeten. We zullen er nu niet verder over praten, want het is meer dan tijd om te gaan slapen. Maar zeg mij eens de waarheid, je hebt je broertje geplaagd en hem toen bang gemaakt, is het niet zo?”

Huib knikt van ja, hij kan moeder niets wijsmaken en hij zou het nu ook niet meer willen, want hoe ondeugend hij is, toch weten moeders woorden altijd zijn hart te treffen.

„En nu,” vervolgt vrouw Witzer, „bid je avondgebed, Huib, en vraag God om vergeving, want je hebt kwaad gedaan. En je moet niet gaan slapen met kwaad in het hart. Kijk eens, Hein slaapt al weer. Ik hoop, dat jij ook zo rustig slaapt. Nacht, Huib!”

„Nacht, moeder,” zegt Huib, „ik zal Hein 's avonds niet meer plagen.”

Van hun vroegste jeugd had vrouw Witzer haar kinderen geleerd, voor hun bed geknield te bidden vóór ze gingen slapen, en niemand hunner behoefde ze er des avonds aan te herinneren behalve nu en dan Huib, haar lichtzinnige en weerbarstige oudste. Doch moeders zachte woorden konden dat wilde jongenshart treffen, meer dan vaders toorn.

16

Huib was ernstig geworden. Zeker, hij had kwaad gedaan met zijn broer te plagen; vader en moeder wilden, dat ze 's avonds boven rustig waren. Al weer was hij ongehoorzaam geweest, en nu speelt het hem. „Lieve Heere, vergeef het mij, en leer mij gehoorzaam zijn,” bad hij. Toen ging hij naar bed, maar hij kon de slaap niet vatten. Hij dacht aan morgenochtend. Dan zou hij nog veel groter kwaad doen. En hij keek naar het heldere maanlicht. Daarboven woonde God, en die wist, dat ze morgen bij boer Wuilders appels zouden gaan stelen. „Nee, ik doe het niet, ik doe het niet,” mompelde hij half hoorbaar. Toen werd hij rustig en viel in slaap.

HOOFDSTUK III

Het plan komt tot uitvoering . . .

Helder en vriendelijk scheen de volgende morgen het najaarszonnetje door de machtige takken van de oude iepenbomen, die tegenover de uitgestrekte hoeve van boer Wuilders sinds mensenheugenis de brede rijweg overschaduwden.

Met een wijde bocht loopt de weg achter de hoeve om en de ruimte tussen de weg en het erf, met de schuren, stallen en hooibergen, wordt ingenomen door een grote boomgaard, die doorloopt tot aan de rijweg, doch door een brede sloot daarvan gescheiden is.

Aan de andere zijde, waar de vruchtbare weiden de boomgaard begrenzen, is de sloot minder breed, doch kort aan de slootkant staan daar in onafgebroken rij doornige kruisbessenstruiken.

Wat verderop aan de weg bevindt zich de dorpskerk met het eigenaardige spitse torentje, en vlak daarbij het ouderwetse schoolgebouw en de daaraan vastgebouwde woning van de meester.

Achter de kerk en de school ligt de stille dodenakker en

17

Wuildershoeve 2

aan de achterkant daarvan komt men over een smal slootje op dezelfde weide, die achter Wuilders' boomgaard heenloopt.

Langs deze zijde was het, dat Bram van Wingen een aanval wilde beproeven op de wijnappels van de rijke boer; doch om in de weide te komen moest men het kerkhof dwars oversteken, en Bram denkt, dat het niet gemakkelijk gaan zal, zijn makkers langs die weg te krijgen. Als Huib maar wil, dan volgen de anderen van zelf. „Maar Huib deed gisteravond al zo raar, ik wou, dat hij nu maar kwam,” zo vervolgt Bram zijn gedachtengang, terwijl hij zachtjes de rijweg afkuurt.

Al een poosje loopt hij daar te wachten, en hoewel hij anders geen vriend is van vroeg opstaan, en zijn moeder soms moeite heeft om te zorgen, dat hij tijdig op school is, thans, nu hij het er op gezet heeft, Wuilders' boomgaard binnen te dringen, was hij reeds om zes uur uit de veren.

Er was nog niemand bij hem thuis wakker geweest dan de oude dienstmeid, en op haar verwonderde vraag, wat hij al zo vroeg op deed, had hij de goede oude wijsgemaakt, dat er duiven van hem weggevloden waren, en dat hij die nu aan het andere eind van het dorp ging terughalen.

Huib Witzer was echter nog vroeger wakker geweest dan Bram van Wingen, doch niet uit eigen beweging. Moeder had hem een paar keer aan de arm geschud, want Huib moest de schoenen, die hij gisteravond laat gepoetst had, nu wegbrengen; de man, voor wie ze bestemd waren, moest er vroeg mee op het pad.

Toen hij eenmaal op weg was, vond hij het heerlijk, zo vroeg in de frisse geurige morgenlucht te lopen, en hij verkneukelde zich in de gedachte, dat hij nog zoveel tijd had, eer hij op school moest zijn. En dan was het bovendien Zaterdag, de dag, die Huib verkoos boven al de andere; dan was er des middags geen school, en hij had altijd het een of ander plan, dat op die middag moest worden uitgevoerd.

Nu dacht hij weer onder het voortstappen aan wat gister-

18

avond was voorgevallen, en een onbehaaglijk gevoel kwam over hem, toen het hem te binnen schoot, dat hij Bram van Wingen toch eigenlijk beloofd had, mee te doen en appels te gaan stropen bij boer Wuilders.

Maar Huib lachte al weer. 't Zou wat! Bram sliep immers toch altijd tot acht uur en dan was het te laat. Ja, hij, Huib, moest des morgens vroeg op, om voor vader schoenen te poetsen en weg te brengen. „Een vreemd soort kameraden,” zegt Huib in zichzelf. „Bram is een jonkheer, dat zie je aan zijn kleren wel, en zijn vader heeft geld genoeg. Bram heeft thuis nooit wat te doen en hij kan slapen zo lang als hij wil. En ik ben Huib, de schoenpijk, zoals de jongens zeggen,” en Huib begint te lachen om de vreemde kameraadschap. „Maar toch is die Bram een aardige jongen, niks trots en altijd bereid om mij met mijn sommen te helpen, als ik hem maar help bij het spelen. En bij het kattenkwaad,” wil Huib er bijvoegen, maar hij zegt het niet, want de indruk van moeders woord is bijna reeds weer verdwenen.

Eer hij er zelf erg in heeft, is het doel van zijn wandeling bereikt, en als hij de schoenen heeft afgegeven, aanvaardt hij op zijn gemak de terugtocht.

Nu heeft hij geen haast meer, en met de handen in de broekzakken en de pet nog dieper in de nek dan gewoonlijk, stapt Huib kalm door de stille, rustige dorpsstraat.

Hoe geheel anders is het hier nu in de heldere zonneglans dan gisteravond in de maneschijn, maar Huib vindt het gouden daglicht toch veel prettiger dan de maneschijn, en als blijk van zijn vrolijke gezindheid begint hij te fluiten: „Vogeltje, wat zingt ge vroeg!”

Schel en doordringend klinkt het door de reine morgenlucht.

Maar hoor! Uit de verte komt ook een fluittoon: „Wat zingt gij vroeg, wat zingt gij vroeg!”

Dat is de echo niet, o neen, Huib Witzer weet dadelijk,

19

wie het is, die daar zijn fluiten beantwoordt en een genoeglijke glimlach speelt om zijn rond, fris, gezicht.

„Daar is waarlijk Bram van Wingen al op de been!” mompelt Huib, maar dan trekt hij een bedenkelijk gezicht. „'k Hoop, dat hij maar niet begint te zanken over appels stropen bij boer Wuilders. Had ik het hem maar niet beloofd, dat ik mee zou doen; hij is er natuurlijk expres zo vroeg voor opgestaan en hij zal het flauw vinden, als ik achteruit ga krabbelen.”

Huib loopt wat steviger door, doch hij fluit niet meer, er is tweestrijd in zijn gemoed.

Enerzijds gevoelt hij iets in zijn binnenste, dat hem waarschuwt niet in te gaan op wat straks Bram van Wingen van plan is te doen; doch aan de andere kant vindt hij het moeilijk er zich af te maken. Wat zal hij Bram antwoorden, als deze hem aan zijn woord houdt? En bovendien — hij is zonder eten van huis gegaan. Huib gevoelt plotseling veel trek in sappige wijnappels en dat maakt hem nog zwakker tegen de verleiding. Veel tijd tot overleg rest hem niet, want nog eer hij bij de hoeve van boer Wuilders is, springt Bram van Wingen van achter de dikke boom, waar hij stond weggescholen om Huib te verrassen.

„Ha! Huipie! goeie morgen! Jongen, jongen, wat pas jij mooi op je tijd! Maar hoe komt het, dat je me niet gefloten hebt, dat hadden we toch afgesproken?”

Huib wist dat ook wel; hij had 's avonds Bram beloofd, hem zoals hij wel meer deed, door schel op zijn vingers te fluiten het bericht te doen toekomen, dat hij buiten op hem stond te wachten; doch straks toen hij het mooie huis van de heer van Wingen was gepasseerd, had hij er werkelijk niet aan gedacht.

„Ja, 'k zal je er wat van zeggen, Bram; ik ben niet voor mijn eigen plezier zo vroeg op pad; ik heb voor vader schoenen weggebracht, die de mensen eigenlijk reeds gisteravond hadden moeten hebben.”

20

„Nu,” zegt Bram lachend, „t was gisteravond niet erg vroeg, mama was al weer bang, dat me iets was overkomen, ze wilde de knecht er reeds op uit sturen, om me te gaan zoeken en ze was de koning te rijk, toen ze mij weerzag.”

Er is een trek van minachting op het bloeiende gelaat van de knaap, als hij dit vertelt, want hij weet zeer goed, dat hij thuis vertroeteld wordt. „Maar hoe liep het voor jou af?”

„O, goed!” antwoordt Huib, „maar als moeder er niet tussen gekomen was, dan zou mijn rug weer kennis hebben gemaakt met vaders spanriem; nu moest ik voor straf eerst een partij schoenen poetsen, voor ik mijn boterhammen kreeg en naar bed kon gaan. Maar wat ik zeggen wou, Bram,” zo vervolgt Huib snel, „van dat plannetje bij hoer Wuilders zal, wat mij aangaat, niet veel komen, want — want — ik heb er geen zin in, Bram, ik doe niet mee.”

„Doe je niet mee?”

Onbeschrijflijk was de toon van minachting, waarop Bram van Wingen deze woorden sprak, en de toon van die stem joeg Huib het bloed naar de wangen.

„Doe je niet mee?” herhaalde de knaap. „En waarom niet? Je hebt het toch gisteravond beloofd!”

Huib mompelde zoiets, dat hij er geen zin in had, en dat hij tot een andere gedachte gekomen was, en of ze dan met hun drieën niet evengoed in de boomgaard van hoer Wuilders appels konden kapen.

Op dit ogenblik komen Bart Noppers en Kees van Kammerden zich bij hen voegen, en zich tot die beide jongens wendend, herhaalt Bram van Wingen met zo mogelijk nog groter minachting: „Hij doet niet mee, jongens! hoe vind je dat?”

„En gisteravond heeft hij het stellig beloofd; dat heb je ons tenminste verteld,” zegt de lange, magere Kees van Kammerden tot Bram.

21

Huibs toorn verdwijnt al weer, en slechts valse schaamte blijft over, want als Bram opnieuw aandringt en daarin door de beide andere jongens wordt ondersteund, mist hij de moed om ronduit te zeggen, waarom hij nu niet wil.

Wat hem gisteravond op zijn bed, en onder de invloed van de woorden zijner vrome moeder, een groot kwaad toescheen, lijkt hem thans een kleinigheid, waarmee hij tegenover zijn makkers niet voor de dag durft te komen.

Nog een zwakke poging doet hij om de anderen van hun voornemen af te brengen.

„Laten we het niet doen, jongens,” zegt hij; „want als de boer er de lucht van krijgt, dan hebben we aanstonds de nijldige hond op de hielen, en als die je te pakken krijgt, nou!”

Huib vervolgt de zin niet, 't is ook niet nodig, want de jongens weten allen wel, wat het zeggen wil, door een grote kettinghond te worden nagezet. Klaarblijkelijk maken Huibs woorden nog al indruk, voornamelijk op Bart Noppers, die niet van de vlugsten is, en bovendien zeer onaangename ondervinding heeft opgedaan van nijldige honden. „Ja, dat is waar ook,” meent Bart, „daar had ik niet aan gedacht. Als die valse Turk van hoer Wuilders mij beet kreeg, dan kwam ik er nog slechter af dan verleden jaar met Hector van de veldwachter, en dat was waarlijk al erg genoeg; die beet mij in mijn been, dat het bloed in mijn schoen liep.”

„Laat je toch niet bang maken, jongens,” spreekt Bram van Wingen op geruststellende toon. „Kijk eens hier, die oude suffice hond ligt vast aan de ketting en slaapt nu rustig in zijn hok. En als we gesnapt worden, dan zijn we toch al lang weer over de sloot en achter de heg van het kerkhof, eer ze de hond losgemaakt hebben.”

Zo gaat hij voort; of Huib al bedenkingen oppert, Bram weet ze te ontzenuwen, en maar al te spoedig heeft hij Huib tot zijn plan overgehaald. De goede voornemens zijn met

22

„Dat heeft hij ook en daarom is het laf, dat hij nu achteruit krabbelt.”

„Wat zeg je daar?” schreeuwt Huib, en zijn lichtblauwe ogen flinkeren van drift, terwijl zijn rond gezicht zich bloedrood kleurt.

't Is een wonderlijke klant, die Huib Witzer. Bijna nooit wordt hij boos als de jongens hem uitschelden voor „schoenpik” of „schoenpin,” of hem „witkop” noemen; het blijft Huib om het even en hij lacht er om.

Laatst toen een jongen hem per ongeluk met een steen een gat in het hoofd had gegooit, had hij zelf de onthutste knaap getroost en gezegd: „Zit maar niet in de war, hoor, Japie; jij kunt het niet helpen als je een steen weggooit, dat die juist op mijn bol moet terecht komen!”

Eén ding echter kon Huib niet verdragen, en dat was, dat men zijn moed in twijfel trok, zoals Bram van Wingen thans deed.

Huib is de kleinste van de drie, maar als Bram op die toon voortgaat, zal Huib hem stellig aanvliegen, al weet hij zeker, dat de beide andere jongens voor Bram partij zullen kiezen.

„Wat zeg je daar? Wie is er laf?” schreeuwt de schoenmakersjongen en dreigend balt hij de vuist.

Doch Bram is niet voor dag en dauw opgestaan om met de potige Huib te vechten, maar wel om zijn slecht voornemen van gisteravond ten uitvoer te brengen, en wat hij eenmaal van plan is, dat drijft Bram van Wingen koppig door.

„Nu niet dadelijk opvliegen, Huib,” zegt hij op kalme toon — want hij wil, het kost wat het kost, Huib overhalen om mee te doen, voornamelijk omdat deze, als hij eenmaal ergens aan meedoet, gewoon is, voor een ander de kastanjes uit het vuur te halen. „Niet dadelijk opvliegen, want dat dient tot niets. Maar zeg nu zelf eens, Huib, is het niet laf, 's avonds iets te beloven en 's morgens zijn woord weer in te trekken?”

22

geweld op de achtergrond gedrongen. Evenals gisteravond mompelt hij in zichzelf: „Wat maal ik er om; ze snappen ons toch niet.”

Op hun gemak kuieren de vier jongens nu voorbij de poort van Wuildershoeve, en gluren onderwijl scherp over het erf, of daar alles rustig is.

Het onderzoek valt mee; er is niemand op het ruime erf te zien dan de bruinogige Truida, het tienjarig kleindochtertje van Wuilders, die, met een bak in de hand en omringd door een menigte kippen en duiven, het beeld vertoont van lieflijke morgenvrede.

„Trui is vroeg op,” zegt Bart, „maar dat kan geen kwaad, want zij durft vast de hond niet op ons afsturen, als wij in de hongerd zijn.”

„Vooruit nu jongens,” beveelt Huib — want deze heeft als naar gewoonte de leiding op zich genomen — „vooruit nu! hoe langer we nu sammelen, hoe gevaarlijker het wordt. En ik heb razend veel trek in een appeltje, hoor! 'k Heb nog geen boterham gehad en ik ben vanmorgen al vroeg op geweest.”

Alle betere stemmen in zijn gemoed heeft Huib tot zwijgen gebracht, en met zijn gewone vermetelheid gaat hij nu regelrecht op het doel af.

In snelle pas gaat het voorbij de kerk, dan lopen ze, na door de beukenhaag, die het ruime kerkplein van de rijweg scheidt, te zijn gekropen, zo zacht mogelijk dat plein over.

Schuw kijken ze in het voorbij sluipen naar de ramen van het oude schoolhuis, doch de vensters zijn gesloten en meester slaapt nog rustig. Doch in het hoge, smalle hoekhuis, dat tegenover Wuildershoeve staat, daar is het achtervenstertje niet gesloten, want kleine Nilke, de kleermaker, heeft daar al van vijf uur af naald en draad met vaardigheid gehanteerd.

't Is een driftig, nijldig ventje, die Nilke; altijd staat hij op voet van oorlog met de schooljongens, die het voor het

24

merendeel prettig vinden, het kleine, altijd scheldende en dreigende mannetje te plagen en te sarren.

„Laat hen maar praten en lach er om, baas Nilke,” zo hebben verstandige mensen reeds meermalen tot de kleermaker gezegd, doch daarvoor is Nilke te heftig van aard, en als hij op straat door zulk een kleine plaaggeest wordt nageroepen, dan is hij dadelijk woedend en tracht de bengel te pakken te krijgen, wat hem echter nooit gelukt; het ene been van baas Nilke is korter dan het andere, zodat het kreupel mannetje de watervlugge jongens altijd vruchteloos nazet.

Voor al Huib Witzer, die deugniet, maakte hem vaak kwaad, en toen Nilke hem nu een goed half uur geleden voorbij had zien gaan, had hij hem hoos nagekeken en hij zichzelf gemompeld: „Daar gaat die rakker van de schoenmaker. Waar die al zo vroeg heen moet?” Verder had Nilke er niet aan gedacht, totdat hij Huib met zijn drie kameraden druk en geheimzinnig pratend de rijweg zag afgaan.

Scherp en onafgebroken gluren de zwarte ogen van baas Nilke de jongens na, want hij begrijpt onmiddellijk, dat ze iets in hun schild voeren. Vanuit zijn hoog zolderkamerde overziet hij de ganse omtrek, en het valt niet moeilijk, de knapen in het oog te houden, totdat ze over het kerkplein sluipen voorbij het schoolhuis. Nu raakt Nilke hen een ogenblik uit het gezicht kwijt, want thans zijn ze door het kerkgebouw aan zijn oog onttrokken, en hoofdschuddend denkt hij: „Wat moeten zij nu in vredesnaam op het plein achter de kerk uitvoeren?”

Doch erg lang blijft hij niet in het onzekere, want vanuit zijn raam kan hij net een klein hoekje van het kerkhof zien en achtereenvolgens bemerkt Nilke de jongens, die vlug het kerkhof oversteken, Huib Witzer voorop en onmiddellijk achter hem Bram van Wingen, daarna Kees van Kammerden en eindelijk, telkens omkijkend, de dikke Bart Noppers.

„Aha,” mompelt de kleermaker, „het geldt de appels van

25

boer Wuillers. Nu begrijp ik het, maar wacht, bengels, die appels zullen je zuur smaken!”

De jongens hebben hun doel aanvankelijk bereikt. Een ogenblik waren zij wel een weinig huiverig op de stille dodenakker, en Huib Witzer heeft schuw naar de plek gekeken, waar zijn grootvader een jaar geleden ter ruste is gelegd, doch gras en mos hebben dat plaatsje reeds bedekt en met de naaste omtrek gelijk gemaakt. Nee, de gedachte aan zijn grootvader houdt hem ook niet van het kwade terug; die moet ook naar de achtergrond. Nu zijn ze over het slootje en op de weide, doch voor de sloot, die de weide van de boomgaard scheidt, blijven ze een ogenblik aarzelend staan, want daar kunnen ze niet zo gemakkelijk over. De sloot is niet zo erg breed, o nee, maar aan de overzijde, vlak langs de kant, is stevig prikkeldraad gespannen, dat het overspringen zoal niet onmogelijk dan toch hoogst gevaarlijk maakt.

„Daar durf ik niet over,” verklaart Bart Noppers onmiddellijk, en hij laat er dadelijk op volgen: „Weet je wat, jongens? we moesten het maar opgeven. Al bereiken we de bongerd, hoe komen we er dan weer uit?”

Verbeeld je,” vervolgt Bart, „dat die grote hond van boer Wuillers hier eens op je afkomt, lieve deugd, hij eet je schoon op!”

„Kom,” zegt Huib driftig, „daar straks, toen ik er geen zin in had, wilden jullie met alle geweld, en nu we er eenmaal mee begonnen zijn, zou je willen terugrabbelen? Nee, nee! nu vooruit!”

„Er krabbelt geen mens terug dan Bart,” zegt Bram van Wingen, „maar zie je kans hier over te komen? Probeer het dan maar, ik zal je wel volgen.”

„Laten we dan wat verderop kijken,” meent Huib, en hij loopt zo snel langs de slootkant, dat zijn makkers hem schier niet kunnen volgen. Spoedig heeft hij nu een plek gevonden, die hem geschikt lijkt om over te springen.

26

„Hier, jongens, hier kan het wel!” En als het groepje bij elkaar staat, zijn ze het gauw eens, dat het hier wel gaan zal, want het prikkeldraad is op deze plek van het paaltje losgeraakt en ligt bijna op de grond.

Allen komen er veilig over en nu zij eenmaal in de boomgaard zijn, gaat Bram van Wingen voor, want hij beweert, dat hij de boom met wijnappels wel kan vinden.

De jongens lopen gebukt en houden zich zoveel mogelijk achter de bomen en de overal groeiende bessenstruiken verscholen. Zo zoeken ze geruime tijd naar de door Bram bedoelde boom en dwalen zodoende ongemerkt een heel eind van de plek af, waar ze zijn overgesprongen.

Er groeien appels in overvloed, doch de meeste zijn late winterappels en Bart doet het voorstel, als men dan toch geen wijnappels kan vinden, zich maar met deze tevreden te stellen.

„Nee, nu weet ik het; hierheen!” roept Bram op gedempte toon en verlokkelijk blinken de rode appels aan de boom, die hij nu aanwijst.

„Nu twee van ons de boom in,” zegt Huib, „en de andere twee de appels oprapen, die naar beneden gegooit worden.”

„Als jij eens naar boven klom, Bart,” vervolgt Huib met een knipoogje tegen Bram van Wingen, „jij en Kees, hoe vind je dat? Maar gauw dan, want elke minuut is er één.”

„Zo, lelijke schoenpin,” bromt Bart woedend, „je weet heel goed, dat ik niet klimmen kan, maar als je zelf niet durft, zeg het dan! Dan ga ik er onmiddellijk van door; ik heb net een gevoel, alsof de hond me al bij mijn lurven heeft.”

Dan zullen wij maar gaan, Bram,” zegt Huib, proestend van ’t lachen, „en Bart en Kees moeten ze maar oprapen, dan kunnen we ze in de wei wel delen.”

Vlug als een eekhoorn klautert Huib, door Bram gevolgd, in de hoge breedgetakte boom en spoedig regent het bloedrood gekleurde appels naar beneden, die ogenblikkelijk door Bart

27

en Kees in de wijde broekzakken worden opgeborgen. Huib klimt nog een tak hoger en kijkt opmerkzaam in de richting van de hoeve.

Plotseling laat hij zich zakken. „Gauw! gauw!” klinkt het boven uit de boom. „Gauw! daar komen twee knechts van de hoeve en de boer maakt de hond los.”

„Daar heb je ’t al!” roept Bart Noppers angstig. „Heb ik het niet gezegd? En nu zal ik natuurlijk weer het loodje moeten leggen.”

Kees van Kammerden is al verdwenen; bij het eerste alarm is hij weggestoven in de richting van de weide.

Bart tracht hem te volgen, maar het is alsof hij lood in de schoenen heeft; eer hij vijftig pas gelopen heeft, snellen Huib en Bram hem al voorbij.

„Kom dan toch, Bart,” bijt Huib hem in het oor, „dadelijk pakt de hond je, of de knechts halen je in en slaan je bont en blauw.”

„O, Huipie, Huipie! ik kan niet gauwer,” kermt Bart, „geef me een hand; laat me toch niet in de steek.”

„’t Is Bram z’n schuld; laat hij je helpen,” mompelt Huib die ontstemd is over de mislukking. Maar Bram van Wingen kijkt zelfs niet om naar de arme Bart; hij snelt hem als een haas voorbij. Een ogenblik loopt ook Huib door, doch dan krijgt zijn goede hart de overhand; hij heeft medelijden met de angstige kameraad, en steekt hem de hand toe.

„Pak aan en loop wat je kunt, vooruit dan,” roept hij.

Als een drenkeling grijpt Bart de reddende hand en rept zijn korte, dikke benen zo hard hij kan. Tussen vruchtbomen en aalbessenstruiken snellen de vluchtelingen voort, en de eerste, die de sloot bereikt, is Bram van Wingen. Doch op deze plaats kan hij er niet overspringen, want hier is het prikkeldraad stevig aan de paaltjes gespannen, zodat het zelfs voor de vlugste springer onmogelijk is, van deze zijde over de sloot te komen. Gejaagd snelt Bram langs de kant;

28

al is hij voor geen klein geruchtje vervaard, toch vreest hij voor de ruwe vuisten van de vervolgende boerenknechts.

Ook de andere jongens zijn voor de sloot gekomen, en Bart is radeloos.

„Laat me maar los, Huib,” hijgt hij; „we zitten er in, en er is niks aan te doen.”

Maar Huib geeft het zo gauw niet op. Evenals Bram en Kees van Kammerden de plek weer te zoeken, waar ze zijn overgesprongen, daartoe ontbreekt hem de tijd, want een der boerenknechts is hun reeds dicht op de hielen, doch hij weet raad.

Vlak vóór de draad springt hij recht omhoog en komt dan met beide klompen tegelijk er op neer. Zijn plan gelukt; het krammetje, dat de draad aan de paal bevestigt, schiet uit het hout en de draad ligt plat tegen de grond.

„Nou springen, Bart! nou springen, niet bang wezen!” vermaant Huib en met een korte aanloop is hij over de sloot.

Bram van Wingen en Kees zijn reeds op de weide in veiligheid, maar Bart blijft nog aarzelen. Het zweet parelt hem in dikke droppels op het voorhoofd en hij hijgt en blaast van inspanning, tengevolge van het snelle lopen.

Doch er is niet veel tijd van beraad; reeds strekt de jongste der beide boerenknechts de hand uit om Bart te grijpen, en tot overmaat van schrik klinkt ook het zware gebelf van de grote kettinghond de angstige knaap in de oren.

„Springen, Bart!” schreeuwt Huib, „springen! springen! daar komt de hond!”

’t Was maar toeval, dat Turk zo hard blafte; de nijldige hofhond kon aan de vervolging geen deel nemen om de eenvoudige reden, dat hij aan de ketting lag.

’t Was van Huib trouwens ook maar bangmakerij geweest, toen hij daar straks van boven uit de boom had geroepen, dat boer Wuilers de hond losmaakte. De boer had daar zelfs niet aan gedacht. Toen baas Nilke hem kwam waar-

29

schuwen, dat er jongens in de boomgaard waren, had hij alleen tot een paar knochts gezegd dat ze eens in de boomgaard moesten gaan kijken. Toen was hij weer bedaard de stal ingegaan en had zich niet verder met de zaak bemoeid.

Op Bart echter maakte het blaffen van de hond zulk een beangstigende indruk, dat hij dadelijk besloot om maar te springen.

Met een flinke aanloop kwam hij aanzetten, maar ongelukkigerwijze raakte hij, juist toen hij wilde springen, met zijn ene voet onder het loshangende prikkeldraad.

Het gevolg kon voor Bart Noppers niet ongelukkiger wezen; met het hoofd voorover en de armen wijd uitgespreid schoot hij als een vis midden in de sloot, en verdween voor een ogenblik geheel onder kroos en waterplanten. Proestend en snuivend kwam Bart boven en zodra hij het zonlicht weer zag, schreeuwde hij met een mond half vol modderwater: „Huipie! Huipie! Help me er uit; gauw, gauw! — Sta niet zo te lachen, lelijke schoepin!” huiltte Bart weer, terwijl hij vruchteloze pogingen deed, om tegen de steile kant van de sloot op te krabbelen. Huib schoot op deze zonderlinge uitnodiging te hulp, en Barts beide handen vastgrijpend, sleepte hij hem met zulk een kracht tegen de kant op, dat Bart met zijn neus in het gras schoof.

De beide boerenknechts, die aan de overzijde van de sloot bleven staan, vielen bijna om van het lachen, achten Bart reeds genoeg gestraft, en zagen maar van een verdere vervolging af.

Doch toen Huib Bart Noppers naar huis had vergezeld, en langs een omweg ook huiswaarts keerde, lachte hij niet meer. „’k Wou wel om een lief ding, dat ik niet meededaan had,” zo peinsde hij. „Vader komt het bepaald te weten, en dan zit er een duchtig pak slaag voor me op. Maar dat is niet het ergste, och neen! Maar ik denk, dat boer Wuilers nu bij vader geen schoenen of paardentuigen meer zal willen laten

30

maken, want de knechts zullen hem wel zeggen, dat Huib van de schoenmaker weer haantje de voorste was.”

En dan denkt hij aan gisteravond. Nu heeft hij zich toch door Bram van Wingen laten ompraten, en hij had zulk een goed voornemen gehad! Goed voornemen? Nee, meer nog, hij had het beloofd. Geen mens had het gehoord, maar hij had het toch beloofd, en God, die boven de sterren woont, had het gehoord. Ach, zo ging het hem altijd! Goede voornemens, goede beloften, en dan altijd weer kwaad doen. Huib zuchtte. Zou hij nooit zo flink kunnen worden om het kwade na te laten? Moeder zegt, dat hij daartoe eerst de Heere Jezus moet kennen, en dat Die hem verlossen wil van de zonde; dat Die hem kracht wil geven om met een voornemen des harten het goede te doen en het kwade na te laten. Maar Huib weet niet, hoe hij eigenlijk de Heere Jezus moet leren kennen. Hij heeft veel eerbied voor zijn moeder. Maar dat helpt hem niet in het begripen van deze hemelse dingen.

Langzaam slentert hij huiswaarts en als hij voor de deur staat van de ouderlijke woning, hoort hij, hoe in de schoenmakerswerkplaats zijn vader bij de arbeid een vrolijk lied zingt.

Buiten op het erf kakelen de kippen; in de oude pereboom sjilpen en schetteren een troep mussen, terwijl in de hoek der vensterbank achter het huis de grote, zwarte kater zich welbehaaglijk in het heerlijke morgenzonnetje zit te koesteren.

Alles verheugt zich op zijn wijze in de schone morgenstond, doch Huib eet neerslachtig zijn boterhammen. Het gevoel van schuld en de gedachte aan de gevolgen van zijn mislukte strooptocht, drukken hem neer.

Doch is Huib stil, zijn talrijke broertjes en zusjes maken het levendig en druk genoeg, zodat zijn vader van Huibs gedrukte stemming niets bemerkt. Maar zijn moeder merkt het wel; ze kent haar wilde, zorgeloze Huib veel te goed om niet te bespeuren, dat er bij hem wat hapert.

31

Gedurende het ontbijt zegt ze niets, maar als hij in het schuurtje zijn konijnen voert, komt moeder ook binnenlopen en zegt zo terloops: „Waar ben je toch de ganse morgen gebleven, Huib? Je ging al vóór zes uur de deur uit en nu is het over achten. Je hebt toch, hoop ik, de mooie morgen niet gebruikt om kwaad uit te voeren?”

Eerst zwijgt de jongen en gaat voort met zijn konijnen te voeren, doch als moeder weer vraagt, waar hij geweest is, dan vertelt hij op zijn manier wat er gebeurd is.

„Moeder, we . . . we . . .” stottert Huib, maar dan overwint hij zichzelf en bekent eerlijk zijn kwaad. „We zijn in de bongerd van boer Wuilers geweest, moeder. Gisteravond hadden we ’t afgesproken, Bram van Wingen en ik. Ik wou eerst niet, en Bram heeft mij overgehaald. En gisteravond in bed, moeder, heb ik gezegd, dat ik niet mee deed. En nu vannorgen stond Bram op me te wachten, en ik ben toch meegegaan.” En de wilde Huib stond met de tranen in de ogen.

Moeder liet hem begaan; ze antwoordde nog niet, want ze verwachtte, dat er nog meer zou komen.

En er kwam nog meer.

„Moeder,” vervolgde Huib, „ze hebben ons gezien, de knechts, en nu ben ik zo bang, dat vader geen werk meer van Wuilers krijgt, en dan is ’t mijn schuld. Dat heb ik gisteravond al tegen Bram gezegd, maar hij lachte mij uit, en vannorgen heb ik er zelf niet aan gedacht, moeder!”

Nog zweeg moeder. Ze keek haar jongen eens aan met een vragende blik. „Meer niet, Huib?” vroeg ze zacht en legde hem de hand op het hoofd.

Huib begreep moeder volkomen, maar het viel zwaar, het te zeggen. Eindelijk kwam het: „Ja, moeder, ik heb gezondigd.”

„En tegen beter weten in, Huib!”

„Ja, moeder.” En een ogenblik later: „Gisteravond in bed begreep ik het.”

32

„En weet je nu ook wel, waarom je weer kwaad hebt gedaan? Huib, je wilt wel goed oppassen en je wilt vader en moeder geen verdriet doen, dat weet ik wel, en toch doe je 't. Weet je, hoe dat komt? Omdat je alleen maar aan de gevolgen denkt, en geen leed hebt, dat je tegen God hebt gezondigd; dat je Hem hebt bedroefd. Huib, je moet al je zonden aan God belijden. Je moet tot de Heere gaan. En dan worden niet alleen al je zonden weggedaan, maar dan maakt Hij je sterk, zodat je de verzoeking kunt overwinnen. Eerder baten al je goede voornemens niets, mijn jongen.”

En vrouw Witzer legde de hand op het hoofd van haar jongen, en zag hem vriendelijk aan, met tranen in de ogen.

Dat kon Huib niet verdragen. De spanriem van zijn vader vond hij hard, maar moeders ogen hadden veel meer kracht.

„O, moeder, help mij!” riep hij uit.

„Dat doe ik alle dagen, mijn jongen, dat weet je wel. Maar jij zelf moet bidden; je moet je schuld belijden aan God, maar ook aan de mensen. En je moet vergeving zoeken in het bloed van de Heere Jezus.”

„Ja, moeder, ja,” snikte Huib. „Moeder, vergeef mij, vergeef mij!”

Maar Huib wist wel, dat zijn moeder hem lang reeds vergeven had. En de gedachte ging door zijn ziel: „Zou God ook zo vergeven als moeder doet?”

Toen Huib die morgen naar school ging, nam hij zich stellig voor, geen kattenkwaad meer uit te voeren en niet meer kameraad te wezen met Bram van Wingen. En hij nam zich nog een ding voor. Moeder had gesproken van schuld belijden. Zou hij...?

33

Wuuldershoeve 3

of hij ziekte en tegenspoed meer steunt dan hij. Altijd is hij echter even kort en stroef. Streng en stipt beheert hij zijn uitgestrekte boerderij, en als het des zomers druk is op het hooiland of bij de korenbouw, dan werkt hij zelf van de ochtend tot de avond onvermoeid mede; doch niemand ziet ooit een lach op zijn gebruint gelaat of hoort een vriendelijk woord van zijn lippen.

En toch was hij eenmaal vrolijk en levenslustig en zijn pad lag zonnig en uitlokkend voor hem. Doch de levensstormen zijn gekomen en zijn levensgeluk werd meedogenloos geknakt.

Herman Wuulders was de enige zoon van bemiddelde ouders, die een mooie hoeve bewoonden in het Noorden van de provincie.

Nog betrekkelijk jong, huwde hij met een eveneens bemiddelde boerendochter en betrok met zijn mooi, vriendelijk jong vrouwtje de ouderlijke hoeve, die meer dan ruim genoeg was voor de beide gezinnen.

In voorspoed en geluk waren de jaren omgevlogen. Vader en moeder waren op gezegende leeftijd kort na elkander overleden, maar jong, nieuw leven was opgebloeid in de oude, vriendelijke hoeve.

Twee knapen en een donkerogig meisje maakten de vreugde en de trots uit van Herman Wuulders en zijn vrouw; doch eer nog de oudste zoon de mannelijke leeftijd bereikt had, vertoonden zich bij hem de sporen van de vreselijke ziekte, die ook in de familie zijner moeder grote verwoestingen had aangericht.

Van dit tijdstip af waren voor Wuulders de rampen begonnen. De oudste zoon, tot nu toe zo krachtig, begon te sukkel en na langdurig hopen en vreezen sleepte hem eindelijk de toring grafwaarts.

De slag was ontzettend zwaar voor Wuulders en zijn vrouw. De sterke man, wiens oogappel de oudste zoon geweest was,

35

HOOFDSTUK IV

Huib's herouw

't Was een week later, en zo schoon als het weer in de laatste tijd geweest was, zo ruw was het thans.

Woest en wild hebben de stormvlagen de zware iepen gerukt en geschud, en hun brede kronen hebben bladeren gestrooid op het rieten dak van Wuuldershoeve, maar op het ruime erf terzijde van het grote woonhuis, daar liggen er niet veel, want die zijn gistermiddag zorgvuldig door de dienstmeid op een hoopje geveegd achter de tuinmuur.

Somber is het buiten in de natuur op deze Zondagnamiddag, maar nog somberder is het binnen in de ruime woonkamer van Wuuldershoeve.

Voor het raam, dat uitziet op de rijweg, zit de boer en kijkt in gedachten verzonken doelloos en met starrende blik voor zich uit, terwijl tegenover hem, aan de grote eikenhouten tafel de kleine Truitje zit. Ze heeft in een oud boek, dat grootvader haar gaf, prentjes zitten kijken, en in het eerst had ze druk gebabbeld over alles wat haar aandacht trok, maar grootvader was zo afgetrokken en gaf zulke korte antwoorden, dat het kind tenslotte maar alléén plaatjes keek, en eindelijk was het blondgelokte kopje op het oude boek neergezonken en zo was Truitje ingedommeld.

De meiden en de knechts waren naar het dorp gegaan en de bejaarde huishoudster naar de kerk.

Slechts de windvlagen buiten, die de iepen doen schudden, en het tikken der klok of het spinnen van de kat in de kamer, zijn de enige geluiden, die de doodse, zwaarmoedige stilte verbreken, doch de oude man voor het raam merkt daarvan niets: zozeer is hij in gedachten verzonken.

Boer Wuulders is niet bemind in het dorp, doch men heeft achting voor hem, want niemand, die zijn volk beter betaalt

34

werd door diens vroegtijdige dood geheel terneergeslagen en was in het eerst voor geen troostwoord vatbaar.

Zijn vrouw echter berustte met Christelijke otmoeid en onderwerping, want zij kende God als haar Vader in Christus, en zij wist, dat niets haar van Zijn liefde kon scheiden, ook al begreep zij niets van Zijn handelingen.

Doch de tijd had eindelijk ook voor Herman Wuulders het leed verzacht, en het scheen als bracht hij alle trots en liefde, die hij voor zijn oudste zoon had gekoesterd, over op de jongste, thans zijn enige. Ook zijn dochter had hij hartelijk lief, doch op zijn zoon stelde hij al zijn hoop, al zijn verwachting voor de toekomst.

Het kon Wuulders' vrouw soms bekommerd maken, als ze zag, met welk vertrouwen haar man sprak van zijn plannen aangaande de tijd, die nog vóór hem lag.

Zijn zoon, die verloofd was met een boerendochter uit het dorp, zou het volgende jaar gaan trouwen.

Dan zouden de jongelui op de hoeve komen wonen evenals hijzelf destijds zijn jonge vrouw in het ouderlijk huis had gebracht; dan zou zijn naam blijven voortbestaan en zijn nakomelingen zouden de bijna uitgestorven stam weer doen opbloeien met kracht.

„Herman, Herman!” zo had vrouw Wuulders dan dikwijls waarschuwend gezegd, „zie toch niet zo ver vooruit; de Bijbel waarschuwt immers, dat men geen vlees moet stellen tot zijn arm. We hebben het toch ook aan Jakob gezien, hoe zwak en broos het leven is, en je praat maar telkens jaren vooruit; doe dat toch niet, ik vrees dat je je daarmede aan ijdele lichtzinnigheid schuldig maakt.”

Zulke woorden echter ontstemden Wuulders, en korezig antwoordde hij, dat Jakob nooit zo sterk van gestel geweest was als Jan, en dat hij er geen kwaad in kon zien, als men plannen maakte voor de toekomst; dat deed immers iedereen; wat kwaad stak daarin?

36

Dan zweeg zijn vrouw, want ze kende haar echtgenoot veel te goed om niet te weten, dat haar vermaning hem slechts tot toorn prikkelde en dus volkomen nutteloos was, maar in de stilte zocht zij troost voor haar bekommernissen bij Hem, die weet, wat omgaat in het hart van ieder mens-kind. Aanvankelijk leek het, alsof het toekomstbeeld, dat Herman Wuilders zich had gedacht, volkomen werkelijkheid zou worden, want Jan scheen het beeld van mannenkracht en levenslust.

't Was een vrolijke bruiloft geweest, toen Jan met zijn jonge bruid in 't huwelijk trad, en daarna, op de mooie grote hoeve, ging het een jaar lang ook alles naar wens.

Toch was het voor de grootvader een kleine teleurstelling, dat zijn eerste kleinkind een meisje was, maar er konden immers nog jongens komen?

't Was een vroeg invallend najaar geweest, en boer Wuilders had nog een grote partij aardappelen aan hopen op het veld staan, die hij gaarne zo spoedig mogelijk thuis had. Met kracht werd door de boer en zijn mannen gewerkt, want morgen was het Zondag, en men spande alle kracht in om, vóór de duisternis het belette, de laatste wagenvrachten thuis te krijgen. Snerpand koud blies de Noordenwind over de kale velden en met gebogen koppen zeulden de sterke goed gevoede paarden de zwaarbeladen wagens door de diepe sporen.

Voor al Jan had die dag hard gewerkt. Van het veld naar het huis en van huis weer naar het veld, op het land de zware zakken mee opladend en thuis weer helpend met afladen, zo was het de ganse dag gegaan, en toen eindelijk de laatste vracht in de schemering van de vallende avond huiswaarts gereden werd, stonden de zweetdruppels de jonge voorman op het voorhoofd.

Boer Wuilders had zelf met een paar dagloners de aardappelen thuis in ontvangst genomen, en reeds meer dan eens had hij die dag tot zijn zoon gezegd: „Houd jij maar

37

een beetje je gemak. Jan, we krijgen ze immers toch wel thuis! Je werkt voor twee man!”

Maar Jan lachte zijn goedge lach, het werken zat er in, en hij was immers jong en sterk, waarom zou hij dan niet werken? De knechts moesten het immers ook wel doen?

Doch wat baten jeugd en mannenkracht, als de verraderlijke ziekte post vat in de longen?

Die Zaterdagavond was Jan huiverig geweest en koud, en diezelfde nacht reeds kreeg hij koorts, die hem niet meer zou verlaten. Toen de dokter de volgende morgen op de hoeve kwam, trok hij een bedenkelijk gezicht; doch op de vraag van Wuilders of het maar een gewone verkoudheid was, gaf hij een ontwijkend antwoord.

Reeds een paar dagen later was Jans toestand zódanig verergerd, dat allen het ergste vreesden. Vliegende tering, verklaarde de dokter, en dat woord klonk de arme Wuilders in de oren als het doodvonnis over zijn enige zoon, die hij boven alles liefhad.

Een vreselijke tijd brak voor de wanhopige vader aan. Hij at of sliep bijna niet meer, nacht noch dag verliet hij het vertrek, waar zijn zoon lag, en met schier dodeloze zielepijn zag hij het aan, hoe diens krachtig lichaam door de moordende koorts werd gesloopt.

Geen geld ontzag de anders zo zuinige boer, en vanuit de verafgelegen academiestad liet hij met grote kosten de professor overkomen, doch deze kon niet anders doen, dan verklaren, dat hier de wetenschap machteloos stond en dat de behandeling van de dorpsdokter uitstekend was.

Alles wat de liefde vermog, werd gedaan, doch niets kon baten, de onverbiddelijke dood eiste zijn offer.

Nog minder dan bij de dood van Jakob, was boer Wuilders voor troost vatbaar.

„Herman,” zei zijn vrouw tot hem, „kom niet tegen God in opstand. Wat weten wij, kortzichtige mensen, wat goed

38

voor ons is. God is liefde, ook al verstaan wij er niets van.” „Liefde, liefde!” morde de boer, „ik begrijp zo'n liefde niet. Jij hebt gebeden en gesmeekt, en je gebed is toch niet verhoord. Praat me niet van liefde.”

„Ja, Herman, zó groot is Gods liefde, dat Hij je gelukkig wil maken midden in je verdriet. Hij ontnemt ons de jongens, omdat Hij ons tot Zichzelf wil trekken. Je hebt niet willen komen, toen Hij ons zoveel rijkdom gaf in de kinderen, en nu wil Hij je roepen door de smart. Hier lees dit eens,” en ze schoof hem de opengeslagen Bijbel toe.

Maar Wuilders schoof de Bijbel terug, „k Wil 't niet lezen,” gromde hij.

„Herman, zó lief heeft God de wereld gehad, ook jou en ook mij, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gaf...”

Doch Wuilders luisterde reeds niet meer; hij was de deur uitgegaan.

Arme man, de smart boog wel zijn sterke gestalte en deed vroegtijdig zijn haar vergrijsen, doch bracht hem er niet toe om de stramme knieën te buigen voor God, die slaat, maar niet uit lust tot slaan.

Jan's weduwe was een paar jaar later weder gehuwd, maar het kind was met haar goedvinden bij de grootouders op de hoeve gebleven.

Wuilders werkte en beheerde zijn zaken nog wel, doch de ware lust ontbrak hem, want overal waar hij zich bevond, miste hij zijn zoon.

Het was hem alsof zijn vruchtbare akkers, zijn malse weiden, zijn prachtig vee en zijn ouderlijke hoeve, die hij zó lief had gehad, hem vreemd geworden waren, nu Jan de ploeg niet meer door de akkers dreef, het vee niet meer opzocht in de weide, nu hij zijn trouwhartig gezicht niet meer zag in de oude woonkamer van de hoeve.

Doch nog was Wuilders niet aan het einde van zijn rampen, want ook bij zijn dochter vertoonden zich de kentekenen

39

van de vreselijke familieliekwaal, en de dood, die de beide krachtige zonen niet had gespaard, rukte ook de schone, vriendelijke dochter weg.

Toen eerst werd het stil en somber op de hoeve en slechts het kinderstemmetje van Truitje, het dochtertje van Jan, bracht nog enige levendigheid in het doodse huis.

Nog geen vijf jaar was Truitje oud of Wuilders moest ook zijn vrouw verliezen.

Nu werd de plek, waar hij alles verloor, wat ééns de zonneschijn en het geluk van zijn leven uitmaakte, hem hatelijk, en reeds kort na de begrafenis van zijn vrouw maakte Wuilders aanstalten om zijn eigendommen, die hij niet wilde behouden, te verkopen. En toen hij alles te gelde gemaakt had, kocht hij de hoeve, waarop we hem thans aantreffen. Slechts door een bejaarde huishoudster en het kleine Truitje vergezeld, verliet hij zijn geboorteplaats, om in den vreemde een nieuw vreugdeloos leven te beginnen.

Toen hij pas op zijn tegenwoordige hoeve aankwam, was het een tamelijk verwaarloosde plaats, doch in korte tijd had Wuilders, wie het aan geen geld en bekwaamheid ontbrak, alles op orde gebracht, en zoals het thans was, behoorde Wuildershoeve tot een der schoonste bezittingen van het dorp. De boer was echter in het dorp niet bemind, hij bemoeide zich met niemand, en zijn stroef en stug uiterlijk, zijn donkere blik en korte norske manier van spreken, wezen alle pogingen tot toenadering beslist af.

Zoals hij daar thans, op deze stormachtige Zondagmiddag, in zijn leunstoel voor het venster zit, met starre blik naar buiten starend, zou men hem voor veel ouder houden dan hij in werkelijkheid is, zo grijs is zijn haar en baard en zo gebogen is de forse gestalte. Peinzend staart de boer naar het wilde spel, dat de wind speelt met de dorre iepenbladeren.

„Dat is het einde,” mompelt hij. „Dat is het einde; ze stonden zo stevig en zo fris aan de sterke takken, alsof ze er

40

nooit af moesten, doch 't was maar schijn. Eén strenge nachtvorst, en de windvlagen werpen ze van de hoogte, waar ze eens zo mooi groeiden, in de modder beneden op de zwarte aarde. Zo gaat het met alle dingen; alles is maar schijn. Als je denkt, dat het geluk je wel zal blijven volgen op je pad, dan juist rukt de storm je naar beneden, en als je dan daar omlaag in de modder ligt, eerst dan leer je begrijpen wat luttele waarde het leven eigenlijk heeft."

Zo mijmerde de eenzame man en geen gedachte aan hoger leven, geen schemering van hoop op een betere toekomst, verzachtte of verlichtte de troosteloze bitterheid van zijn gemoed.

Daar schrikt hij op door tikken op de achterdeur. Hij heeft het reeds langer gehoord, doch er geen acht op geslagen, maar thans is het zó duidelijk hoorbaar, dat het zijn aandacht trekt. De boer frons de dikke, grijze wenkbrauwen; hij houdt niet van bezoek, en hij is er ook sinds lang niet meer aan gewoon, want slechts zij, die hem over zaken spreken moeten, komen met hem in aanraking; overigens praat hij slechts met zijn ondergeschikten en dan nog niet meer dan nodig is. De enige, die soms de norse trek op zijn gelaat kan doen verzachten, is de kleine Truitje, naar wier gekevel hij gaarne luistert.

Wéér klinkt het kloppen op de achterdeur, en driftig schuift de boer de zware stoel, waarop hij zit, achteruit.

Zouden het weer die kwade hengels van jongens zijn, die het hem nog al eens lastig maken? „Als dat waar is, moet het uit zijn!" mompelt Wuillers, „ik zal er een eind aan maken."

Met zware tred loopt de boer de lange gang door, een trap af, daarna dwars door de grote keuken, en opent dan met een ruk de buitendeur.

Voor de deur op de heldergeboende straat staat Huib Witzer, de zoon van de schoenmaker.

41

't Wuillers goed duidelijk is, wat de knaap er toe heeft bewogen, met zijn zonderling verzoek tot hem te komen, dan gevoelt de boer iets als belangstelling. Een wonderlijke jongen, die dapper de straf wil dragen, die hij weet verdiend te hebben, doch waarvan hij vreest, dat ze zijn vader onverdiend zal treffen.

„Waarom denk je, dat ik je vader de klandizie zal onthouden?" vraagt Wuillers weer.

Hij is reeds weer vergeten, dat hij daar een poos geleden zelf baas Witzer mede bedreigd heeft.

„Dat hebt u laatst tegen vader gezegd, toen ik..."

„Nu, wat?"

„Toen ik de hond zo geplaagd heb, en de kippen in de sloot gejaagd," bekennt Huib. „En nou was ik bang, dat vader geen werk meer hebben zou."

O ja, nu herinnert Wuillers het zich wel, en zijn toch al norse blik wordt nog donkerder.

„Je bent een echte deugniet," bromt de boer in zijn baard, „en je hebt dubbel en dwars een pak slaag verdiend."

Wuillers houdt zich boos, doch hij is het niet; wat geeft hij eigenlijk om die paar appels!

En het verdriet heeft hem nog niet zó hard gemaakt, dat hij geen kwajongensstreken meer zou kunnen vergeven. Dat hij Huibs vader onlangs gedreigd heeft, de klandizie te ontnemen, was dan ook meer het brommen van een man, die een boze hui heeft, dan een ernstig gemeente bedreiging.

Doch hij wil die jongen, die daar in zijn schamel Zondagspakje vóór hem staat, eens op de proef stellen, en zien hoe ver diens moed gaat.

„Je hebt een pak slaag verdiend en je zult het hebben ook," herneemt de boer dreigend, en even om de hoek van de keukendeur grijpend, komt hij met een korte zweep terug.

Huib Witzer wordt wel een weinig bleek, doch hij verroert

43

„Net zoals ik dacht," zegt de boer in zichzelf: „dat is een van de kwaadsten."

Toch verwondert het Wuillers, dat de jongen niet snel aan de haal gaat; hij moest dus de een of andere boodschap hebben.

Huib neemt zijn pet af, en als Wuillers met donkere blik en op norse toon vraagt, wat hij hebben moet, krijgt Huib een gevoel, alsof hij zich in het hol van een leeuw vaagt. Doch hij is met een vast voornemen gekomen, met een voornemen, dat hem innerlijke strijd genoeg gekost heeft; maar nu hij eenmaal tot een besluit gekomen is, ligt het in zijn aard, dapper vol te houden; wat er van komt, dat komt er van.

„Baas Wuillers," zegt Huib, „ik ben gisteren over de sloot gesprongen en heb appels geplukt in de bongerd daar ginder, en — en — als u het goed vindt, kun je me nou een flink pak slaag geven, maar mag vader dan de schoenen blijven repareren?"

Een rukwind, die langs de hoeve buldert, verwaait een gedeelte van Huibs woorden, doch de boer verstaat er genoeg van, om enigszins de bedoeling van de knaap te begrijpen.

„Kom eens binnen," zegt hij; en de grote hand van Wuillers heeft de jongen in de keuken getrokken, eer deze recht weet wat er gebeurt.

„Nu zul je 't hebben!" denkt Huib. Hij meent stellig, dat de strafbepoening dadelijk zal beginnen, en hij neemt zich voor, niet te schreeuwen, al komen de klappen ook nog zo hard aan.

Wuillers maakt echter geen aanstalten om naar een stok of zweep te grijpen, maar blijft een poosje Huib strak aankijken, wat deze doet wensen, dat de boer er nu maar gauw een begin aan maakt, zoveel te eer is hij er af.

„Vertel me nu nog eens, maar dan wat duidelijker, wat je eigenlijk bedoelt. 't Waait hier niet zo hard als buiten, dus kan ik je beter verstaan."

Weer zegt Huib, wat hem hierheen gevoerd heeft; en als

42

geen vin, ook niet als de boer de arm opeeft alsof hij met kracht wil toeslaan.

Met neergeslagen ogen en vast op elkaar geklemde tanden wacht Huib de slag af, die Wuillers niet van plan is hem te geven.

„Grootvader, waarom wilt u die arme jongen slaan?"

't Is Truitje, die door de harde stem van Wuillers gewekt, thans met grote verschrikte ogen op de dorpel van de keuken blijft staan.

„Grootvader, sla hem niet, 't is Huib van de schoenmaker, die heeft laatst mijn hoed nog uit de sloot gehaald. Hij is een goeie jongen, grootvader; och, sla hem toch niet!"

Wuillers laat de opgeheven arm zakken en werpt de zweep op de stoel.

„Zo, zo," zegt hij met zware stem, „heeft hij je hoed uit de sloot gehaald? Dan kan ik me begrijpen, dat je partij voor hem trekt, maar weet je, wat de deugniet gedaan heeft? Hij is met zijn kornuiten 's morgens vroeg over het kerkhof geslopen, om daar in de bongerd appels te gaan stelen, en als hij nu een pak slaag krijgt, heeft hij niet meer dan zijn verdiende loon."

„Vergeeft u het hem maar, grootvader," herneemt Truitje, „we hebben immers appels genoeg."

„Een mooie redenering!" meent Wuillers, „maar genoeg er van, je komt er deze keer zonder klappen af, omdat Trui zo partij voor je trekt."

Huib wil zich uit de voeten maken, en hij heeft de kruk van de deur reeds in de hand, maar nog eenmaal keert hij zich om.

„Baas Wuillers, krijgt vader nu toch het schoenwerk en de paardentuigen nog?"

Smekend kijken de helder blauwe ogen de boer aan, en deze knikt slechts even met het hoofd, doch dit is Huib al meer dan voldoende.

44

„Dank je, baas,” zegt de knaap verheugd, maar als hij de kruk van de deur wil omdraaien, vraagt Wuylers: „Wacht eens even. Weet je vader, dat je hier bent, of heeft je moeder je gestuurd?”

„Vader en moeder weten er niets van, baas,” is het antwoord: „ze denken thuis, dat ik bij Bart Noppers ben; daar ga ik 's Zondagsmiddags wel meer heen.”

„Nu, dan kun je wel vertrekken, maar wees nu gewaar-schuid; steel voortaan geen appels meer, anders kon mijn geduld wel eens een eind nemen. En kom nu morgenochtend maar eens horen, of er geen werk is voor je vader; ik geloof wel, dat er paardentuigen moeten worden nagezien.”

Nu is Huib buiten, en hoewel de nijldige windvlaag hem de regendroppels en hagelstenen in het gezicht jaagt, is het hem zo vrolijk en zo licht om het hart, als ware het de schoonste lentedag.

Maar Wuylers zit weer voor het raam en peinst.

„Er zit pit in die jongen; hij zou voor zijn vader kalm een pak slaag verduurd hebben. Die arme schoenlapper is een gelukkig man, al kan hij slechts met moeite voor zijn groot gezin de kost verdienen. Een huis vol jongens en meisjes, en mij rest niets meer dan dat éne kleinkind en dat zal mij ook wel ontnomen worden evenals al de anderen.”

De schaduwen in het grote vertrek worden steeds donkerder, de kerk is reeds lang uit, en Truitje is bij de huishoudster in de keuken, en vertelt van Huib van de schoenmaker, die bijna slaag kreeg met de zweep. Maar Wuylers zit nog altijd in zijn leunstoel en zijn hart is vervuld met bitterheid. Die jongen van de schoenmaker heeft hem zijn eigen jongens weer voor de geest geroepen. Dat waren ook flinke jongens, en... weg zijn ze. Hem wordt alles ontnomen. Hij moet eenzaam zijn dagen slijten. Waarom is hij zo ongelukkig, waarom hij juist? Zo peinst hij in de duisternis!

45

die glimlach weer, want een ander beeld verdringt in zijn brein die gedachte. Hij ziet zich weer staan tegenover de gevreesde boer, die de zweep opheft, hoog boven hem, en hij mompelt: „Als Trui er niet tussen gekomen was, dan had het er slecht voor me uitgezien; maar hij is toch niet kwaad meer, vader heeft na die tijd veel werk gehad van de hoeve.”

Met kleine Truitje is Huib na die bewuste Zondagmiddag dikke vrienden gebleven, want welke gebreken de knaap ook mogen aankleven, ondankbaar is hij niet. Waar hij de aardige, vrolijke habbelaarster van dienst kon zijn, daar is hij altijd met plezier er toe bereid geweest. Zo heeft hij haar met veel geduld en beleid nu verleden winter de eerste moeilijke beginselen van het schaatsenrijden geleerd. Grootvader had het aan een van de knechts opgedragen, maar deze had er de slag niet van.

Boer Wuylers heeft op een middag uit het achterraam er naar staan kijken (want Truitje mocht op haar herhaald verzoek wel schaatsenrijden leren, maar alleen op de vliet achter de hoeve) en het had de eenzame man bepaald genoeg gedaan, te zien hoe handig en pittig de blonde schoenmakersjongen het krabbelende schaatsenrijdstertje overreid hield. Hij begreep, dat het voor de bengel, die op zijn armoedige schaatsen zo vlug als een vogel was, bepaald een opoffering was.

Lang duurde dat genoeg echter niet. Zou het kind daar in die gure Noordenwind geen kou vatten; gaan hoesten en dan...? Sombere gedachten vergallen weer het ogenblik van opgeruimdheid en Truitje moest binnenkomen; het werd buiten op het ijs te koud.

't Kind kreeg tranen in de ogen, en Huib reed weg, met de gedachte, dat boer Wuylers bepaald niet wilde hebben, dat zo'n arme jongen als hij Truitje schaatsenrijden leerde.

„Wat maal ik er om!” mompelde hij en een lelijke,

47

HOOFDSTUK V

Huib wordt boer

Aan alles komt een einde, ook aan de schooljaren van Huib Witzer. Een maand geleden is hij twaalf jaar geworden en heeft hij de school verlaten, en nu zal de woelwater aan het werk moeten, om in de drukkende zorg van het grote huisgezin zijn penningke bij te dragen.

Maar wat? Zijn vader helpen en het schoenmakershandwerk leren, zou wel het gemakkelijkst zijn, doch er zijn twee bezwaren. Baas Witzer heeft juist thans niet veel werk en kan het alles wel alleen af. En ten tweede, Huib heeft zich steeds met alle kracht verzet, als er maar sprake van was hem schoenmaker te laten worden. Er was besloten, dat Huibs broer, Hein, vader zou helpen en schoenmaker zou worden; die had er zin in en was veel stiller en bedaarder dan Huib; doch wat moest men met deze beginnen?

Onverwacht echter kwam men tot een goede oplossing. Eens op een avond kwam Huib met zijn hengel op de schouder en drie of vier katvisjes aan een touwtje geregen de rijweg af; hij had de ganse middag zitten hengelen op een stil plekje aan de rivier; bijna een uur lopen was het van het dorp vandaan, maar Huib had het er op gezet, daar op die plek te gaan vissen, en dit was nu het magere resultaat van zijn tocht.

't Is een heldere avond in Mei, en nu onze hengelaar de hoeve van boer Wuylers nadert, dringt hem de heerlijke bloesengeur in de neus, want de meeste vruchtbomen in de grote boomgaard staan thans in volle bloei.

Huib moet weer denken aan de mislukte strooptocht van verleden jaar, en hoe die dikke Bart Noppers daar ginder in de sloot plonste.

Zijn rond, prettig gezicht lacht nog eens, als hij denkt aan de zotte figuur van Bart, doch even spoedig verdwijnt

46

trek om de mond gaf aan zijn vrolijk gezicht een onverschillige uitdrukking.

Maar Huib keek de volgende dag vreemd op, toen een knecht van de hoeve hem een paar mooie nieuwe schaatsen overhandigde met de vraag er bij, of hij van middag weer naar de vliet wilde komen, om Truitje te helpen bij het schaatsenrijden.

Huib fluit thans met heldere tongslag een oud liedje, dat zijn vader veel pleegt te zingen, en nu hij met zijn hengel en zijn visjes voorbij de inrijpoort van Wuylershoeve stapt, ziet hij Truitje van achter de bloeiende vlierstruiken komen, welke rechts en links van de oude ijzeren poort groeien, en nu met helder witte bloesems hun geuren mengen met die van de boomgaard.

„Zeg Huib!” roept ze luidkeels, „wacht eens even!”

En als de jongen blijft staan, dan zegt ze: „Wat een aardig liedje floot je daar, kun je het zingen ook?”

Huib knikt gewichtig met het hoofd. „Ja zeker kan ik het zingen.”

„Wel, zing het dan eens,” lacht het kind.

De jongen heeft niet veel lust hier te gaan staan zingen, maar als Truitje volhoudt en aandringt: „Toe dan Huib, toe Huipje, zing het nu,” dan klinkt de jonge stem, helder als een klok:

„Als de zon uit de kim is gerezen,

Ga ik uit met mijn hengelsnoer,

'k Wil het baarsje te vlug af wezen,

O, wat is 't...”

Een luide schaterlach van Truitje stoort de zanger, die plotseling ophoudt en zijn vrolijke toehoorder verwonderd aankijkt.

Iets zeggen kan zij niet van het lachen, maar als Huibs ronde, blauwe ogen de richting van haar uitgestoken vinger

48

volgen, ziet hij terstond de oorzaak van haar plotselinge lachlust.

Huib had namelijk de twijg, waaraan zijn visjes zaten vastgeregen, naast zich op de grond gelegd en juist als hij zingt van „een haarsje te vlug af wezen,” is de grote, zwarte kater van baas Nilke hèm te vlug af.

Woedend gooit de jongen de kat zijn klomp achterna, maar het dier verdwijnt reeds met zijn buit onder de doornheg, die het tuintje van baas Nilke afscheidt van de weg.

„Je kon, dunkt me, nu wel ophouden met lachen, Trui!” meent Huib, nog boos om het verlies van zijn visjes. Doch haar lopen de tranen langs de frisse wangen en ze kan schier niet tot bedaren komen.

„Nu,” zegt Huib met koddige verontwaardiging, „dan wil ik je groeten, hoor! Ik dacht, dat je me heel wat te vertellen had, maar je doet niets anders dan lachen om die akelige kat.”

„Loop niet weg, Huib,” roept Truitje, als ze weer wat zeggen kan, „loop niet weg, ik heb je heus wat te zeggen: grootvader zegt, dat je even bij hem komen moet. Hij zag je in de verte aankomen, en als ik jou was zou ik maar gauw naar hem toegaan; anders denkt hij nog, dat je niet komen wilt.”

„Wel, heb ik van mijn leven!” moppert de jongen, „waarom zeg je dat niet dadelijk; nu laat je me eerst hier voor de poort staan zingen als een hansworst, dan laat je mijn visjes weg-slepen door die miserabele kat, en eindelijk ga je een half uur staan lachen vóór je zegt wat je opgedragen is. Waar kan ik baas Wuilders vinden, Trui? Toe, schei nu toch asjeblieft eens uit met lachen en zeg het me.”

„Kom, dan maar mee; dan zal ik je wel bij grootvader brengen.”

Met kloppend hart volgt Huib zijn kleine geleidster door de poort over het grote erf met zijn schuren en staldeuren,

49

Wuildershoeve 4

dan weer een klein, sierlijk ijzeren poortje door, en dan bevindt hij zich aan de Zuidzijde van de hoeve.

’t Is een wonderschoon plekje; van de dorpsstraat door een dichte haag van thans in bloei staande meidoorn, aan het oog onttrokken en van de rijweg onzichtbaar door de ver uitgebouwde schuren.

Hier kan men de oude Wuilders het meest vinden, als hij niet bij zijn volk of zijn vee is, want hier is de bloemenhof, en hoewel de meeste boeren meer met hun moestuin op hebben dan met bloemen, is dit toch bij Wuilders niet het geval.

Geen knecht of arbeider steekt hier ooit een spade in de grond of trekt een plantje onkruid uit de aarde; alles wat er te doen valt, doet de boer zelf.

Geen vreemde bloemen of gewassen groeien hier. O, neen, ’t is maar een onderwete bloementuin, doch wat er groeit, en bloeit, en geurt, ’t is alles even fris en krachtig, want Herman Wuilders heeft verstand van de grond bewerken, van snoeien en bemesten, van poten en planten.

’t Is de enige liefhebberij, die de oude man er op nahoudt, en ook deze Zaterdagmiddag is hij urenlang bezig geweest met het verpoten van met zorg onder glasramen gekweekte plantjes.

Nu zit hij op de bank onder het raam van Truitjes slaapkamer — dat op de bloemhof uitziet — en rookt in gedachten verzonken zijn pijp.

Straks, toen hij even op de zolder moest zijn, om een pakje bloemzaad te halen, had hij vanuit het zolderraam in de verte Huib zien aankomen, en toen kleine Trui uitgestuurd, om de jongen te roepen; daaraan denkt hij al niet meer.

Thans wendt hij het hoofd om, nu hij om de hoek de voetstappen van Huib en Truitje op het kiezelzand hoort.

„Goede avond, baas Wuilders!” en Huib Witzer tikt bedremmeld aan de klep van zijn vormloze pet. Hoe het komt weet hij niet, doch hij heeft voor de boer meer ontzag

50

dan voor wie ter wereld ook en er vliegen gedachten door zijn brein, of hij soms nog een of ander kattenkwaad ten nadele van de boer op zijn kerfstok heeft, al is hij zich thans van geen schuld bewust.

Een poosje kijkt Wuilders de jongen aan, alsof hij niet begrijpt wat deze komt doen, en Huib denkt al, dat Truitje een verkeerde heeft voor gehad, toen ze hem bij haar grootvader bracht.

„O, ja, dat ’s waar ook,” zegt thans Wuilders, „ik heb je laten roepen, jongen. Zeg eens, je bent toch zeker al van school af, niet waar?”

„Jawel, baas.”

„En is er nou niets anders voor je te doen dan je tijd zoek te brengen met hengelen? Of moet je schoenmaker worden net als je vader?”

„Nee, baas, schoenmaker zou ik liefst niet willen worden. Vader heeft het niet erg druk ook, en als mijn broer Hein met de herfst van school komt, dan moet hij schoenmaker worden.”

Wuilders blijft een poosje naar de punten van zijn witgeschuurde klompen kijken, daarna klopt hij zijn pijp uit in de palm van zijn grote hand en zegt tot Huib: „Zeg eens, zou je boerenknecht willen worden?”

Daar heeft Huib wel zin in, want met vee omgaan en het boerenwerk leren, heeft hem reeds lang toegelachen, maar welke boer zou hem willen hebben? Hij weet wel, dat allen hem voor een ondeugende rakker houden. Zou Wuilders soms willen?

„Jawel, baas Wuilders, dat zou ik wel graag willen. Als u me hebben wilt . . .” zegt Huib steeds aan zijn pet draaiend, „dan zal ik mijn best doen.”

„Nu, ga dan maar naar huis en praat er met je vader en moeder over, en als die het goed vinden, kom dan Maandagmorgen maar hier, dan zal ik het met je proberen.”

51

Met gemengde gevoelens in zijn binnenste stapte Huib met zijn hengel op de schouder door de stille dorpsstraat huiswaarts.

Enerzijds was hij blij, dat hij wat zou gaan verdienen, maar anderzijds stelde hij zich boer Wuilders voor als een onverbiddelijk strenge meester, en als hij nog dacht aan die Zondagmiddag van verleden herfst, dan meende Huib, dat hij vandaag of morgen allicht met de zwarte zijde der dingen; daarvoor was hij te zorgeloos en — te lichtzinnig. Hoorbaar prevelt hij zijn stopwoord: „Wat maal ik er om?” en fluitend nadert hij in de vallende schemering het huisje met de ijzeren laars.

’t Is stil in de werkplaats van baas Piet. Hij heeft het thans niet druk, doch daarom brengt hij toch zijn tijd niet in ledigheid door, want zijn erf moet worden onderhouden en ook zijn moestuintje vereist zijn zorgen.

Doch thans houdt baas Witzer avond en als moeder haar kleintjes — die zich vermaken met enige jonge konijntjes in het gras te laten lopen — heeft gelast de beestjes in het hok te doen en binnen te komen, dan komt Huib juist al fluitend opdagen.

„Ha!” roept baas Piet, „daar is Huib! Moeder, de pan op’t vuur en visbakken; hij is bijna een halve dag weg geweest, dus zal hij wel een mooi zootje hebben, zou ik zo denken.” Huib trekt een lang gezicht. „k Heb een aardig zootje gehad, maar . . .”

„Nu, waar zijn ze dan? Of heb je ze onderweg soms verkocht? Onder je pet zijn ze toch ook niet?”

„Nee, dat niet, maar weet u — ziet u — die valse kater van baas Nilke is er mee vandoor gegaan, maar, o weel! als ik hem te pakken krijg.”

Baas Piet moest lachen om Huibs verbittering.

„Ja,” zegt hij, „Nilkes kat heeft beter op zijn tellen gepast

52

dan jij; anders had je je vis niet laten kapen. En nu moet je het arme dier niet mishandelen als je de kans krijgt," vervolgt hij, „want het beest handelt volgens zijn natuur, hij lust dolgraag een visje, maar jij bent een uil, dat je de kat de gelegenheid geeft, ze van je te snappen."

„k Werd bij boer Wuillers geroepen en zo kwam het, vader, dat ik geen erg in mijn dingen had."

„Zo, zo," mompelt Witzer, „en wat had boer Wuillers? Je hebt toch, hoop ik, geen kwaad uitgevoerd of had hij soms lapwerk voor me?"

„Nee, nee vader, niets van dat alles, maar als u en moeder het goed vinden, wil de boer mij in zijn dienst nemen."

„Zo, zo, wil boer Wuillers jou op de hoeve nemen? Nu, 't is mij goed en jou zeker ook, moeder?"

„k Ben er erg blij mee," was moeders antwoord, „en ik geloof, al schijnt Wuillers ook nog zo stug en hard, dat hij in de grond nog zo kwaad niet is. Maar," vervolgt zij tot Huib, „je zult goed je best moeten doen, Huib; anders zal het, vrees ik, van korte duur zijn. Boer Wuillers lijkt mij niet de man om veel grappen te kunnen verdragen."

„Ik ga er ook niet heen om grappen te maken, moeder," zegt Huib lachend, „maar ik wil graag het boerenwerk leren, en als ik een poosje op de hoeve ben, dan kijk ik mogelijk net zo ijzig als boer Wuillers! Maar krijg ik asjeblijft mijn boterhammen, moeder? Ik rammel van de honger."

„Hoor eens, Huib," zegt moeder, „je moet niet lachen om het norse gelaat van boer Wuillers. Wie weet, wat voor verdriet die oude man in zijn leven al gehad heeft! Jij begrijpt nog niet, dat een mens van verdriet somber en bitter kan worden. Maar dat gaat zo, wanneer we God niet kennen als onze Hemelse Vader. Kijk, wanneer we Hem kennen, dan maakt het verdriet ons niet bitter, maar geduldig. Misschien ondervind jij dat ook nog wel eens, jongen."

„We willen hopen, Huib," merkt de schoenmaker op,

53

„dat het zo'n vaart niet loopt. Doe wat je opgedragen wordt, zo goed als je kunt; wees nergens te traag of te onwillig voor, dan zal het best terecht komen."

„Als God wil, Piet," merkte moeder ernstig op, „als God wil."

HOOFDSTUK VI

De loting

Acht jaren zijn vervlogen sinds de dag, dat Huib Witzer als staljongen op Wuillershoeve kwam, en al is er zo oppervlakkig beschouwd niet veel veranderd in dat tijdsverloop, toch gaan er de zaken enigszins anders dan voorheen.

Niet dat het bedrijf is ingekrompen, of dat achteruitgang merkbaar is, o neen! eer het tegendeel is waar.

De veestapel is uitgebreid, het aantal dagloners is vermeerderd, en een grote schuur is bijgebouwd; maar placht vroeger boer Wuillers zelf over alles te gaan, thans gaat hij niet dikwijls meer mede met de knechts en de arbeiders naar het veld, doch dat is langzamerhand bijna onmerkbaar zo gekomen.

Sinds de Maandagmorgen, dat Huib met een nieuwe, blauwe kiel aan en zijn Zondagse pet op het witblonde haar op de hoeve verscheen, had de boer, — al liet hij er niet veel van blijken, — schik in de vrolijke snuiter. Nooit was Huib iets te veel, en nog maar kort was hij op de hoeve, of hij gevoelde er zich volkomen thuis.

Hoe zorgeloos en luchthartig hij ook was voor zover het hem zelf betrof, zorgde hij toch uitstekend voor hetgeen hem door boer Wuillers of door de oudste knecht werd opgedragen.

Reeds spoedig kenden de paarden hem op het geluid van zijn stem, en de talrijke eenden en ganzen had hij zó gewend

54

aan zijn eigenaardig, verklinkend fluiten, dat de vogels des avonds, voor de schemering viel, van alle zijden uit de sloten en plassen tot ver uit de polder kwamen aanzwemmen, als Huibs fluitje weerklonk.

De eerste paar jaren was Huib des avonds naar huis gegaan om 's morgens vroeg weer naar de hoeve te komen, doch boer Wuillers vond het beter, dat Huib des nachts ook maar op de hoeve bleef, dan was dat gemakkelijker voor zijn werk 's morgens vroeg in de stal.

„De jongen is krek als zijn vader," zeiden de lieden van de boer, „het is hem aangeboren; 's winters bij het licht van de stallantaarn, als hij het vee voedert, en 's zomers in de hitte op het veld, altijd hoor je hem fluiten of zingen."

Boer Wuillers leerde hem zelf een rechte voor ploegen, leerde hem de behandeling van de dorsvlegel en het besturen van de boerenwagen; met alles wat de oude man voorheen in gelukkiger dagen zijn zonen geleerd had, bracht hij Huib Witzer op de hoogte.

En Huib? Hij had ontzag voor zijn meester, diep ontzag, en op diens wenken gaf hij acht, doch al was langzamerhand zijn vroegere schuwheid voor boer Wuillers geweken, een zekere terughoudendheid bleef hem bij.

Nooit sprak de boer meer dan volstrekt nodig was, en nimmer verzachtte een glimlach zijn stroef en ernstig gelaat, doch meer dan eens betrapte hij er zich op, dat hij de jongen miste als deze des avonds naar het dorp of naar zijn ouders ging.

Zo was Huib van staljongen bouwknacht geworden, en toen de oude knecht, die het volste vertrouwen van boer Wuillers genoten had, plotseling kwam te sterven, droeg de boer de nog maar achttienjarige Huib Witzer de leiding op over het volk, als Wuillers zelf er niet bij was.

Toen brak de tijd aan, dat Huib loten moest voor de militaire dienst.

55

't Gaf veel zorg in het huisje van baas Piet, want Huib was een grote steun voor het gezin. Boer Wuillers betaalde een goed loon en Huib had voor zichzelf niet veel nodig; en dat was het niet alleen, wat zijn moeder ongerust maakte.

Niemand kende het karakter van haar jongen zo goed als zij, en het soldatenleven was immers vol verleiding voor jongemannen zoals Huib. Zou haar jongen met zijn vrolijk, zorgeloos en tot pretmaken geneigd karakter daaraan weerstand bieden?

Ach, het moederhart was vol zorg, en toen de dag van loten was aangebroken, had ze rust noch duur, en ook baas Piet kon van geen enkel liedje, dat hij begon te neurien, de wijs houden.

Lang voordat Huib thuis kwam rijden, bracht een boer, die met zijn wagen voorbij kwam rijden, de tijding mede, dat Huib een laag nummer had getrokken.

„k Had het wel gedacht," zei baas Piet; „de kans van vrijloten was van 't jaar al heel klein."

Nauwelijks was de man weggereden, of de buitendeur ging weer open en met zijn gewone bedachtzame tred kwam boer Wuillers binnen.

„Huib is er in geloot, hoor ik," zei hij na een korte groet, „maar als hij er geen zin in heeft, behoeft hij toch geen soldaat te worden."

Baas Piet keek vreemd op. 't Was nog in de tijd, dat men een plaatsvervanger kon stellen, maar daaraan kon hij, arme schoenmaker, toch niet denken. Doch moeders gelaat verhelderde, want al begreep zij nog de bedoeling van boer Wuillers' woorden niet, zij wist toch wel, dat de wonderlijke man zo iets niet zou zeggen zonder goede grond.

„Kijk," vervolgde Wuillers, „Huib is een flinke jongen en een goede bouwknacht; bovendien ben ik aan hem gewoon; daarom zou het mij spijten, als ik mij van een ander moest voorzien. Nu heb ik gedacht voor Huib een plaatsvervanger te kopen. Wat denken jullie daarvan?"

56

„Meen je dat werkelijk, boer Wuilders?” vroeg baas Piet, „meen je dat werkelijk?”

Een ander dan Wuilders had allicht moeten lachen om het wonderlijke gezicht van de schoenmaker. Maar 't was toch ook niet vreemd, dat hij verwonderd keek. Dat de boer zijn jongen wilde vrijkopen van de krijgsdienst had hij nimmer kunnen denken.

Doch moeder was spoediger van haar verrassing bekomen en met warme woorden en een traan van dankbaarheid in het oog, dankte ze de rijke boer voor zijn vriendelijke bedoelingen.

Doch deze wilde van erkentelijkheid geen woord horen; hij wees alle dankbetuigingen van de hand en zei op zijn gewone stoeve toon, dat men hem niet moest bedanken, want dat hij uit louter eigenbelang handelde, omdat hij een goede bouwknicht, die flink zijn zaken behartigde, niet wilde kwijtraken.

Er zou die avond vreugde geweest zijn in het huise van baas Piet, als Huib het niet bedorven had, door in het dorp, waar hij zijn nummer getrokken had, met zijn makkers tot laat toe uit te blijven en te drinken.

O, 't had moeder pijn gedaan! En vader was in toorn opgestoven.

Huib had er berouw van gehad, nog te meer, wijl hij 's morgens, vóór hij wegtrok, uit eigen beweging zijn moeder had beloofd, vroeg thuis te zullen komen.

't Was Bram van Wingen geweest, die hem in zijn jongensjaren tot allerlei katekwaad placht over te halen, en die ook weer die dag de verleider was geweest.

Huib had sinds lang de vriendschap met Bram van Wingen afgebroken; trouwens hun wegen liepen ook te veel uiteen. De jonge Van Wingen had een paar jaar op een school buiten het dorp vertoefd, later zou hij naar de Militaire Academie te Breda vertrekken, om voor officier opgeleid te worden.

57

heer Van Wingen, hem wel eens had behandeld, doch nam alleen de moeilijkheid in aanmerking, waarmede zijn zuster te kampen had, en hij werd haar enige steun, daar de vroegere vrienden langzamerhand verdwenen waren.

Zo was Bram dan naar zijn oom vertrokken, en als hij goed gewild had, zou deze ongetwijfeld voor zijn toekomst hebben gezorgd, daar hij zelf geen kinderen had.

Maar Bram wilde niet goed. Het leven in het stille huis van zijn oom vond hij een gruwel, en telkens kwam hij in verzet tegen wat hij dwingelandij noemde, doch wat in werkelijkheid tot zijn bestwil bedoeld was.

Steeds zocht de jongen omgang met vrienden, die hem op een dwaalspoor brachten, en telkens moest oom zijn gezag doen gelden ten einde hem binnen de perken te houden.

Dat duurde zo een paar jaren. Toen kwam het tot zulk een botsing tussen oom en neef, dat de laatste de deur uitliep en met zijn zakgeld naar zijn moeder reisde.

Nu zou alles nog wel terecht hebben kunnen komen, als Bram zich had willen buigen en schuld bekennen, doch zo min de vermaningen als de tranen van zijn moeder vermochten iets op de weerbarstige jonge man.

Hij zou wel zien een betrekking te vinden in de stad, die niet ver van zijn geboorteplaats was verwijderd; alles deed hij liever dan langer samenwerken met de gehate kaasboer, zoals hij zijn oom noemde.

Bram van Wingen was achttien jaar oud, toen hij bij zijn oom vandaan ging, en daar hij bij deze nogal wat kantoorwerk geleerd had, gelukte het hem werkelijk in een grote grossierszaak als bediende geplaatst te worden.

In deze tijd was het, dat hij Huib Witzer des Zondags in het dorp nogal eens aantrof en soms een praatje met de oude schoolmakker maakte.

Huib voelde zich echter niet tot de jonge Van Wingen aangetrokken, want deze raakte hoe langer hoe meer op de

59

Maar 't kwam gans anders uit. Brams vader leed plotseling zware verliezen in zijn zaken, en de man, die steeds geluk en voorspoed gewend was, trok zich deze onverwachte slag zó aan, dat zijn verstand er door werd gekrenkt. Na een paar jaar in een gesticht te hebben doorgebracht, was de heer Van Wingen op betrekkelijk jeugdige leeftijd overleden.

Voor de weduwe brak toen een zorgelijke tijd aan, want het grootste gedeelte van hun vermogen was verloren gegaan.

De kans om officier te worden was voor Bram verkeken; hij moest de dure school verlaten en kwam voorlopig naar huis.

Nog een poosje bleef alles in het herenhuis zo als het was, en de weduwe trachtte met behulp van een paar handelsvrienden van haar man de zaken gaande te houden, doch alles liep tegen, en spoedig was de ongelukkige vrouw genoodzaakt het mooie huis en het grootste gedeelte harer bezittingen te verkopen.

Toen alles vereffend was, bleef maar juist genoeg over om in een bescheiden woning aan de andere einde van het dorp zuinig en stil te kunnen leven.

Voor zichzelf kon Brams moeder zich wel schikken in haar lot, doch wat haar het meest bekommerde, was de toekomst van haar enige zoon, haar levenslustige, door weelde en ouderlijke zwakheid verwende zoon. Mevrouw van Wingen had nog een broeder, die in Noord-Holland woonde, een welgesteld doch hoogst eenvoudig man, met wie men echter in het herenhuis niet veel omgang had gehad, vooreerst omdat men ver van elkander afwoonde, en ten tweede, wijl de stoere, gelovige kaashandelaar zich daar toch niet erg thuis gevoelde.

Doch thans had de arme moeder zich tot haar broeder gewend met de smeekbede, haar zoon onder zijn bescherming te nemen, en hem, als hij er de geschiktheid toe bezat, op te leiden in de handel.

De wel strenge maar toch goedhartige man dacht niet aan de minachting, waarmede zijn zwager, de overleden

58

verkeerde weg, en was ondanks zijn jeugdige leeftijd reeds een losbol. Huib raakte echter, als hij met Bram van Wingen in aanraking kwam, altijd weer onder diens invloed, en zo kwam het ook, dat hij op de dag, waarop zij hun nummer trokken voor de militaire dienst, tot zijn schade en schande zich door Van Wingen liet verlokken tot onmatig drinken.

Bram van Wingen vermaakte zich die dag kostelijk, en toen Huib beschonken raakte, dreef hij op zijn gewone fijne manier met de arme boerenknecht de spot.

Een ogenblik liep het nog bijna mis, toen Van Wingen op luide toon beweerde, dat hij vandaag of morgen wel eens op Wuildershoeve zou verschijnen om Truida ten huwelijk te vragen, ten minste — zo voegde de half beschonkene er bij — ten minste als de oude vrek haar een goede schuif geld meegeeft!

Kwam het door de werking van de sterke drank of door iets anders, dat Huib Witzer om dat gezegde van zijn vroegere schoolmakker in woede opstoot?

De lui in de herberg keken vreemd op, toen de forse vuist van de boerenknecht op de tafel viel, dat het dreunde, en flessen en glazen opsprongen en omvallen van de schok.

„Je laat mijn baas en zijn kleindochter er maar buiten, mijnheer Van Wingen, versta je dat?”

„Kom, kom, Huib! niet zo opvliegend om iets, dat maar voor de grap gezegd wordt!” zo trachtte Van Wingen te sussen, want hij kende Huib nog veel te goed van vroeger, om niet te weten, dat het voor hem gevaarlijk kon worden, als hij op deze toon voortging over Wuilders en diens kleindochter te spreken.

Een ogenblik later lachte en zong Huib Witzer weer bij het klinken van de glazen, maar toch — dat gezegde van Van Wingen op die bewuste avond bleef hem hinderen, nog lang daarna.

De volgende morgen zei boer Wuilders hem op korte toon:

60

„Ik ben van plan een plaatsvervanger voor je te kopen, doch dan moet je je brave ouders niet het verdriet aandoen, met een losbol als Van Wingen aan de zwier te gaan.”

Dat woord van zijn baas grieft Huib Witzer, maar hij antwoordde er niets op. Toen hij echter des Zaterdagavonds bij zijn ouders kwam, verklaarde hij, dat hij geen plaatsvervanger wilde hebben, doch zelf als soldaat zijn tijd wenste uit te dienen.

Vader Witzer trachtte eerst hem goedschiks van zijn voornemen af te brengen, en toen dat niet baatte, werd hij boos; dat bleef echter eveneens zonder gevolg.

Ook moeders vriendelijke woorden, noch haar ernstige vermaning konden Huib van besluit doen veranderen; hij moest en zou soldaat worden.

„Als hij dan met alle geweld wil dienen, laat hem dan dienen, moeder,” zei baas Piet, en boos voegde hij er aan toe: „t zal je niet meevallen, kameraad, 'k heb zelf ook gediend; maar je bent een stijfkop, dat zeg ik er van.”

En toch was Huib niet zo stijfhoofdig als zijn vader wel dacht, want wat vader noch moeder mocht gelukken, dat bracht Truida zonder veel moeite in orde.

„Vind je het niet aardig van grootvader, dat hij je niet wenst te laten vertrekken om soldaat te gaan worden, Huib?” vroeg ze.

Ze stonden tezamen bij de oude ijzeren poort, en Huib aarzelde even, eer hij antwoord gaf.

Doch de mooie, bruine ogen van Truida staarden hem onderzoekend aan, want reeds geruime tijd had zij opgemerkt, dat Huib iets had, dat hem hinderde, en dat hij tegen zijn gewoonte voor haar verborg.

„Nu, vind je het niet mooi?” herhaalde ze.

„Ja zeker, 't is erg mooi van boer Wuilers, dat hij zoveel geld wil uitgeven voor een knecht, die hij misschien niet graag kwijt raakt, maar hij kan die moeite sparen, want ik zal van zijn aanbod geen gebruik maken.”

61

van het loten niet best afgebracht heb. 'k Had mijn ouders beloofd, goed en netjes thuis te komen, zoals het ook behoort, en in plaats daarvan ben ik met Bram van Wingen aan de zwier gegaan. 't Is eenmaal gebeurd en ik had en heb er nog spijt van, maar zo iets overkomt op die dag toch zo veel jongens. Waarom moet je grootvader mij dat dan op zo'n scherpe toon verwijten? — Ik weet heel goed,” vervolgde Huib heftig, „dat ik mijn werk moet doen, daar word ik voor betaald; maar als je je best en soms meer dan je best doet, en je krijgt nooit een vriendelijk woord van je baas, — och, dat verdraag je nog wel. Doch als je dan voor een enkele keer eens wat doet, dat eigenlijk toch zo slim niet is, en je wordt dan dadelijk op koude, harde toon berispt, dan kan ik van zo iemand geen weldaad aannemen, die mij wordt toegeworpen als een hond een been; dat kan ik niet!”

Een poosje blijft het stil onder de oude vlierstruiken bij de poort. Dan wendt het meisje zich om als wil ze, zonder verder een woord meer over deze dingen te spreken, terugkeren naar de hoeve.

„Heb ik je beledigd, Truida?” vraagt Huib, „omdat ik ronduit gezegd heb, waarom ik in dienst wil?”

„Nee, dat heb je niet,” is het antwoord, „maar je valt me tegen.”

Enigszins verbluft kijkt hij haar aan. „Ja zeker,” vervolgt ze, „je valt me tegen. Ik had gedacht, dat je verstandiger en — dankbaarder was, Huib Witzer! Je weet al lang genoeg, dat grootvader stil en stroef is, en dat is hij tegen iedereen, maar goed is hij altijd voor je geweest, Huib, en juist dat het hem zo hindert, dat je je met die losbol van een Van Wingen afgeeft, is voor mij het bewijs, dat hij meer met jou op heeft dan hij laat blijken. En dan dit nog, Huib,” gaat het meisje verder: „nu kun je niet verdragen, dat grootvader, die toch je meester is, je met een enkel hard woord het verkeerde van je gedrag onder het oog brengt, maar denk

63

Verwonderd en enigszins ontsteld klonk haar vraag: „En waarom wil je niet, Huib? Wat wil je dan?”

„Net als een andere jongen, die er inloot, soldaat worden en mijn tijd uiddien; ik verlang niet vrijgesteld te worden van de dienst, ik ben niets beter dan de anderen, die een laag nummer trokken en weg moesten.”

„Dat wil je dus je arme ouders aandoen, Huib? En je moeder was nog al zo blij, dat je nu niet weg hoefde, en nu wil je uit eigen vrije wil soldaat worden? Neen Huib, zó kom je van mij niet af; daar zit meer achter, je hebt bepaald iets aan de hand gehad met grootvader, en nu wil je van zijn goedheid geen gebruik maken, is het zo niet, Huib?”

De jongen had zijn pet naar achter geschoven in zijn forse nek, en hij streek met de hand door het blonde haar zoals zijn gewoonte was, als hij iets wilde zeggen, dat hem niet gemakkelijk van het hart wilde.

„Nu, Truida,” antwoordde hij eindelijk, „daar moest je nu niet zo op aandringen. Wat geeft een rijke boerendochter als Truida Wuilers er om, of een arme boerenknecht soldaat wordt, ja of neen?”

Maar nu werd Truida toch werkelijk boos; de bruine ogen schitterden en het warme opstijgende bloed maakte de blos op de frisse wangen donkerder.

„Ben je hier op de hoeve ooit door mij als een vreemde behandeld? Of zie je me voor iemand aan, die de mensen beoordeelt naar het geld, dat zij wél of niet bezitten? Nee, Huib, dat is lelijk van je gezegd!”

„Dat is het ook,” stemde Huib toe, „dat is het ook, en ik had het niet moeten zeggen. Jij hebt de arme schoenlapperszoon altijd als je gelijke behandeld, en daarom, Truida, zou ik als het er op aankwam mijn leven voor je laten. Maar kijk, ik zal je zeggen wat het geval is, en waarom ik je grootvaders aanbod wil afslaan en zelf soldaat worden. Je weet net zo goed als iedereen hier in het dorp, dat ik het er met de dag

62

je soms, als je eenmaal soldaat bent en je past slecht op, dat men je daar dan stilletjes je gang zal laten gaan zonder enige aanmerking?”

„'t Lijkt wel, of je zelf soldaat geweest bent, Truida, met zoveel kennis van zaken lees je mij de les, maar toch, er zit meer verstand in jouw mooie kopje dan in mijn lelijke, dikke kop; dat is een feit, dat staat zo vast als een boom!”

Truida was daar even hoogst ernstig, maar nu ze in het verbouwereerde gezicht van Huib Witzer keek, had ze moeite haar lachen te bedwingen. 't Was nog net als in hun kinderjaren; ze kon nooit goed boos worden op de koldige grappenmaker.

Nog een poosje stonden ze bij de poort, en toen ze naast elkander terugkeerden naar de hoeve, klonk Truida's lach zo helder als een klok door de avondlucht.

„Dat is de jeugd, die nog niets van de ellende van het leven heeft gezien,” mompelde boer Wuilers, die hen door het venster van de achterkamer zag aankomen op het voetpad. „Zo lachte ook eens haar vader, maar toen kwam de kuch en spoedig de dood.”

Het hoofd van de oude boer voor het venster buigt zich, en de rimpels op zijn voorhoofd worden nog dieper.

„Zo op het gezicht een kloek paar,” denkt de boer weer; „ze kunnen het samen best vinden, hij, de arme boerenknecht, zonder iets op de wereld dan zijn sterke armen en — zijn levenslust. En zij, een voor een boerin rijke erfgename, doch — wie weet hoe kort nog!”

De boer steunt hoorbaar. 'k Zou haar niet kunnen missen, en Huib wil ik niet missen, want zonder hem zou voor Truida Wuilershoeve, met mij als gezelschap, zo somber zijn als een sterfhuys.”

64

HOOFDSTUK VII

De verleider

't Is een heldere winterdag, en 't vriest dat het kraakt. Dat doet het trouwens al bijna veertien dagen lang, hoewel het nog maar in het begin van December is. Reeds de vorige week waren de jongens uit het dorp druk in de weer met schaatsen en prikslee, doch bij deze gelegenheid is de rijweg langs Wuildershoeve vol vrolijke mensen, die zich, met de schaatsen in de hand of over de schouder, naar de ijsbaan spoeden.

En niet enkel jongelui zijn het, die daar lopen: o neen, onder hen is meer dan één stevige, deftige boer, wiens haar zilverwit op de fluwelen kraag van zijn Friese jas hangt.

't Zal druk zijn op de ijsbaan. Het is heden hardrijderij, en de beste rijders uit de omtrek en uit het dorp zullen hun krachten beproeven, want er zijn flinke prijzen uitgelooft.

Huib Witzer is zoëven met de wagen naar de korenmolen geweest, waar hij een vracht tarwe heeft gebracht, en nu haast hij zich wat hij kan, om zijn paarden uit te spannen.

Daar komt Truida reeds warm ingepakt de huisdeur uit. „Schieit toch op, Huib!“ roept het meisje, als ze ziet, dat deze nog met zijn paarden bezig is. „Schieit toch op; ik dacht, dat je al met je schaatsen in de hand gereed stond om weg te gaan, en nu ben je nog bezig met de paarden.“

„Ja,“ moppert Huib, „de molenaar hield mij wel een half uur aan de praat; zo komt het, dat ik zo laat ben. Maar ik kan nog lang genoeg schaatsenrijden, eer het tijd is om naar bed te gaan, want 't is vanavond lichte maan.“

„Huib, Huib, niet laat thuis komen, hoor! Je weet wel, dat grootvader daar zo'n hekel aan heeft!“

„Kom, Truida, ga mee,“ zo klinkt thans een vrolijke meisjes-

65

Wuildershoeve 5

Zijn gezicht staat stroever en ernstiger dan ooit. Hoewe hij Truida van harte het genoegen van het schaatsenrijden gunt, verkeert hij toch in gestadige onrust, dat ze zich in het zweet zal rijden en dan in de ijskoude Noordenwind kou zal vatten.

„Zorgt de molenaar, dat van de week mijn tarwe nog gemalen wordt?“ vraagt de boer kortaf.

„Hij kon het niet vast beloven,“ antwoordt Huib, „want hij had het verbaazend druk, en 't is vandaag al Donderdag.“

„Als je wilt gaan schaatsenrijden, mag je wel voortmaken,“ meent de boer, „anders is de middag weg, en je weet, dat ik niet graag heb, dat je laat thuis komt.“

Huib zegt niet veel, maar als hij een ogenblik later met zijn schaatsen onder de arm de poort uitstapt, staat zijn gezicht donker.

„Wat maal ik er om?“ bromt hij, en op zijn rond, gebruind gelaat komt een onverschillige uitdrukking.

't Is vrolijk en prettig op de ijsbaan. Als Huib er aankomt, doet de dalende winterzon de spiegelgladde baan schitteren en glanzende, en kleurt de gezichten van de voorbijjagende hardrijders met donkere gloed. De wedstrijd is in volle gang, doch Huib slaat niet veel acht op de kampioenen; zijn scherpe ogen gaan spiedend over de ijsbaan. Zou Truida met Toon Grebbe rijden? Huib kan ze nog niet in het oog krijgen. 't Is ook zulk een gewoel en gedraai van schaatsenrijders en -rijdsters om hem heen, dat hij goed moet oppassen, om niet omver te worden gereden.

Dan maar gauw opbinden.

„Kom maar hier, Huib!“ roept een ruwe stem uit een ijstent, „kom maar hier en ga op dat bankje zitten, dan kun je op je gemak opbinden.“

Huib maakt van de uitnodiging gebruik en stapt de tent binnen.

't Is maar een armelijke tent. Vier gaten in het ijs gehakt,

67

stem van de poort — je kunt nog lang genoeg met Huib Witzer praten.“

„Ja, dat heeft de tijd, want die loopt waarlijk niet weg!“ voegt een mannenstem er enigszins schamper aan toe.

't Zijn een paar vriendinnen van Truida Wuilders, die in gezelschap van enige boerenzoons op weg zijn naar de ijsbaan. Toon Grebbe, de jongeman die de laatste opmerking maakte, is de broeder van het meisje, dat Truida had geroepen.

Allen lachen, maar Truida lacht niet. Ze werpt een snelle blik op het gelaat van Huib, en ze bemerkt, hoe het bloed hem naar de wangen stijgt.

Grebbe voegt zich dadelijk bij Truida, zodra deze buiten de poort is, en Huib Witzer kijkt het vrolijke troepje na, totdat ze de hoek om zijn.

Huibs opgewekte stemming van daarstraks is echter verdwenen. Hij haast zich niet meer; traag brengt hij de paarden op stal en hangt de tuigen op hun plaats.

„Wat draait die Toon Grebbe om Truida heen!“ mompelt hij. „'t Is geen wonder ook, ze is de mooiste en de rijkste van allen. Waarom ook niet? De Grebbes zitten er ook warm in, en Toon is een flinke vent. Of Truida van hem houdt? Ik geloof het wel; verleden week, toen ze bij de Grebbes is wezen kortavonden, bracht Toon haar thuis, al was het ook in gezelschap van zijn zuster.“

Huib schudt wrovelig het hoofd. „Waar tob ik eigenlijk over; wat raakt het mij bij slot van rekening, met wie Truida vandaag of morgen gaat trouwen? Wat heeft daar haar grootvaders knecht mee te maken? Die Toon mocht wel zeggen: „Huib loopt niet weg,“ doch zou het voor Huib ook beter zijn, dat hij wel wegliep? Als ik die remplaçant maar niet had aangenomen! Nu ben ik niet vrij tegenover boer Wuilders.“

Zo mijmerend en mompelend heeft Huib alles opgeborgen, en juist als hij de staldeuren sluit, komt boer Wuilders de huisdeur uit, naar buiten.

66

vier palen er in gestoken, daar aan de achterzijde rietmatten omheen gespannen, aan de voorkant enige planken op houten schragen en klaar is het ganse boeltje.

Doch ondanks die hoogst eenvoudige inrichting maakt „Lange Dries“ goede zaken, en zijn vrouw en dochter hebben druk werk met op het ijzeren komfoor achter in de tent water heet te maken voor de warme punch, glazen te spoelen in een grote blikken teil, en vader Dries de stenen bierkranken aan te reiken.

't Schaatsenrijden maakt dorstig, en menigeen, die anders nooit een voet in de herberg zet, drinkt met schaatsenrijden in de ijstent meer dan goed voor hem is.

Spoedig is Huib gereed, en als hij zich opricht en over de ijsbaan kijkt, dan gaat er juist een luid gejuich op onder de toeschouwers, die met volle aandacht de wedstrijd der hardrijders hebben gevolgd, want hij, wie men de prijs der liefst gunde, is overwinnaar gebleven. 't Is een vissersgast, een jonge, stoere klant, en de laatste man, tegen wie hij heeft gereden, wordt door hem uitgenodigd om bij Lange Dries in de tent een glas bier te gaan drinken.

Huib ziet ze komen, en als hij de lange, donkere jongeman herkent, die bij de visser is, maakt hij een beweging, alsof hij wil wegrijden. Doch daar treft weer iets anders zijn blik, en voor het ogenblik heeft hij nergens anders ogen voor.

Vlak langs de tent van Lange Dries rijdt een gezelschap boerenzoons en boerendochters voorbij, en voorop rijden Toon Grebbe en Truida Wuilders.

Hetzelfde gevoel van bitterheid, dat hem een uur geleden op de hoeve bekreep, toen hij Truida zag vertrekken, vervult ook thans weer zijn ziel, en doet hem wensen honderd uren ver weg te zijn.

„Zij rijdt prachtig, Huib, en dat heb jij haar geleerd. Toen was je goed genoeg, maar nu gaat Toon Grebbe met haar weg,“ zo klinkt thans een spotachtige, hese stem naast hem.

68

Huib Witzer kent die stem maar al te goed, en de persoon nog beter.

't Is Bram van Wingen, eens de verwende zoon van rijke ouders, doch thans is hij geheel aan lager wal geraakt, daar hij wegens zijn slecht gedrag overal buiten betrekking raakt.

Hij is een uitstekend schaatsenrijder, en hij heeft meegerezen om de prijs, doch hij heeft het tegen de veel sterkere vissersgast moeten afleggen. De tweede prijs is hij echter machtig geworden, en deze is hem door de ijscommissie, hoewel met tegenzin, uitbetaald geworden.

Onwillig kijkt Huib de vroegere makker aan, en een inwendige stem waarschuwt hem, de losbol te ontwijken, doch deze, wiens zwarte, stekende ogen de donkere blik van Huib Witzer wel opmerken, zal hem niet zo gemakkelijk loslaten.

„Zó, Van Wingen,” zegt Huib flauwtjes, „heb je de tweede prijs behaald? Wel, ik wens je er geluk mee. Wat Truida Wuilders betreft, of die met Toon Grebbe rijdt of met iemand anders, dat raakt mij of jou niet.”

„Je bent nog de oude Huib,” lacht Van Wingen, „nog precies dezelfde van voorheen. Om een belediging lachen, en om een simpel woord boos worden, maar toch altijd een goed en trouwhartig kameraad.” En daarbij drinkt hij het glas bier, door de visser besteld, in één teug leeg.

„Waar is je glas, Huib?” roept Van Wingen, „of heb je nog geen tijd gehad om iets te gebruiken?”

„Geef me een glas brandewijn, Dries,” bestelt Huib, „ik heb het niet warm en in bier heb ik geen trek.”

Snel drinkt Huib het glas sterke drank leeg, niet omdat hij het zo gaarne lust, maar hij wil niet zonder vertering uit de tent gaan en verder wenst hij zo gauw mogelijk van Van Wingen ontslagen te zijn.

„Doe het nog eens vol,” zegt deze tot de man in de tent, maar Huib strekt afwijzend de hand uit.

„Voor mij niet, Dries, ik ga een eindje oprijden, anders is

69

het donker en dan had ik even goed thuis kunnen blijven.”

„Wat is dat nu?” meent Van Wingen en houdt zich verontwaardigd. „Wil je nou opzettelijk een oud kameraad beledigen? Geen glas met hem drinken, nu hij een fortuinje heeft gehad? Of ben ik je soms te min, nu mijn jas kaal en mijn schoenen versleten zijn. Huib?” en hij slaat een weemoedige toon aan. „Huib, was jij me ooit te min toen Bram van Wingen nog de enige zoon van de rijke korenkoper was? Maar ga je gang; allen vertrappen en verstoten mij, nu ik in 't ongeluk geraakt ben; waarom zou jij beter zijn dan de rest? Doch van jou doet het mij pijn, omdat ik altijd van je gehouden heb.”

Van Wingen wendt zich met een trek van droefheid op het gelaat af, als iemand, die bereid is, een groot onrecht te dulden en te dragen, en Huib Witzer is dom genoeg om zich door de veinzende schelm te laten bedriegen. En deze weet juist, hoe hij het met de goedhartige boerenknecht moet aanleggen, om hem in de val te krijgen. Van Wingen toch gaat volgens een vast plan te werk, en heeft al lang op een gunstige gelegenheid geloofd, om met Huib Witzer in aanraking te komen.

„Nee, nee, zo moet je niet praten, Van Wingen,” zegt Huib en legt zijn forse knuist trouwhartig op diens schouder. „Je moet niet denken, dat Huib, de schoenpin, veranderd is, of laag op je wenst neer te zien; nee, waarlijk niet, daarvoor ben ik te arm. Maar ik ben vanmiddag in geen beste luim; hoe 't komt, dat weet ik niet.”

Huib Witzer heft het glas op, dat Lange Dries op een wenk van Van Wingen heeft gevuld.

„Je gezondheid, Van Wingen,” en dan tot de visser: „Gezondheid, Aart!”

De glazen worden aangestoten en als Huib Witzer de tent van Lange Dries verlaat, dan is reeds de schemering gevallen, doch op de ijsbaan is de drukte nog toegenomen.

Huib rijdt met Van Wingen, en al heeft de brandewijn,

70

die hij dronk, hem het bloed naar het hoofd gejaagd, en zijn gelaat rood gekleurd, toch staat hij nog vast op de schaatsen.

Er zijn vele bekenden van Huib op het ijs, en er zijn er, die het hoofd schudden, als hij met Van Wingen in pijlsnelle vaart langs de baan zwiert.

Anders pleegt hij met een gezelschapje te rijden, en waar Huib is, wordt gelachen, maar nu kijkt hij niemand anders aan.

Zijn broer Hein, die ook op de baan is, ziet met zorg en onrust, hoe Van Wingen zich aan Huib blijft opdringen. Reeds eenmaal heeft hij getracht, Huib mee te krijgen, maar het is hem niet gelukt. Toen Hein even naast zijn broer reed en deze iets wilde influisteren, was dadelijk Van Wingen er bij, en Hein, die niet zo hard kon rijden als Huib en diens makker, bleef achter en verloor voor het ogenblik beiden uit het gezicht.

Er was er nog een op de baan, die mogelijk met nog meer zorg dan Hein het gedrag van Huib Witzer opmerkte. 't Was Truida Wuilders, en noch het vrolijke gezelschap, waarmede ze langs de baan zwierde, noch de kwinkslagen van Toon Grebbe, konden de heimelijke onrust verdrijven uit haar hart.

Wat bezielde Huib toch deze middag? Ze wist, dat Van Wingen hem eigenlijk afkeer inboezemde; dat had hij haar zelf gezegd. Sterke drank gebruikte hij na die geschiedenis van de lotingsdag slechts zelden. Waarom zag ze hem dan thans telkens met Van Wingen de tent van Lange Dries binnengaan?

„'t Loopt stellig mis,” denkt Truida. Ze begrijpt niet, wat Huib er toe beweegt. „Als dat zo doorgaat,” meent ze, „dan komt hij laat en beschonken op de hoes, en een botsing met grootvader is onvermijdelijk.”

Truida alleen weet, nog beter dan hij zelf, hoe haar grootvader aan Huib Witzer gehecht is, doch het ligt nu eenmaal in Wuilders' stugge aard, niemand te tonen wat er van binnen

71

hij hem omgaat. Daarom denkt Huib, dat het slechts de ouderwetse weerzin tegen verandering van personeel is, waarom de heer hem vrijkocht van de dienst, en niet de genegenheid voor zijn persoon.

't Wordt inmiddels donker, en reeds is het lang zo druk niet meer op de baan, doch 't jonge volk kan nog niet scheiden, al doet de strenge vorst de sneeuw buiten de netjes geveegde ijsbaan ook sjirpen en piepen onder de voeten van de mensen, die huiswaarts keren.

De sterren fonkelen zo helder aan de donkerblauwe hemel, de maan schijnt zo klaar, de jonge harten kloppen zo krachtig en 't jonge bloed bruist zo warm door de aderen, dat de koude niet gevoeld wordt. Maar Truida Wuilders wil naar huis, want in weerwil van het lachen en schertsen van haar metgezellen stijgt haar onrust.

„Nog een toertje rond, hoor Truida!” zegt Toon Grebbes zuster, „en dan gaan we allen tegelijk naar huis. Kijk eens, wat 'n mensen nog op de baan: waarom ben je zo ongeduldig?”

„Nog één keer dan, maar dan ga ik ook beslist naar huis,” antwoordt Truida. „Grootvader zit de gehele middag alleen.”

„Ja, dat is waar,” meent Toon Grebbe, „en aangezien de oude heer buitengewoon gezellig is, zul je wel naar hem verlangen.”

Allen schieten in een lach, behalve Truida, die geen spottende opmerking over haar grootvader kan dulden. Doch eer ze iets daarop antwoorden kan, krassen de schaatsen veer over het harde ijs, en voort gaat het met snelle vaart langs de met stallantaarns verlichte tenten, waar het nog druk toegaat.

Kort bij de tent van Lange Dries is het einde van de baan, en als het troepje van Truida achter de tent heendraait, ziet het meisje, dat Hein, de broer van Huib Witzer, alle mogelijke moeite doet deze te bewegen niet meer in de tent van Lange Dries te gaan.

Zou het hem gelukken? Truida zou gaarne de afloop af-

72

wachten, en opzettelijk is ze lang bezig met het afbinden van haar schaatsen.

„Kom Huib, ga nu mee,” hoort ze Hein zeggen. „ga nu mee, anders loopt het helemaal mis.”

„Zeker, zeker, ga als een zoete jongen met je broer naar huis en naar bed,” klinkt de spottende stem van Bram van Wingen. En dan: „Kerel, laat je toch niet altijd als een kwa-jongen behandelen, je bent toch geen kind meer. Ga met mij mee, we gaan nog één keer naar Lange Dries.”

„We klinken, we drinken,
Lang leve de vreugd!
We kennen geen zorgen,
Geniet van je jeugd.”

Zo zingt met hese stem Van Wingen, en de losbol tracht de meer dan half beschonken Huib Witzer mee te trekken naar de tent. De overmatig gebruikte hoeveelheid sterke drank is oorzaak, dat Huib, die anders veel van zijn trouwe broer Hein houdt, deze thans de rug toekent en Van Wingen volgen wil.

Maar Hein geeft het nog niet op; hij klemt zich aan Huib's arm vast en schijnt zijn broer met geweld te willen beletten, zich nog verder te bedrinken.

Een ogenblik lijkt het, alsof Huib aan het dringende ver-langen van Hein zal toegeven; hij begint goedig te lachen en roept met dubbelslaande tong: „Wel, Heintje, Heintje, ben je bang, dat wij bij Lange Dries in zijn tent door het ijs zullen zakken? Kom jongen! ga naar huis, ik ga immers dadelijk ook van het ijs, laat me nu los.”

„Nog één brandewijntje tot afscheid, Huib, en dan gaan we naar huis en ik breng je tot aan de poort van Wuilders-hoeve; maar eentje moeten we nog pakken,” klinkt thans weer de stem van Bram van Wingen.

„Los, Hein, los,” roept Huib, en hij rukt zijn arm met zulk een kracht terug, dat Hein schier omver tuimelt, maar toch houdt deze nog vol.

73

„Huib, ga mee, laat die ellendige kerel toch alleen gaan!” roept hij en de toon van zijn stem doet Truida, die alles hoort en ziet, trillen van ontroering. De jongelui van haar gezelschap zijn allen druk bezig de schaatsen af te binden, en geven niet veel acht op het toneeltje bij de ijstent. Maar Truida heeft alles gehoord, en staat censklaps naast Hein Witzer.

In blinde dronkemanswoede had Huib de vuist opgeheven, om zijn broer, die hem niet wilde loslaten, neer te slaan, doch als hij Truida ziet, laat hij de arm zinken.

„Huib, Huib!” zegt het meisje verwijtend, „schaam je toch. Je goeie broer heeft het goed met je voor en moet je hem nu zo behandelen ter wille van hem daar! Laat die vriend lopen en ga met Hein mee!”

De bruine ogen van de mooie boerendochter fonkelen, en de diepe verachting, waarmee ze dat „hem daar” en „die vriend” uitspreekt, drijven Bram van Wingen het bloed naar de bleke wangen en doen hem inwendig koken van woede.

„Ha, ha,” zegt hij met zijn sissende stem, „is dat de be-doeling? Wel Huib, ga maar gauw van het ijs; de dochter van je baas stuurt je met je broer naar huis en een vriend als Bram van Wingen deugt niet. Die is te arm; voor haar is een vriend als Toon Grebbe beter, die heeft daalders in de kast!”

De sarrende toon van de losbol heeft juist de uitwerking op Huib, die de verleider er mede beoogde, en het noemen van Toon Grebbes naam maakt de beschonken boerenknecht woedend.

Met een ruk, waartegen de kracht van Hein niet bestand is, slingert hij deze van zich af in de sneeuw buiten de baan.

„Wat maal ik er om! Kom, Bram, ouwe kameraad! We klinken, we drinken...” en zwaaiend en zingend gaan beiden de tent van Lange Dries weer binnen.

Doch Van Wingen zwaait en waggelt maar voor de leus, al houdt hij zich, als ze in de tent zitten, nog erger dronken dan Huib.

74

Hij heeft het er op toegelegd, dat Huib veel dronk, maar zelf heeft hij weinig gedronken; slechts enkele glazen bier, waar hij best tegen kan.

't Was op het ijs stil geworden en ook in de tent van Lange Dries waren alle bezoekers vertrokken. Nu maande Dries Huib en diens makker aan, er ook een eind aan te maken, daar hij zelf naar huis verlangde.

„Kom jongens, ga nu opstappen; 't is hoog tijd, ik wens vannacht niet hier te blijven, mijn kachelkje is uit, en ik sta te bibberen van de kou.”

„Kom Huib, dan gaan we, en ik breng je thuis,” zegt Van Wingen met dubbele tongslag, en strompelend en waggelend scharrelen de beide jongemannen, met de schaatsen aan de riemen over de schouders bengelend, dwars over de piepende sneeuw naar de kant.

Huib heeft nog zoveel besef, dat hij deze avond niet naar de hoeve wil. Hij wil hoer Wuilders en Truida niet meer onder de ogen komen. Daarom slaat hij dwars door de besneeuwde velden de richting in naar het huis zijner ouders, en Bram is er best mee tevreden; hij heeft daardoor des te beter ge-legenheid, zijn misdadige plannen te volvoeren.

HOOFDSTUK VIII

Huib verlaat de hoeve

Hoe Huib thuis gekomen is, weet hij de volgende morgen bijna niet meer.

Flauw kan hij zich nog herinneren, dat Van Wingen hem door het besneeuwde veld heen, achter Wuildershoeve om, heeft gebracht, en er ligt hem ook nog wel iets bij, dat deze hem naar verschillende dingen aangaande het inwendige van de hoeve heeft gevraagd, doch Huib denkt, dat zulks maar

75

dronkemanspraat geweest is, en slaat er verder geen acht meer op; er zijn wel andere gedachten, die hem thans bezig-houden.

Buiten is de winterdag juist aangebroken, een sombere, koude winterdag. De grauwe lucht hangt zwaar en laag op het witte, doodse landschap, en met de handen in de jaszakken stapt Huib Witzer door het besneeuwde veld naar Wuilders-hoeve.

Vaders toornige verwijten van daarstraks kan hij verdragen, geen enkel woord heeft hij er op geantwoord. Maar moeders woorden en moeders droevige blik kan hij niet vergeten; die kwelden hem nog.

Gisteravond is er geen woord meer voorgevallen; moeder heeft hem maar gauw naar bed geholpen, maar vanmorgen vroeg kwam ze op de zolder, toen de anderen naar beneden waren. „Huib, Huib,” zei ze, „hoe lang wil je alleen door het leven gaan? Je ziet toch wel, dat het niet gaat. Dat is nu de tweede maal. Jij kunt niet staande blijven in de verzoeking.”

„Ja, moeder, ik wou, dat ik die Bram van Wingen kwijt was.”

„Dat zou je niet baten, Huib, dan kwam er wel een ander. Je vijand, dat is je eigen hart, en dat blijft zo, totdat je je boze hart aan de Heere Jezus geeft. Ik wou, dat je dat eens kon geloven, dan werd je een ander mens. Geloof het toch, jongen, dat Hij je helpen wil. Hij heeft ons zó lief, dat Hij voor ons gestorven is, en als wij tot Hem komen, dan vergeeft Hij ons de zonden, en dan geeft Hij ons kracht tegen de ver-leiding.”

„Ja moeder, het spijt mij ook erg, dat het gebeurd is, dat weet u wel.”

„Zeker, maar daar kom je niet verder mee, Huib. En of je je voorneemt, het niet weer te doen, daar kom je óók niet verder mee. 't Is alleen genade, die je redden kan, en die je redden wil. En als je die genade afwijst, dan vrees ik, dat je nog veel dieper zult vallen.”

76

Zo heeft moeder gesproken, en haar woorden hebben als altijd invloed op Huibs licht bewogen gemoed. Toen hij vanmorgen wakker werd, maakte hij het plan, eenvoudig niet weer naar de hoeve te gaan. Na moeders woorden staat hij echter op, hoort kalm de verwijten van vader aan, wel wetend, dat hij ze verdiend heeft, en dan gaat hij op weg naar de hoeve.

Doch onderweg komen de gesprekken van gisteren hem weer te binnen. Wat heeft ook eigenlijk boer Wuilders er mee te maken, dat hij gisteren dronken geweest is? Dat moeder klaagt en dat vader boos is, kan Huib hebben, maar de boer met zijn brommig gezicht heeft over hem toch geen vaderlijk gezag. „Als ik jou was, bleef ik niet langer bij die brombeer,” had Bram gisteren gezegd. „Ze zouden jou heel graag als soldaat hebben. Word remplaçant, dan kun je hem zijn geld voor de voeten gooien, en je bent vrij man; als dan het soldatenleven je bevalt, teken je tegen dat je tijd om is voor koloniaal, en je gaat in de Oost pensioen verdienen; dat ben ik ook van plan.”

Zo had de verleider gesproken en dat giftige woord werkte nu weer na in Huibs gemoed.

„Dat zal nog maar het beste zijn, wat ik doen kan,” mompelt Huib, terwijl hij langzaam en als met loden schoenen de hoeve nadert. „Dan ben ik ineens van alles af. Hier blijven en werken op de hoeve, en zien, dat Toon Grebbe vandaag of morgen met Truida er zijn intrek neemt, zie, dat is mij onmogelijk; neen, dan maar liever dadelijk weg, en hoe spoediger hoe beter.”

En toch, nu Huib voor de oude poort van Wuildershoeve staat, gevoelt hij, dat het hem zwaar zal vallen, als hij deze plaats voorgoed gaat verlaten.

Hoer, in de stal loeien een paar koeien; Huib kent ze aan de stem, 't zijn de roodbonte en de zwartkop, de leidsters van de hele troep.

77

't Kan wonderlijk gaan in deze wereld; negen jaar geleden stond Huib hier op dezelfde plek voor boer Wuilders. Toen was hij gekomen om een pak slaag in ontvangst te nemen, omdat hij op aanstoken van Bram van Wingen een plundertocht had ondernomen in de boomgaard. Thans is hij weer schuldig aan mislag, waarvan evenals voorheen Van Wingen de oorzaak is, maar destijds was hij gekomen om zijn schuld te boeten en met echt jongensberouw was hij bereid geweest zijn straf te dragen. Doch thans is er niets dan vrevel en bitterheid in zijn anders vrolijk en opgeruimd gemoed.

Zwijgend staat Wuilders voor de brede schouw en stopt kalm zijn pijp, terwijl door het bleke flauwe licht van de wintermorgen zijn ernstig gelaat nog stroever en kouder lijkt dan anders.

„Neem me niet kwalijk, baas, dat ik gisteravond niet thuis gekomen ben, maar 't werd te laat en — en — ik had een glas te veel gedronken, daarom vond ik het beter maar naar huis te gaan.”

Huib was blij, dat het er uit was, en nu wachtte hij af, wat zijn meester tot hem zeggen zou.

't Bleef nog een wijle stil in het vertrek, en eerst als de boer zijn pijp heeft aangestoken en de dikke wolken tabaksrook opkringelen, vestigt hij de grijze, doordringende ogen op Huib Witzer en zegt:

„Je weet, dat ik een afkeer van sterke drank heb, en toch drink jij je dronken; je weet, dat ik niet graag heb, dat je laat thuis komt, en toch blijf je de ganse nacht weg. Je weet welk een losbol en slecht mens die Van Wingen is, en toch ga je broederlijk met hem aan de zwier, terwijl ieder fatsoenlijk jongmens hem links laat liggen.”

Huib wil wat zeggen, doch Wuilders legt hem met een handgebaar het zwijgen op.

„We zullen er verder niet over praten; wat gebeurd is, wordt er niet ongedaan mee; maar dat wil ik je nog zeggen:

79

„Ze zijn nog niet gevoerd, ze vragen om eten,” bromt Huib, „die luië Jaap laat ze wachten, nu Huib er niet is.”

Klip, klap, klip, klap, klap, de dorsevleugels op de dorsevloer. Huib vindt het prettig werk; boer Wuilders leerde het hem zelf, en niemand op de ganse hoeve kan beter maat houden dan hij.

Turk, de grote, sterke waakhond blaft vrolijk met zware basstem, nu hij Huib in het oog krijgt.

't Zijn vriendenstemmen, doch de jonge man verzet zich tegen een opkomend gevoel van weemoed.

Het is hem te zwaar, dat hij doen zal, wat zijn moeder hem aanraadt: zich buigen aan de voet van het kruis. En is het niet, alsof al die stemmen hem toeroepen: „Huib, blijf hier en huig je?” Neen, Huib schudt zich, en heft het hoofd op. „Wat maal ik er om!” bromt hij, en stapst verder.

Daar gaat de achterdeur open en Truida komt met een bak brood voor Turk naar buiten.

Huib Witzer voelt, dat het bloed hem naar het hoofd stijgt. Zijn gedrag van gisteravond vindt hij thans afschuwelijk. 't Was van Truida toch edel en goed, dat ze met Hein tussenbeide wilde komen, „maar ik, domme, dronken uil, liet mijn oren weer naar Bram van Wingen hangen,” zegt hij in zichzelf.

„Goede morgen,” begint Huib, „is de baas al present? Ik zou hem gaarne willen spreken, weet je.”

„Grootvader is in de keuken, ga naar binnen; je doet net of je hier vreemd bent.”

Het meisje zegt verder geen woord, en gaat, zonder Huib aan te zien, Turk zijn portie brood bezorgen. „'k Dacht het wel, 'k heb haar beledigd, geen wonder ook,” denkt Huib. Een ogenblik aarzelt hij. Zal hij naar Truida gaan, en haar zeggen, hoe geweldig hem zijn gedrag van gisteravond spijt? Maar zijn onverschilligheid behaalt weer de overhand en regelrecht stapst hij naar de keuken.

78

als je van plan bent de omgang met Van Wingen vol te houden, en je vermaak te zoeken in uitspatting, dan is er geen plaats meer voor je hier op de hoeve. Ik hoop, dat je dat begrijpt.”

Het bloed stijgt Huib Witzer naar het hoofd; ja, Bram van Wingen had gelijk, hij moest niet langer bij deze brombeer blijven, om als een kwajongen te worden behandeld.

„U zult geen last meer van mij hebben, baas Wuilders,” antwoordt hij, ogenschijnlijk bedaard. „Als ik door mijn wegblijven van gisteravond zoveel kwaad heb gesticht, dan is het het beste, dat ik dadelijk mijn biezen pak.”

Daar heeft boer Wuilders niet bedoord, en 't zal hem geducht spijten, als Huib werkelijk weggaat, doch geen trek op zijn strak gelaat toont aan, dat diens antwoord hem verrast.

Trouwens, hij kan niet geloven, dat het ernstig gemeend is. Waar zou de jongen ook heen moeten, thans, midden in de winter?

„Zoals je wilt,” zegt de boer ijskoud, „doch weet wel wat je doet. 't Zal je niet gemakkelijk vallen, in deze tijd van 't jaar ander werk te vinden.”

„'k Zal best werk vinden,” antwoordt Huib kortaf, „en ik weet zóór goed wat ik doe.”

Zonder een enkel woord meer te spreken, keert de boer zich thans om en gaat naar zijn slaapkamer.

Huib hoort, hoe de oude man de sleutel in het slot van de grote gebeeldhouwde kast steekt en de zware deuren knarsend opengaan.

Hij denkt er op dit ogenblik aan, hoe dikwijls hij naar de figuren heeft staan kijken, die, wie weet hoe lang geleden, met meesterhand in het harde eikenhout zijn gesneden. Dikwijls had hij staan wachten daar in die kleine slaapkamer, terwijl zijn baas geld uit de kast nam, dat Huib hier of daar moest gaan betalen.

80

Nu herinnert Huib zich plotseling, dat hij gisteravond in zijn dronkenschap over deze kamer met Bram van Winges heeft gesproken; wat vroeg deze hem ook weer?

Het gonst in Huib's hoofd, en hij kan er zich niet veel meer van herinneren, doch hij heeft een vaag, onbestemd gevoel, dat hij meer heeft gebabbeld dan hij eigenlijk tegenover zijn baas wel zou kunnen verantwoorden.

Doch veel tijd om over deze dingen na te denken heeft Huib niet, want reeds staat Wuillers vóór hem, en telt hem zonder een enkel woord te spreken zijn volle weekloon voor.

Enigszins aarzelend strijkt Huib het geld op. Het besef, dat hij zijn baas niet mooi behandelt, wordt hem steeds duidelijker, doch met kracht dringt hij dat gevoel terug. Het beslissende woord is immers gesproken, vooruit ligt dus de weg.

„Nu, baas Wuillers,” zegt Huib, „ik blijf u dankbaar voor 't geen ik hier geleerd heb; en het geld, dat u aan mij ten koste hebt gelegd voor een plaatsvervanger, hoop ik u zo gauw ik kan terug te betalen, want ik ben van plan zelf remplaçant te worden.”

Strak en doordringend kijken de grijze ogen van de boer Huib Witzer aan, en diens uitgestoken hand schijnt Wuillers niet te zien.

„Zo, zo, wil je soldaat worden om mij dat geld te kunnen terugbetalen? Nu, laat ik je dan zeggen, dat ik daarvan nimmer een enkele cent zal aannemen. Je hebt altijd veel meer werk verricht dan van een gewone boerenknecht gevorderd wordt; dat beschouw ik dus als afgedaan. Maar is dat de enige reden, waarom je soldaat wilt worden, of is het soms iets anders, dat je wegdrijft van hier?”

De vraag is recht op de man af, en Huib kan niet veinzen, daarvoor is hij te rondborstig; trouwens het schijnt hem toe, alsof deze wonderlijke man zijn meest verborgen gedachten doorgondt.

81

Wuillershoeve 6

„'t Is beter, dat ik weg ga, boer Wuillers, veel beter; waarom, dat kan ik zo niet zeggen.”

Dan wendt Huib Witzer zich met een: „Nu, goede morgen, baas Wuillers, nogmaals bedankt,” naar de deur, en het volgende oogenblik is hij buiten en stapt achter de hoeve om naar de poort.

„'k Wou, dat ik Truida zag,” denkt de jongen; „ik dien haar toch goededag te zeggen, nu ik weg ga; ze is altijd veel te goed voor mij geweest, om nu zonder een woord van afscheid weg te sluipen als een vreemde. Wacht, ze zal de kippen voederen, denk ik, 'k zal even wachten.”

Een oogenblik nog maar staat Huib om de hoek van de schuur, of hij ziet Truida er uit komen.

„Wat sta jij daar, Huib, met je jas tot boven toe dichtgeknoopt, waar ga je naar toe?” Truida was van plan, eens recht lang boos op hem te blijven ten einde hem te straffen voor zijn laakbaar gedrag van gister, doch er is iets in de houding van Huib Witzer, dat Truida onwillekeurig haar voornemen doet vergeten.

„'k Wou je goededag zeggen, Truida; ik ga weg, maar eer ik voorgoed hier verdwijn, wil ik toch eerst zeggen, dat het me spijt, je gisteravond zo lelijk behandeld te hebben daar bij de tent van Lange Dries, maar een dronken jongen en voornamelijk zo'n nil als ik, is eigenlijk half ontoerekenbaar.”

„Laat dat nu maar rusten, Huib,” zegt Truida, want het meisje vindt het wel erg, dat hij zich zo kon vergeten, doch dat hij daarvoor weg moet gaan en de hoeve verlaten, zie, dat vindt ze veel erger.

„Is grootvader boos geworden, Huib,” vervolgt ze, „en heb je twist gekregen? Toe, vertel me alles en ga dan maar weer gerust aan je werk; ik zal het bij grootvader wel in orde brengen.”

't Ontroert Huib Witzer, dat Truida nog net als voorheen

82

voor hem in de bres wil springen, hoewel hij haar heeft beleedigd, doch het versterkt hem in zijn voornemen, zo spoedig mogelijk het dorp te verlaten.

„Er valt niet veel te vertellen, Truida,” antwoordt hij. „Je grootvader heeft mij niet ontslagen of weggestuurd; hij heeft mij enkel maar gezegd, dat bij herhaling van wat is voorgevallen, er voor mij hier geen plaats meer was; en — toen heb ik zelf mijn ontslag genomen; dat is de ganse geschiedenis.”

Truida's fris gezicht betreft.

„Zo, Huib Witzer, is dat de ganse geschiedenis! Nu, dan moet ik zeggen, dat ik nooit van je gedacht zou hebben, dat je de oude man, die toch ondanks alles het grootste vertrouwen in je stelde, op zulk een wijze in de steek zoulaten. Waar moet grootvader nu zo gauw iemand vinden, die jou kan vervangen? Nee, Huib, zeg maar niets meer, ik vind het meer dan lelijk van je; 't is eigenlijk laf.”

Een rode gloed kleurt Truida's wangen, en zonder groot wendt ze zich van Huib af om naar binnen te gaan.

Doch vóór ze een voet kan verzetten, staat hij naast haar.

„Weet je, wie de arme Huib graag hier op de hoeve vervangen zal, Truida Wuillers; het is de rijke Toon Grebbe, en 't zou nooit over mijn lippen zijn gekomen, maar ik kan niet verdragen, dat jij, Truida, zoudt denken, dat ik zonder goede reden hier mijn werk en boer Wuillers in de steek laat. Maar ik zou ook niet kunnen verdragen, dat er vandaag of morgen een jonge boer hier op de hoeve kwam. Zie, Truida, ik heb mijn best gedaan, er nooit iemand iets van te laten merken, maar ik kan het niet helpen, dat dat gevoel mij te machtig wordt; daarom is het verreweg het beste, dat de arme schoenmakerszoon, die tot de kleindochter van de rijke boer Wuillers zijn ogen durfde opheffen, maar zo gauw mogelijk verdwijnt, anders doe ik maar dwaasheden zoals gisteren. Nu weet je de werkelijke reden, Truida, en nu zul je me tenminste niet meer laf vinden.”

83

Met snelle tred verwijderd Huib Witzer zich, en met gloeiende wangen staart Truida hem na. Ze merkt niet, dat de sneeuwvlokken zachtens uit de grauwe, laag neerhangende lucht komen dwarrelen, en ze staat nog op dezelfde plek, als Huib reeds om de hoek verdwenen is.

„Wel, wel, jij dwaze, domme jongen, en dáárom wil je weg, en soldaat worden, terwijl wij je hier onmogelijk kunnen missen!”

Truida schudt bedenkelijk het hoofd en terwijl ze de achterdeur binnengaat, mompelt ze nog: „Toon Grebbe hem vervangen hier op de hoeve? 't Mocht wat. Wat zouden we hier met Toon Grebbe doen? Maar hoe we het zonder Huib moeten stellen, weet ik waarlijk niet. En dan moest hij zich schamen, zijn ouders zoveel verdriet aan te doen. Wat zal zijn goede, brave moeder er een leed over hebben. Ze was zo dankbaar en bij toen grootvader destijds Huib vrijkocht van de dienst, en nou zal die stijfkop uit balorigheid toch soldaat worden! Maar 't is nog zo ver niet, hoor! 'k Zal er met zijn moeder eens over praten Zondagmiddag, dan is Huib toch niet thuis.”

Doch ook deze gedachte geeft Truida haar gewone opgeruimde gemoedsstemming niet terug.

Anders gebeurde het maar zelden, dat boer Wuillers Truida's lied of haar lach niet hoorde klinken vanuit de keuken, doch thans verriichte ze zwijgend haar huiselijke bezigheden, en Janmetje, de dikke melkmeid, had al wel driemaal gevraagd, of haar jonge meesters wat scheelde, zonder op haar vraag enig afdoend antwoord te ontvangen.

't Hinderde de oude man geweldig, doch hij begreep er de reden van en in zijn hart rees de gedachte: „Zou het voor Truida, zonder ander gezelschap dan mij, oude sombere man, hier op de hoeve niet te eenzoonig en te eenzaam zijn? Zou haar vrolijke levenslust niet verkwijnen zonder de goedgehartige Huib met zijn koddige grappen en zijn gulle lach?”

Als kinderen waren ze samen opgegroeid; reeds tien jaar

84

was Huib op de hoeve en al die jaren was hij geen dag afwezig geweest; was het wonder, dat Truida hem miste?

„'t Is beter, dat ik wegga, baas; waarom, kan ik zo niet zeggen.” Zie, dat had Huib daarstraks gezegd, toen hij wegging en nu gaat de boer een licht op, en het gedrag van Huib, hem straks nog enigszins onbegrijpelijk, wordt hem thans duidelijk.

„Een kwade bui, gevolg van zijn uitspatting van gisteren,” zo had de boer eerst gedacht, „een kwade bui, en nu kan hij geen standje verdragen en uit balorigheid wil hij soldaat worden; remplaçant, om mij het geld terug te kunnen betalen, dat hij als een erschuld schijnt te beschouwen.”

Doch Wuillers begrijpt thans, dat dit niet de enige reden is voor zijn vertrek.

„'t Zijn geen kinderen gebleven,” mompelt de boer.

Buiten viel de sneeuw in steeds dichter vlokken, en steeds donkerder werd de dikke grauwe lucht. Met een diepe zucht begaf de boer zich naar de stal, om te zien, of het vee goed verzorgd was, doch overal, waar hij kwam, miste hij Huib Witzer.

„'t Was of die dag alles verkeerd ging. De dagloners op de dorsvloer namen koren van een verkeerde hoop; de jonge stalknecht had vergeten de paarden te drenken; een andere knecht, die met de melk naar de stad moest, nam zijn draai te kort, toen hij de poort uitreed, en stootte zó geweldig met het achterwiel tegen de zware gemetselde kolom, waaraan de ijzeren poort was bevestigd, dat zijn achteras brak en de wagen kantelde. Steeds meer gevoelde Wuillers, hoe onmisbaar Huib Witzer hem geworden was, en vroeger dan anders zond hij de dagloners naar huis.

„Moet ik soms blijven, baas, om af te voeren, nu Huib weg is?” vroeg de stalknecht.

„Nee, 'k zal het zelf wel doen,” zei de boer en toen ging ook Jaap huiswaarts, blij met zijn vroegertje.

85

Daarna sloot de boer schuur en staldeur, deed in de stal een raampje open en keek nog even naar buiten, maar dadelijk sloot hij het weer, want de wind, die hevig begon op te steken, joeg hem met kracht de sneeuw in het gelaat.

Nog even vertoefde de boer bij het flauwe schijnsel der lantaarns, die de stalknecht had aangestoken, vóór hij wegging, in de stal, toen ging hij door een laag deurtje, dat toegang verleende tot het karnhuis, en vandaar een stenen trap op naar de keuken.

Jannetje en Truida staan samen bij het haardvuur en over de dikke paarsrode wangen van Jannetje biggelen overvloedig de tranen.

Ook Truida toont door haar houding medegevoel met Jannetjes leed, waarvan de oorzaak of ten minste de aanleiding een verfrommeld briefje schijnt te zijn, dat Truida in de hand houdt.

„Kijk eens, grootvader,” zegt Truida, zodra ze Wuillers bespeurt, „kijk eens, daar even brengt de postbode een briefje voor Jannetje, en dat bevat het bericht, dat haar moeder plotseling ernstig ziek geworden is, en dat de dokter gezegd heeft, dat ze misschien de nacht niet doorkomen zal, dat Jannetje daarom dadelijk naar huis moet komen, als ze haar moeder nog levend wil zien.”

„Dat is erg,” meent Wuillers, „dan moet je zo gauw mogelijk zien, dat je thuis komt. 't Is net half vijf, en als je nu gauw voortmaakt, kun je de trein van half zes nog hebben; dan ben je nog vóór zes uur bij je moeder. Als Huib nu hier was, liet ik hem gauw het wagentje inspannen, om je naar 't station te brengen, maar zelf kan ik in het donker niet best meer zien, en eer je een van de knechts hebt opgescharreld in het dorp, kom je toch te laat.”

„O, dat geeft niks, baas, 'k kan best dat eindje lopen, al waait en sneeuwt het ook nog zo hard: als God maar geeft, dat ik moeder nog levend mag aantreffen.”

86

De tranen komen Truida in de ogen, en terwijl ze de melkmeid zoveel mogelijk helpt om gauw weg te komen, tracht ze Jannetje nog moed in te spreken, doch het baat niet veel, en als Jannetje, door Wuillers mild van reisgeld voorzien, de deur uitgaat, snikt ze nog wanhopig.

HOOFDSTUK IX

Voorbereidende maatregelen

Zo stil als het nu in de ruime woonkamer van de hoeve is, is het sinds lang niet geweest. Wuillers zit met zijn pijp in de mond en de handen op de knieën als naar gewoonte rechtuit te kijken, klaarblijkelijk in droefgeestige gedachten verdiept, en Truida met haar naaiwerk op schoot doet ook niet de minste poging om met haar grootvader een gesprek aan te knopen.

Buiten huilt de wind met steeds feller stoten en drijft de dichte jachtsneeuw met geweld tegen de van binnen met een ijzeren bout gesloten vensters, doch deze kunnen wel een stootje velen, want alles op de hoeve is sterk en stevig; daar houdt boer Wuillers van.

De boer heeft zijn pijp leeggerookt, en terwijl hij deze weer van verse tabak voorziet, kijkt hij Truida onderzoekend aan.

„'t Wordt wonder stil hier, Truitje,” zegt Wuillers eindelijk, „we hadden naar een andere huishoudster moeten omzien, toen verleden jaar de oude vrouw stierf. Doch je wou liever zelf ons huishoudstertje zijn en — 't gaat mij goed naar de zin, want hoe stiller hoe liever, maar voor jou deugt dat op den duur niet.”

Truida zegt niet veel; ze heeft, toen de oude huishoudster stierf, zelf alles met de vrolijke levenslust van haar achttien jaren aangepakt, trouw bijgestaan door Jannetje en de bejaarde

87

werkvrouw, die reeds zolang het Truida heugt, op Wuillershoeve kwam.

En een voortreffelijke boerin was zij geworden. Nergens in het dorp, op geen enkele hoeve, kwam er zoveel en zulke goede boter van de melk als bij haar.

Keuken, kelder, karnhuis, kortom alles was steeds even fris en rein, doch altijd en overal had Huib Witzer haar terzijde gestaan.

Met hem beredeneerde ze alles en Huib stak overal de draak mede, doch eindigde toch altijd met goede raad te geven of er zichzelf voor te spannen, want voor alles wat maar enigszins met de boerderij in betrekking stond, koesterde hij de grootste belangstelling.

En de winteravonden? Wat waren ze gezellig. Nooit was er gebrek aan stof voor een gesprek en de eenvoudigste gebeurtenissen van de dag vertelde Huib zó smakelijk, dat Truida en Jannetje dikwijls schaterden van het lachen. Nee, eenzaam had Truida het nooit gevonden op de hoeve, zolang Huib Witzer er was, en nimmer had ze hem kunnen beschouwen als een gewone knecht van haar grootvader.

Was het niet opmerkelijk, dat de oude man, — ervaren boer als hij was, — alle zaken van belang, al hing er nog zoveel geld aan, steeds met een enkel kort woord aan Huib Witzer opdroeg?

En was het niet altijd goed uitgekomen? Huib kocht en verkocht vee, ging naar tiendverpachting en weideverhuur, betaalde landpacht en verkocht koren, kortom alles wat de boerderij betrof en anders door de boer zelf wordt beredderd, werd op Wuillershoeve door Huib Witzer gedaan.

Iedereen had gaarne met hem te doen. Met de dagloners op de hoeve ging hij als kameraad om, schier altijd nam hij het zwaarste of het moeilijkste werk voor zijn rekening, en nooit behoefde hij van het gezag, dat zijn meester hem gegeven had, gebruik te maken om zich te doen gehoorzamen.

88

Zelfs baas Nilke, de kleermaker, vroeger zijn bitterste vijand, had hij zich tot vriend gemaakt. Toen enige jaren geleden diens oude moeder, met wie Nilke samenwoonde, door het omvallen van een petroleumlampje in brand geraakte, was Huib het geweest, die op het angstgeschreeuw van Nilke te hulp was geschoten en de arme ziel van een wisse dood had gered door een deken te grijpen en haar er in te wikkelen.

Huibs handen waren heerlijk gebrand geweest, maar de vlijmende pijn verbijttend, was hij ogenblikkelijk te paard gesprongen en had door regen en duisternis de dokter voor de oude vrouw gehaald.

Al deze dingen kwamen Truida thans voor de geest, en de gedachte, dat deze trouwe vriend voor altijd van hen was heengegaan, was haar onverdraaglijk.

Ook boer Wuilders kwelt zich met dezelfde dingen, en de stugge boer is boos op zichzelf, dat hem telkens een gevoel bekruipt, alsof hij wéér een zoon verloren had.

„'t Kan op den duur zo niet blijven,” denkt hij. Zelf is hij te oud om de zaken op de hoeve te drijven als voorheen, dat heeft hij deze dag ondervonden, en hij heeft er ook geen lust meer in. „Zo'n knecht als Huib was, krijg ik nooit weer, en toch moet er een jonge kracht op de hoeve komen. 't Kan niet anders. Een van beide. Of ik verkoop de boel en ga met Truida stil leven of er moet hier een jonge boer komen, die de boel aanpakt.”

Opmerzaam ziet hij Truida aan, en voor de zoveelste maal treft hem de gelijkenis met haar vader, en als het meisje tengevolge van een lichte verkoudheid een weinig hoest, komt een angstige uitdrukking in de ogen van de oude man.

„Truida, heb je soms pijn in de borst?” vraagt hij met doffe stem, en als ze slechts zwijgend het hoofd schudt, kan die beweging zijn bange vrees voor de verschrikkelijke tering, die als een spook hem beangstigt, niet wegnemen.

De wind neemt in hevigheid toe, en het geraas, dat de

89

storm maakt in de dorre takken der oude iepen voor de hoeve, verdooft elk ander, minder krachtig geluid.

„Grootvader,” zegt Truida eensklaps, „'t is net alsof ik wat hoor in uw slaapkamer, of op de gang.”

„Welnee, kind, wat wou je horen? 't Is de wind, die zulke vreemde geluiden maakt in de schoorsteen. Maar komaan, 't wordt tijd voor mij om af te voeren en voor jou om 't avondeten klaar te maken.”

De boer legt zijn pijp op de brede schoorsteenmantel en gaat door de keuken naar de stal.

„'t Is lang geleden, dat ik zelf afvoerde,” mompelt hij, „ik had Jaap hier moeten houden, dan had die het kunnen doen, maar dan had hij vanavond ook binnen op Huibs plaats moeten zitten en dát hinderde me. 'k Geloof waarlijk, dat Truida bang is, nu ze met mij, oude man, geheel alleen op de hoeve is. Ze dacht daar straks al dat ze wat in de gang hoorde. 't Treft ook al wonder slecht, dat juist nu Huib er niet is, ook Jannetje weg moet.”

Flauw schijnt het lantaarnlicht in de lange, lage ruimte en steeds in zijn mistroostige gepenzen verdiept, schuift de boer met de hooivork voor iedere koe een grote lok hooi in de stenen groeve, die over de gehele lengte van de stal langs de koppen der runderen heenloopt. Dan pompt hij met lange, diepe slagen water in de groeve en daarna vult hij de ruiven der paarden met voeder.

Hij merkt niet, dat de storm nog in hevigheid toeneemt; ook niet, dat de staldeur niet op slot, doch slechts met de klink gesloten is, en dat er verse sneeuw aan de binnenkant van de deur op de stenen vloer ligt.

Had hij het sneeuwspoor op de grond gevolgd, dan zou hij in de donkere hoek een paar schoenen gevonden hebben, die dat spoor op de vloer hadden achtergelaten, doch de oude man bemerkte van dat alles niets; daarvoor vervulden andere gedachten te veel zijn geest.

90

Geen andere vrees kende Herman Wuilders dan die nare angst voor de tering, die zijn levensgeluk had verwoest, en de gedachte, dat wel eens een misdadiger kon binnensluipen, die in de duisternis van de nacht zijn slag zou slaan, kwam nooit bij hem op. Sinds mensenheugenis was zo iets niet op het stille, vredige dorp voorgevallen. Bovendien had de boer de gewoonte, zodra het volk de hoeve des avonds verliet, alle deuren, behalve de voordeur aan de dorpsstraat, zelf te sluiten.

Huib Witzer echter had ook een sleutel van de staldeur; die had de boer opzettelijk voor hem laten maken, opdat Huib, als hij soms de nacht bij zijn ouders doorbracht, des morgens vroeg in de stal zou kunnen komen, zonder dat hij de overige huisgenoten behoefde te wekken.

Bram van Wingen wist, dat Huib in het bezit was van een sleutel, die te allen tijde toegang tot de hoeve verschafte, en dat bracht hem op het boze denkbild, om als de gelegenheid gunstig was, bij Wuilders binnen te sluipen en een goede slag te slaan.

Eerst had hij die gedachte als veel te gevaarlijk verworpen, doch telkens keerde ze terug en de duivel liet zijn prooi niet los, voordat het plan der misdaad vaste vorm in zijn ziel had aangenomen.

Geen ogenblik kwam het in Van Wingen op, iets te ondernemen, zolang Huib Witzer op de hoeve was, want maar al te goed kende hij diens onverschrokken karakter en grote lichaamskracht, en indien het misdadige plan mislukte en ontdekt werd, en het tot een botsing kwam, dan zou Huib voor niets terugdeinzen, maar de indringer aanvallen, al kostte het hem ook het leven.

Nee, Huib moest van de hoeve verwijderd worden, en geduldig loerde de diepgezonden losbol op een goede gelegenheid, om met de argeloze boerenknecht in aanraking te komen. Die gelegenheid had zich nu gisteren voorgedaan

91

en Bram van Wingen had er op een sluwe manier gebruik van gemaakt.

Zodra hij Huib op het ijs bij Lange Dries in de tent zag, stond het bij hem vast, dat thans de tijd gekomen was, om het zolang gekoesterde plan zo mogelijk te verwezenlijken.

't Gelukte de schelm boven verwachting.

We hebben reeds gezien, hoe betrekkelijk gemakkelijk het viel, Huib Witzer aan het drinken te krijgen en eenmaal zóver, volgde het andere vanzelf.

Listig bracht hij het gesprek op Wuildershoeve, enkel met het oogmerk, om de juiste ligging der verschillende vertrekken te leren kennen.

„Ik geloof,” zei hij tot de reeds meer dan half besonkenen Huib, „ik geloof, dat het een verschrikkelijk koud huis moet zijn, vooral aan de Noordkant; de slaapplekken van de oude baas en van Truida zullen wel aan de Zuidzijde van het gebouw liggen, is het niet?”

„Dat heb je goed geraden,” antwoordde Huib met dubbele tong, „waar dat kleine raam uitzicht geeft op de tuin, daar is de slaapkamer van de boer en aan de andere kant van de gang is een veel grotere kamer, daar slaapt Truida.”

„Nu,” zei Van Wingen lachend, „in die kamer met dat hoge raampje heeft bepaald de oude zijn brandkast staan, want er zijn dikke, ijzeren tralies voor het raam in de muur gemetseld. Heb ik geen gelijk?”

„Gelijk en geen gelijk,” hikte Huib. „Je hebt gelijk, dat de boer in die kamer zijn geld bewaart, maar je hebt geen gelijk, als je denkt, dat er een brandkast staat, want er staat niets dan een grote eikenhouten kast, en die doet dienst voor brandkast.”

„Dan zal er wel nooit iemand in de kamer komen dan de boer zelf of Truida, zou ik denken,” vroeg Van Wingen verder, en Huib, die in zijn dronkenschap niets bemerkte van de gespannen aandacht en de loerende blikken van de sluwe onder-

92

vragers, ging voort met deze de inlichtingen te verschaffen, welke hij verlangde te weten.

Zo vernam hij, dat Wuilders de sleutel van de bewuste kast gewoonlijk aan een stalen ring met nog andere sleutels bij zich droeg, doch deze ook dikwijls zo maar in het slot van de kast liet steken, als hij er iets had uitgenomen of ingebracht.

Nu had hij niets meer nodig dan de sleutel van de staldeur, en toen Huib zó beschenken was, dat zijn benen hem bijna niet meer konden dragen en Van Wingen hem dwars door het veld schier naar huis had gesleept, toen was het deze gemakkelijk gevallen, Huibs jaszakken te doorzoeken en spoedig was toen de sleutel in zijn bezit.

Ook een roodbonte zakdoek, die hij in Huibs zak vond, stak hij bij zich, want ook daarmee had hij zijn eerloze bedoeling.

De nacht, die volgde, nadat Huib thuis was gebracht, was voor Bram van Wingen een vreselijke nacht geweest.

Geen ogenblik had de slaap zijn ogen geloken. De stem van het geweten kon de rampzalige jongeman niet zo spoedig tot zwijgen brengen.

't Was steeds erger met hem geworden in de laatste tijd. Hij leefde geheel op kosten van zijn ongelukkige moeder, die zelf met haar schraal inkomen maar juist kon rondkomen. Op allerlei manieren trachtte hij aan geld te komen, ten einde zijn lust tot uitspatting te kunnen botvieren, doch niets wilde hem maar gelukken. Nergens kon Van Wingen meer arbeid vinden, waarvoor hij geschikt was, want aan kleding en uiterlijk herkende men op het eerste gezicht in hem de losbol.

Geld moest hij hebben om het leven te kunnen voortzetten, dat hij tot dusver geleid had. Zijn arme moeder kon het hem niet verschaffen, dat wist hij wel; doch had deze het niet, boer Wuilders had het wel. Maar hoe het hem afhandig te maken, zonder zelf in de gevangenis te komen?

93

het dorp en verbergde zich in de buurt van het huisje van Huibs ouders. Daar zag hij Huib het huis verlaten, en op een afstand volgde hij hem tot bijna voor de poort van Wuildershoeve.

Met zenuwachtig ongeduld bleef hij achter het huis van baas Nilke, in de sneeuw gehurkt, wachten, en geen minuut was zijn oog van de poort afgewend, totdat hij eindelijk Huib Witzer met strakke blik en trage tred de hoeve zag verlaten.

Toen ging hij naar huis, en daar schreef hij met verdraaide hand het briefje, dat Jannetje des avonds wegreep naar het dorp. Natuurlijk trof zij tot haar grote vreugde haar moeder in goede welstand aan, en zij kon zich maar niet begrijpen, wie zich zulk een laaghartige grap had veroorloofd.

Van Wingen echter had zijn doel bereikt. Jannetje kon niet vóór de volgende morgen op Wuildershoeve terug zijn.

Maar nu kwam voor de boosdoener een gevaarlijk punt in zijn heilloze onderneming. Hij moest het geschikte ogenblik uitkiezen om door de staldeur binnen te sluipen.

Weer wachtte hij achter Nilkes huis verscholen, klapperend van koude en opwinding, op het vertrek van de dagloners en de stalknecht, want hij vermoedde wel, dat Wuilders ook deze naar huis zou laten gaan.

Was dit echter niet het geval, dan bleef de staldeur open, totdat Jaap het vee het laatste voeder had gegeven en dan kon Van Wingen nog wel enige uren naar huis gaan.

Dan werd echter zijn onderneming nog gevaarlijker, want ten eerste was het zijn plan om, terwijl de boer en Truida zich in de woonkamer bevonden, te trachten de slaapkamer van Wuilders te bereiken, en ten tweede had hij alle kans, dat als het later in de avond werd, de grote waakhond zoveel alarm zou maken, dat het binnen de aandacht van de bewoners trok.

Mocht het hem echter gelukken, vroeg in de avond tot in de slaapkamer door te dringen, dan kon hij bij het licht

95

De sleutel van de staldeur was in zijn bezit, en hij geloofde vast, dat Huib Witzer morgenochtend wel voorgoed Wuildershoeve zou verlaten; dat had hij gisteravond maar al te duidelijk aan hem gemerkt.

Nu moest de melkmeid nog verwijderd worden; dan was er niemand op de hoeve dan de oude en Truida.

Toen besloot hij, morgenochtend eerst af te wachten, of Huib Witzer de hoeve verliet, en als deze zulks deed, zou hij Jannetje een brief in handen spelen, die de melkmeid zou noodzaken ook vóór de nacht de hoeve te verlaten. Doch dan zouden voor hem de gevaren komen en een huivering als van koorts voer hem door de leden, wanneer hij zich voorstelde, dat men hem ontdekte in de slaapkamer van de boer.

„Dan zou het bloed kosten,” mompelde hij, „want mij laten vangen doe ik niet, al moet ik hen ook beiden om hals brengen.”

Het zweet brak hem uit, ondanks de koude winternacht, en hij kon het onder de dekens niet meer uithouden.

Zou hij het opgeven? Zou hij die sleutel weggooien, en trachten een eerlijk man te worden, en te werken, al was het ook als de minste dagloner hier op het dorp? Of zou hij maar niet liever trachten, koloniaal te worden, zoals hij tot Huib had gezegd?

Al deze gedachten en overleggingen doorkruisten het brein van de rampzalige, doch de nacht ging voorbij, en toen in het Oosten de vale schemering verkondigde, dat een nieuwe dag zou aanbreken, stond het plan voor de misdaad bij hem vast.

„Geld moet ik hebben, geld; tot elke prijs geld,” dat was de slotsom, waartoe hij was gekomen, en hij zag geen kans het langs andere weg in zijn bezit te krijgen, dan door het plegen van het misdrijf, dat hij zich had voorgenomen te volvoeren. Nu aarzelde hij ook geen ogenblik meer, om alles te doen wat mogelijk was tot bevordering van zijn boos voornemen.

Hij begaf zich vroeg op weg naar het andere einde van

94

van het kleine zaklantaarntje, dat hij bij zich had, een onderzoek instellen naar de sleutel van de kast, waarin de boer zijn geld bewaarde.

Kon hij die sleutel niet vinden, dan wilde Van Wingen trachten, de kast te openen met één der sleutels, waarvan hij er zelf een hos in de zak had; en gelukte ook dat niet, dan zou hij het uiterste wagen en wachten, totdat boer Wuilders slap en dan de sleutel uit diens broekzak halen. En als dan de oude man wakker werd en hem bij zijn misdadig werk verraste? Dan zou de geladen revolver, die hij in de binnenzak van zijn jas droeg, het pleit beslissen, en de schoten, die boer Wuilders en zijn kleindochter voor altijd het zwijgen moesten opleggen, zou men bij het geraas, dat de stormwind in de iepenbomen maakte, buiten toch niet horen.

Een rilling voer hem door de leden, als hij aan deze mogelijkheidsacht, maar in dat geval kon het niet anders, en een sombere vastberadenheid maakte zich langzamerhand van hem meester en verdreef ten slotte alle angst voor de gevolgen van de vreselijke daad, die hij gereed stond te plegen.

Ruwer loside de wind en feller stooft de jachtsneeuw, doch Van Wingen stond of liever hurkte aan de zuidkant van baas Nilkes huis.

De heg van meidoorn, waar hij doorheen gluurde, ontrok hem aan het oog van mogelijke voorbijgangers op de rijweg, terwijl hij vanuit het achterraam voor de bewoners onzichtbaar was door hoog opgeschoten en dichtbegroeide struiken.

De tijd valt de loerende booswicht lang; de koude dreigt hem te verstijven en de scherpe ogen doen hem pijn van het ingespannen staren door de vroeg ingevallen duisternis en de aanhoudend vallende sneeuw.

Doch de poort van Wuildershoeve verliet hij niet uit het oog, en als eindelijk de donkere omtrekken van mannen, optornend tegen de wind, de hoeve verlaten, herkent Bram van Wingen de lieden aan hun gestalten.

96

De laatste is de stalknecht, en met een zucht van verlichting rekt hij de verkleumde ledematen uit, want nu weet hij, dat niemand meer op de hoeve aanwezig is dan de oude boer en Truida.

Nog een goed half uur wacht hij; dan sluipt hij uit zijn schuilhoek, loopt gebukt langs de doornheg tot aan de sloot, waar hij over het ijs loopt en zich op de rijweg bevindt.

Scherp gluurt hij om zich heen, doch in dit weer is er niemand buitenshuis, en het volgend oogenblik staat hij voor de stal van Wuildershoeve.

Alles schijnt het boze plan van Bram van Wingen te begunstigen; zelfs de waakhond merkt geen onraad en blijft rustig in zijn warm hok. Voorzichtig en gebukt waadt de inbreker door de hoog tegen de muur opgewaaiide sneeuw, om door alle raampjes in de stal te gluren, en als hij bij het flauwe licht der stallantaarns niemand of niets bespeurt, aarzelt hij niet langer en opent met de gestolen sleutel de staldeur.

HOOFDSTUK X

Huib zoekt een nieuwe werkkring

Keren wij thans terug tot Huib Witzer zoals hij, door Truida nagestaard, Wuildershoeve verlaat.

Met vlugge pas en opgeheven hoofd loopt hij geruime tijd door, doch langzamerhand vertraagt hij zijn tred, en in plaats van de dorpsstraat uit te gaan naar huis, slentert hij doelloos een zijpad af, dat achter het dorp om naar de rivier voert.

De sneeuwvlokken beginnen dichter te vallen, doch Huib bekommert er zich niet om. Hij denkt er over, wat hij nu zal aanvangen om aan de kost te komen, totdat de tijd daar is, waarop hij remplaçant kan worden. Immers eerst moeten

97

Wuildershoeve 7

de horigelieden loten en daarna kopen de meer gegoeden onder hen, die zelf geen lust hebben om soldaat te worden, doorgaans door bemiddeling van een zogenaamde „ronselaraar” een remplaçant, die voor een bepaalde som geld voor hen de soldatenrok aantrekt en de wapens draagt.

Huib wil zijn goede ouders geen dag langer tot last zijn dan volstrekt noodzakelijk is, en in de bitterheid van zijn gemoed denkt hij er over om maar dadelijk dienst te nemen bij het Oost-Indische leger. Doch dat denkbeeld verwerpt hij weer, want met het handgeld van koloniaal kan hij zijn schuld aan boer Wuilders niet afdoen, en die schuld brandt hem op het hart.

Er zal niets anders opzitten, dan bij de één of andere boer als dagloner te gaan werken, en hoewel het Huib tegen de borst stuit — want bij boer Wuilders was hij als de zoon des huizes — besluit hij toch, er maar dadelijk op uit te gaan.

Huib weet precies, welke boeren een dagloner zouden kunnen nodig hebben; en hij wie hij op het oogenblik het dichtst in de buurt is, daar zal hij maar eens gaan horen.

Nog een eindweegs volgt hij de weg langs de rivier, dan loopt hij de dijk af en gaat de besneeuwde velden in.

Over sloten en greppels, door weiden en door bouwland, vervolgt hij zijn weg, en hoe moeilijk dat pad ook is, van vermoeden heeft zijn jong, sterk lichaam geen last, en de inspanning doet hem goed. Want hij vergeet daarbij zijn kwellende gedachten, en hij hoort niet meer de stem van zijn moeder, die hem de gehele dag heeft toegeluisd: „Huib, je bent op de verkeerde weg, je moet je buigen aan de voet van het kruis.”

Nu rijst door de sneeuwvlokken heen, een door dicht geboomte omgeven grote boerenhofstee voor Huibs oog, maar juist als hij door het hek op het erf wil gaan, komen twee mannen de staldeur uit.

Aarzeland blijft Huib staan, want ondanks de sneeuw, 98

die het uitzicht belemmert, heeft hij beide mannen zeer goed herkend.

De een is de boer, aan wie hij werk wilde vragen, en de ander, die daar juist zo luid lacht, is de jonge Toon Grebbe, die waarschijnlijk met de bedachtzame oude boer over koop of verkoop van vee onderhandelt.

’t Kan lang duren, eer Toon Grebbe vertrekt, en de hoeve opgaan terwijl hij er nog is, wil Huib Witzer niet; er zit dus niets anders op dan maar weer weg te gaan en elders zijn fortuin te beproeven.

Krachtiger wordt de wind en dichter valt de sneeuw; in de kale takken der hoge olmen krassen de hongerige kraaien, en in het hart van Huib Witzer sluipt een gast binnen, die daar tot nu toe onbekend was.

’t Is de haat, de onredelijke haat tegen Toon Grebbe, die hem toch eigenlijk nooit iets had in de weg gelegd.

Nimmer was Huib Witzer ontevreden geweest met zijn lot. Vrolijk en zonnig waren zijn jongensjaren voorbijgegaan, ondanks de sobere omstandigheden in het ouderlijk gezin.

En later op Wuildershoeve? In de sombere stemming, die thans zijn gemoed neerdrukt, denkt Huib er aan als aan zijn verloren paradijs, waaruit hij eigenlijk door Toon Grebbe is verdreven.

„Waarom,” zo moert hij, „is Grebbe rijk, en ben ik zó arm, dat ik soldaat moet worden, om mijn schuld te betalen aan boer Wuilders?”

En dan denkt hij opeens weer aan zijn moeder. Ze heeft hem altijd geleerd, tevreden te zijn met zijn lot, omdat het God Zelf is, die arm maakt en rijk, en die daarmee Zijn wijze bedoelingen heeft.

„k Word nog even slecht als die ellendige Bram van Wingen,” broemt Huib, en nijdig schudt hij de sneeuw van zijn jas, terwijl hij even stil blijft staan op het voetpad, dat hier op een kruisweg uitloopt.

99

„k Geloof, dat ik nu maar naar huis ga; ’t is bijna etenstijd; ik kan altijd na de middag nog wel eens op werk uitgaan.” Hij slaat een weg in, die hem, als hij goed doorloopt, in een half uur naar huis voert.

De weg is hobbelig en dik met sneeuw bedekt en de felle wind jaagt Huib zódanig de fijne jachtsneeuw in de ogen en zózeer is hij in sombere mistroostige gedachten verdiept, dat hij niet eens de wagen hoort, die vlak achter hem oprijdt. „Denk er om, Huib Witzer,” roept een forse stem, „wil je met alle geweld omvergereden worden, of zijn je oren volgewaaid met sneeuw, dat je mijn wagen niet hoort rammelen?”

Huib schrikt op en kijkt in het welgedane gelaat van een jonge boer, die diep in de kraag van zijn dikke jas gedoken, op een met zakken geladen wagen zit.

Als je naar ’t dorp moet, kun je meerijden, wanneer je tenminste niet bang bent voor een koude neus.”

Liever was Huib doorgelopen, maar hij wist niet zo gauw een voorwendsel te vinden om het aanbod van de dikke man af te wijzen. Met een: „Graag, boer Noppers!” zit hij dus in een oogwenk naast de voorman.

’t Is zijn oude schoolmakker Bart Noppers, dezelfde, met wie hij in gezelschap van Bram van Wingen en Kees van Kammerden indertijd die strooptocht ondernam in de boomgaard van boer Wuilders, toen Bart zo jammerlijk in de sloot terecht kwam.

Kees van Kammerden woont reeds lang niet meer op het dorp, doch de goede Bart Noppers bleef altijd voor Huib dezelfde vriendschap koesteren van weleer.

’t Was Noppers nog al voorspoedig gegaan in de wereld, ondanks het feit, dat de kleine ongelukjes, die zijn jongensleven kenmerkten, hem ook gedurende zijn verder bestaan bleven vervolgen.

Als enige zoon van een klein boertje was Bart bij het overlijden van zijn vader heer en meester op de hoeve geworden, 100

en in die voor hem zeer moeilijke positie was Huib Witzer hem van onschatbaar veel nut geweest, want daar deze van het boerenbedrijf in al zijn onderdelen veel meer af wist dan Bart Noppers, kwam hij ieder ogenblik bij Huib raad en inlichting vragen.

Een paar jaren was Bart met zijn oude moeder samen op de hoeve gebleven; toen had hij kennis gekregen aan een boerendochter, met wie hij spoedig in het huwelijk trad.

Sinds die tijd waren de omstandigheden van Bart Noppers goed vooruitgegaan, want zijn jonge vrouw was gans niet onbemiddeld, en dank zij de verstandige raadgevingen van Huib Witzer, had Noppers met goed gevolg zijn bedrijf uitgebreid en meer rentegevend gemaakt.

„'t Is eigenaardig,” zo had Bart dikwijls tegen zijn vrouw of zijn moeder gezegd, „maar als Huib Witzer me iets aanraadt, komt het altijd goed uit, en als ik iets uit me zelf doe, loopt het altijd verkeerd af.”

„Waar ben je op af geweest, Huib?” vraagt Noppers, nu zijn vroegere makker naast hem zit. „En dat met zulk boos weer,” vervolgt hij, nog harder tegen de wind in schreeuwend, want hij denkt, dat Huib hem niet verstaat.

„Je hoeft zo hard niet te brullen, ik slaap niet,” antwoordt Huib thans, en schiet ondanks zijn kwade luim en zijn neerslachtige stemming in de lach.

„Nou wat drommel, als je me dan verstaat, waarom geef je me dan geen antwoord op mijn vraag?” mompelt Bart. „Maar,” vervolgt hij snel, „ik ben toch blij, dat ik je zie, Huib, want ik had juist plan, morgenavond bij je te komen om je wat te vragen; ik zit een beetje in moeilijkheid, wat ik op dat stuk land, waar verleden jaar klaver gestaan heeft, nu van 't voorjaar zaaien zal. Wat denk jij daarvan, Huib?”

„Wat ik daarvan denk? Wel, ik denk dat de gelegenheid om daarover te praten niet erg gunstig is, want als je de mond opendoet, waait hij vol met sneeuw, en bovendien, mijn

101

hoofd staat er niet naar ook, want ik zit zelf lelijk in de nesten.”

„Kan ik je niet helpen, Huib?” vraagt Noppers, en de hartelijke, welgemeende toon in de stem van de boer doet Huib toch goed, doch hij schudt mistroostig het hoofd.

„Nee, Bart, je kunt mij niet helpen, en ik kan je nu alles niet vertellen ook, maar één ding kan ik je zeggen, namelijk, dat ik geen knecht meer ben bij boer Wuilders.”

Bart Noppers draait zich zó schielijk naar Huib, dat hij zonder erg een ruk aan de linkerteugel geeft, zodat zijn oud paard, gehoorzaam aan die druk, zover zijwaarts stapt, dat de wagen bijna van de dijk kantelt.

„Dat mankeert er nog aan,” zegt Huib, „dat we hier van de dijk knikkeren; dan gaat morgen het praatje in het dorp, dat Huib alwéér dronken was.”

„Nee,” schreeuwt Bart, „dat doet die oude bruine druiloer opzettelijk, omdat hij het land heeft om door de sneeuw te lopen, hij heeft me al meer zo'n poets gebakken, maar ik zal hem...”

Bart grijpt toornig naar de zweep, maar Huib schuift bedaard zijn arm terug. „Kom, kom, geen gekheid, 't is jouw schuld, je ruikt aan de toom en dan gaat je paard natuurlijk om, daarvoor moet je 't stomme dier niet slaan.”

„Ja, je hebt gelijk Huib, maar 't is geen wonder ook. Wel wel, ben je bij boer Wuilders vandaan? Je was bijna zijn zoon. Hoe is dat zo gekomen? Toe Huib, vertel me dat eens gauw.” „Ik vertel niets,” zegt Huib bars, „want dadelijk ben ik thuis, en daar ik reeds van vóór half acht buiten rond heb gelopen, zal ik mooi blij zijn, als ik wat te eten krijg. Of stap je even bij ons af, om een kop warme koffie te drinken?” voegt Huib er wat vriendelijker bij.

„Nee,” antwoordt Noppers, „ik rijd maar liever recht door naar huis, want er ligt een knap vrachje op mijn wagen, en mijn paard is warm, ik zet hem dus niet graag stil op de Noordenwind, hij is toch al zo dampig.”

102

Nog een poosje rijden ze zwijgend verder, want de felle wind maakt het spreken hoogst moeilijk, doch als Noppers met een kort: „Ho!” voor het schoenmakershuisje met het aardige trapgeveltje stilhoudt, legt hij zijn zware hand op Huib's brede schouder.

„Je moest eens weten, Huib, hoe blij ik ben, dat je bij Wuilders vandaan bent. Als je niets beters op het oog hebt, zoek dan nergens naar en kom bij mij. Ik ben wel niet zo rijk als Wuilders, maar ik betaal je graag net zoveel loon als je bij hem had. Je hebt me altijd, zolang als mijn vader dood is, met raad en daad bijgestaan en me maar al te dikwijls voor domme streken behoed. Geloof me Huib, je zult het goed bij ons hebben; mijn vrouw en mijn moeder mogen je allebei even goed zetten: je bent als een broer in huis. Nu, wat zeg je?”

Daaraan heeft Huib niet gedacht, en nu Noppers het hem zo trouwhartig voorstelt, is het voor hem als een lichtpunt in de duisternis van zijn sombere stemming.

„k Vind het mooi van je, Noppers, dat je me dat voorstel doet, maar je moet er eerst met je huisgenoten over praten, want al zit ik op het ogenblik in de knel, ik zou toch niet graag willen, dat je om mijnen wil iets deed, waar je soms later berouw van had. Maar weet je, wat ik doen zal? Als het je gelegen komt, kom ik vanavond wel even bij je praten.”

„Da's prachtig,” schreeuwt Noppers, „maar kom dan een beetje vroeg, want 't is nog een knap eindje lopen hier vandaan. Nu, eet lekker! Voort, bruine!”

En de logge poten van het paard ploffen weer in de mulle sneeuw, terwijl de brede gestalte van de voorman wel een reusachtige sneeuwpop lijkt.

Een ogenblik blijft Huib de wagen nakijken. „'t Verscheil zal groot zijn,” mompelt hij; „bij boer Wuilders op de mooie, grote boerderij als zoon des huizes, en bij Bart Noppers als gewone boerenknecht op diens kleine hoeve, die een half uur gaans eenzaam in de polder ligt. Bart is een doodgoede vent

103

en zijn oude moeder is ook een best mens, doch Barts jonge vrouw is niet op haar mondje gevallen, en zij is het, die op het oude spulletje eigenlijk de boel regert. Maar — ik blijf er immers toch maar een kort poosje, en dan word ik remplaçant; hoe dieper dus de polder in, hoe liever, en hoe eerder soldaat, hoe beter.” En niet al de onverschilligheid, die Huib Witzer in zijn slechtste ogenblikken kenmerkt, prevelt hij zijn lelijk stopwoord: „Wat maal ik er om!” Dan vendt hij zich om, schudt en stampet de sneeuw van zich af, en treedt de ouderlijke woning binnen.

HOOFDSTUK XI

De nachtelijke tocht

De middag ging voor Huib traag en ongezellig voorbij. Indien men geen vrede van binnen heeft, lijkt alles even somber en droefgeestig, en de voormalige bouwknicht van boer Wuilders werd zich hoe langer hoe meer bewust, dat hij zijn oude meester eigenlijk lelijk had behandeld.

Met enkele woorden deelde hij zijn ouders mede, dat hij voorgoed bij boer Wuilders vandaan was, doch ronduit voegde hij er bij, dat hij zelf er de schuld van was; dat de boer hem niet had weggezonden, maar dat hij uit eigen beweging Wuilders de dienst had opgezegd.

Huib's vader keek hem door zijn grote, ronde brilleglazen onderzoekend aan en liet voor een ogenblik els en pikdraad rusten.

Nee, teveel gedronken had Huib niet, maar wat mankeerde de jongen dan, om met alle geweld bij boer Wuilders vandaan te willen, waar hij het zo goed had?

Baas Witzer werd boos. Rondhorstig en goedhartig als hij was, kon hij het niet best verkroppen, dat zijn zoon de

104

goedheid, die boer Wuilders hem — al was het dan ook op zijn stugge manier — toch altijd had betoond, met dank vergold.

„Wat wil je dan nu?” vroeg baas Piet. „Wat wil je nu, als je bij boer Wuilders niet meer werken wilt? Als de boer je had weggestuurd om je dronkenschap van gister, dan had je natuurlijk op straat gestaan, en dat had ik kunnen begrijpen; maar nu je zelf ontslag genomen hebt, nu begrijp ik er niets van, daarom vraag ik je nog eens: wat wil je nu eigenlijk?”

„Wat ik wil? Wel, zo gauw mogelijk aan het werk gaan, waarschijnlijk Maandagmorgen al. Vanavond ga ik nader afspreken.”

„Zo, zo, dat is nogal gauw. En waar zal dat dan zijn?”

„Ja, ziet u, vader, vanmorgen, toen ik bij boer Wuilders vandaan kwam, ben ik de dijk uitgelopen tot aan de kruisweg; daar kort bij wilde ik een boer gaan opzoeken, die zoals ik wist een man nodig had. Doch toen ik er kwam, zag ik hem met iemand in druk gesprek, en toen ben ik maar doorgelopen. 't Liep toen tegen twaalf uur, en ik besloot maar naar huis te gaan, doch juist toen ik op de terugweg was, reed Bart Noppers me achterop, die me vroeg of ik met hem meereed. Ik vertelde hem, dat ik bij boer Wuilders vandaan was, en toen Noppers dat hoorde, deed hij me het voorstel, bij hem te komen als vaste bouw knecht; hij zou me hetzelfde loon geven, dat ik bij boer Wuilders heb verdiend. Daar ga ik nu vanavond heen, om een en ander nader te bespreken bij boer Noppers thuis.”

„Zo, zo,” sprak baas Piet, „je geeft dus aan het kraaienest van Bart Noppers de voorkeur boven de hoeve van boer Wuilders. Nu laat ik nog staan de lelijke manier, waarop je je oude baas midden in de winter in de steek laat. Een van beide, je hebt iets aan de hand gehad op Wuildershoeve, dat je mij of je moeder niet vertellen wilt, of je weet niet goed wat je doet.”

105

moeder niet, en er was ook wel een stem in zijn binnenste, die haar gelijk gaf, maar tegen die stem verzette hij zich. Daarom zweeg hij, en toen hij zijn boterhammen had opgegeten en buiten de duisternis de korte winterdag reeds had vervangen, trok hij zijn dikke Friese jas aan en zette de ruige muts op de lichtblonde haren.

„Huib, Huib, hoor eens hoe de wind opsteekt, blijf toch thuis en ga morgenavond liever naar boer Noppers toe,” zei moeder met bezorgde blik en ook vader Witzter vond het niet bepaald noodzakelijk, zo'n Noordpooltocht te ondernemen door de ongebaande sneeuw naar Noppers' afgelegen hoeve.

„Wat geef ik om een stevige bries en wat opgewaarde sneeuw?” antwoordde Huib onverschillig. „Ik trek mijn laarzen over mijn broek, ziezo, nu kan ik er tegen.”

„Praat maar niet, moeder,” meende baas Piet kregel, „de stijfkop doet toch zijn eigen zin.”

Huib antwoordde niet, doch nam de sleutel van de achterdeur en zei, dat moeder wel naar bed kon gaan, als het tijd was, het kon wel eens laat worden vóór hij thuis kwam. Toen stapte hij de deur uit.

„'t Is niet wat je noemt een pleziertochtje, om nu even bij Bart Noppers te gaan kortavonden,” bromt Huib, en met het hoofd voorovergebogen en de brede schouders opgetrokken, prangt hij vlak tegen de wind in.

Geen levende ziel komt hem in de dorpsstraat tegen, maar achter de gesloten vensterluiken branden de lampen en roken de mannen hun pijp bij het koesterend haardvuur of de warme kachel.

Nu is Huib bij de hoeve van boer Wuilders, en zonder het zelf te willen, vertraagt hij zijn pas. Voor zijn verbeelding rijst de woonkamer van de hoeve op. Boer Wuilders in zijn grote leunstoel zijgend zijn pijp rokend en Truida terzijde bij de tafel. Op de plaats waar hij, Huib, placht te zitten,

107

Baas Piet greep weer naar zijn els, en sjoerde zijn pikdraad zó krachtig door de geprikte gaatjes van de visserslaars, waaraan hij bezig was, dat de sterke pikdraad afbrak.

Moeder had niet veel gezegd, toen Huib zijn wedervaren van deze morgen vertelde, doch het moederroeg zag scherper dan dat van baas Piet, en ze vermoedde en begreep, wat Huib wegdroef van Wuildershoeve.

Ze vreesde voor haar oudste, want ze kende hem, en reeds lang had het haar met zorg vervuld, als ze bemerkte, hoe Huib met zijn ganse hart aan Truida hing. Menigmaal had ze terloops gewezen op de afstand, die de arme schoenmakerszoon scheide van de rijke boerendochter. Dikwijls had ze het hem doen verstaan, dat, al behandelde men hem op de hoeve als zoon des huizes, hij daar dankbaar voor behoorde te zijn, doch in weervil daarvan nooit moest vergeten, dat hij, Huib, knecht was, en Truida de meesteres.

„Dat je weggaat van de hoeve, dat kan ik begrijpen,” zei ze, toen ze laat in de middag met Huib een ogenblik alleen was, „maar je had niet op deze wijze moeten weggaan, want nu breng je daarmede boer Wuilders in onlegenheid. Het is niet gemakkelijk midden in de winter een boerenknecht te vinden, die jou dadelijk kan vervangen. Huib, hoe kon je toch zó on dankbaar en liefdeloos handelen? Waarom niet gezegd, dat je wenste te veranderen tegen het voorjaar? Dan had de boer naar een geschikte knecht kunnen uitzien en dan had je tenminste behoorlijk gehandeld. Nu breng je de oude man in moeilijkheden. O, Huib, ik heb je nu vanmorgen nog gezegd: we moeten niet onze eigen wil volgen. Wij moeten onze wil aan Gods wil onderwerpen, en Hem vragen, wat Hij wil, dat we doen zullen. Maar daartoe moeten we eerst tot Hem komen, om onze zonden te belijden en in de Heiland te geloven. Zolang je dat niet doet, komt er geen vrede en geen geluk in je hart.”

Huib antwoordde niet veel; tegenspreken wilde hij zijn

106

zit nu misschien Toon Grebbe wel, en daar tegenover achter de kachel zit Jannetje aardappelen te schillen, terwijl ze uitbundig lacht om de grappen, die de leuke Toon Grebbe vertelt. „'k Zal het nergens op de wereld weer zó naar mijn zin hebben, als ik het daar heb gehad,” denkt Huib, „doch wat voorbij is, komt niet terug, en het berouw komt te laat. Maar laat Bram van Wingen mij voortaan uit de weg blijven; ik geloof zeker, dat hij mij gisteren expres dronken heeft gemaakt.”

Nijdig balt Huib de vuist en met sneller tred vervolgt hij zijn weg, terwijl hij, om zijn kwaade luim te verzetten, een deuntje tracht te fluiten. Doch ook dit wil hem niet gelukken, want de stormwind verwaait het geluid en de jacht-sneeuw stuift hem in het gezicht.

„Bart Noppers en de zijnen zullen wel denken, dat ik thuis ben weggejaagd, dat ik met dit weer er door kom baggeren; doch wie loopt daar toch voor me uit?”

Scherp tuurt Huib naar de donkere gestalte voor hem op de weg. „'t Is een vrouw,” mompelt hij. „Lieve hemel! wat mag dat betekenen? 't Is Jannetje van de hoeve!”

Nog enkele snelle passen en Huib heeft haar ingehaald. „Goede avond, Jannetje!”

„Hé, gekke jongen, je laat me schrikken,” zegt Jannetje, die door de felle wind en de dikke sneeuw niemand heeft horen lopen, totdat de stoere gestalte van de boerenknecht als uit de grond opgerezen, plotseling naast haar opdaagt.

„Kom, kom, Jannetje, je hoeft waarlijk van mij niet te schrikken, en zó schrikachtig ben je niet ook, maar wat doe je in dit weer en op deze tijd zo ver van huis? Er is toch niets gebeurd op de hoeve?”

„Nee, op de hoeve is er niets anders gebeurd, dan dat de hele dag het werk in de war is gelopen door jouw schuld,” merkt Jannetje enigszins boos op, want ze kan het Huib niet vergeven, dat deze zo op stel en sprong de hoeve heeft verlaten.

108

Doch ze mag Huib Witzer veel te graag, en is te blij, dat ze haar leed kan klagen aan een vriend zoals hij, dan dat ze hem de reden zou verbergen, die haar thans in dit weer de deur uiddreef, en op gans andere toon vervolgt ze: „Ik heb zwaarigheid thuis, Huib, erge zwaarigheid. Vroeg in de avond bracht de post me een brief, waarin stond, dat mijn moeder plotseling zó ziek was geworden, dat ze waarschijnlijk de nacht niet levend doorkomt. Ik moest dus dadelijk naar huis, anders is het waarschijnlijk te laat.”

„Dat is waarlijk erg genoeg,” meent Huib, en er klinkt zóveel medegevoel in zijn stem, dat Jannetjes tranen weer beginnen te vloeien.

Huib tracht haar te troosten met te zeggen, dat het mogelijk nog zo erg niet is, en dan vraagt hij, of haar vader de brief geschreven heeft.

„k Heb er niet veel acht op gegeven, doch nee, vaders hand was het niet, en mijn broer heeft hem ook niet geschreven. Maar wat doet dat er ook toe? Och, och, ik wou, dat ik al thuis was,” zucht Jannetje.

Een ogenblik lopen beiden zwijgend naast elkander voort en het gaat thans aanmerkelijk beter, want daar de weg een scherpe bocht maakt, krijgen ze de wind meer achter zich.

„Waar ga jij heen, Huib?” vraagt thans het meisje; „voor je plezier ben je nu toch ook niet buiten, of moet je misschien ook naar 't station?”

„Ik ben eigenlijk op weg naar Bart Noppers in de polder, maar dat komt er op geen half uur op aan, en nu zal ik met je meestappen tot de tweede kruisweg, dan ben jij vlak bij het station en ik ben in een klein half uurtje bij Bart Noppers, vind je dat goed?”

O, Jannetje vond het best, en eer Huib aan de kruisweg was, wist hij precies alles, wat gedurende de dag op de hoeve was voorgevallen, tot op het ogenblik, dat Jannetje de deur uitging.

109

Nu zijn ze aan de kruisweg en hier lopen hun wegen uiteen. „Je bent vroeg genoeg, je moet nog wel tien minuten wachten, Nu Jans, 't beste hoor! Ik spreek je nog wel eens in 't dorp.”

Het „Genavend” van Jannetje ging verloren in een rukwind, die zó krachtig over de vlakke kwam huilen, dat de sneeuw uit de knotwilgen stoot.

Huib moet lachen, als hij Jannetje door de stormwind voort ziet sterven, met wijd uitwaaiende rokken.

„Net een grote vleermuis, die over de sneeuw fladdert, maar ze is beter af dan ik; ze heeft het vlak voor 't lapje, en ik heb de wind in de zij.”

Nu Huib alleen is, komt langzamerhand een onbehaaglijk gevoel over hem.

„Wat zal 't voor Truida eenzaam zijn op de hoeve, nu ook Jannetje weg is,” mijmert hij, „zo geheel alleen met de oude man de ganse lange winternacht. Als Jaap, de stalknecht, maar voorzichtig geweest is met de lantaarn aansteken of met zijn brandende pijp, want die jongen is nog zo onbehouwen en snijft zijn gebruikte lucifers maar weg zonder er acht op te slaan, en één vonk kan in 't hooi blijven smeulen, en dan heb je de boel in brand met die storm.”

„'t Is toch vreemd,” peinst hij verder, „dat juist nu ik weg ben, ook de meid wordt weggeroepen, en nog vreemder, dat Jans niet weet, wie de brief heeft geschreven. Moeder en vader hebben groot gelijk, dat ze 't raer dan lelijk vinden, dat ik zó plotseling van de hoeve ben weggegaan. 'k Zou 't me nooit vergeven als er bij boer Wailders iets gebeurde, dat ik had kunnen beletten. 'k Zal vanavond als ik terugkom, toch eens langs de hoeve gaan, en scherp opletten of alles in orde is, want die geschiedenis van Jannetjes zieke moeder bevalt mij niet erg.”

Dit besluit stelt Huib weer enigszins gerust, en zó hebben zijn gedachten hem bezig gehouden, dat hij voor de woning van Bart Noppers staat, eer hij er erg in heeft.

110

't Is een kleine hoeve, die rondom door hoog opgaand houtgewas is omringd, en waarvan slechts het met riet gedekte dak zichtbaar is. Huib duwt de oude scheve poort open, en wordt terstond verwelkomd door een woedend honden-geblaf. Met zulk een kracht vliegt het dier zijn hok uit, dat Huib Witzer niet anders denkt, of de ketting zal breken en onwillekeurig grijpt hij naar zijn mes, dat hij naar de wijze der boerenknechts in een leren schede in een zijzak van de broek draagt; het blijkt echter, dat ketting en halsband wel een schok verdragen kunnen.

Spoedig is Huib nu bij boer Noppers in de grote woonkamer. „Wel, wel,” zegt Bart, „dat valt me mee, dat je toch nog gekomen bent; ik had niet gedacht, dat je door zo'n stormwind en zoveel sneeuw me zoudt komen opzoeken.”

„Ze zouden jou met zo'n gelegenheid niet makkelijk achter de kachel vandaan krijgen, Bart,” lacht de kloek huisvrouw, „maar Huib is niet zo kinderachtig uitgevallen.”

„k Heb anders vanmorgen er redelijk mijn portie van gehad; ik kan het er goed mee doen,” moppert de dikke boer, en hij schuift zijn oude leunstoel nog korter bij de kachel.

De boerin zet, als Huib zijn dikke besneeuwde jas heeft uitgetrokken, een stoel voor hem gereed en als de mannen de pijp hebben aangestoken en de vrouwen met hun breikousen bij de tafel zitten, is ras het gesprek in volle gang.

„Nu moet je toch eerst eens openhartig vertellen, waarom je bij boer Wuilders vandaan bent gegaan,” vroeg Noppers, en Huib Witzer, die deze vraag natuurlijk wel verwacht had, maakte er zich af door te zeggen, dat hij de vorige dag met schaatsenrijden in gezelschap van Bram van Wingen was geraakt, en zodoende meer had gedronken dan wel goed voor hem was; dat hij 's nachts niet op de hoeve had geslapen, maar door Van Wingen bij zijn ouders was gebracht, en dat naar aanleiding van deze dingen tussen boer Wuilders en hem twist was ontstaan, wat weer tengevolge had, dat hij in een

111

balorige lui was weggelopen, „Doch,” zo voegde hij er bij, „de schuld ligt geheel aan mij, ik wilde weg, en dat wil ik nog, maar toch heb ik er nu spijt van, ik had de oude man niet zo plotseling moeten laten zitten. 't Is lelijk van me, doch gedane zaken nemen geen keer.”

„En nu zullen we daar niet meer over praten,” besluit Bart Noppers, „en het er maar voor houden dat je nu voortaan bij ons blijft; vind je dat ook niet het beste?”

„'t Is erg mooi van je gepresenteerd, boer Noppers,” antwoordt Huib, „doch het zal niet gaan. Zie, ik wil open kaart spelen en ronduit zeggen, wat ik van plan ben te doen. Toen je me vanmorgen ontmoette, was ik op weg geweest om werk te zoeken als dagloner, want mijn eigenlijk voornemen is van 't voorjaar dienst te nemen als remplaçant; ik wil soldaat worden, weet je, en daarom kan ik ook hier geen vaste knecht worden. Dan zou ik jou ook in de steek moeten laten, als de tijd daar is. Maar als dagloner wil ik graag bij je werken, Noppers, zou dat gaan, denk je?”

Vruchteloos trachten de boer en zijn huisgenoten Huib van zijn voornemen af te brengen, en eindelijk wordt besloten, dat Huib als losse knecht op de hoeve zal blijven, totdat de tijd daar is, waarop hij soldaat zal worden.

In gezellig samenzijn vliegt de avond om, en als eindelijk Huib opstaat om te vertrekken, schrikt hij er van, dat het al zo laat is. Doch de goedhartige boerin wil hem niet laten gaan, vóór hij het avondeten mee heeft genuttigd.

„Nee, nee, Huib, zo ga je niet weg, kameraad, ik heb rijstebrij met room gekookt, en die moet je mee helpen opeten, zo goed ben je niet.”

En zo was het gekomen, dat de torenklok reeds lang tien uur geslagen had, eer Huib Witzer de eenzame hoeve in de polder verliet om door de dikke sneeuw weer de ouderlijke woning te gaan opzoeken.

De storm is er inmiddels niet minder op geworden, doch

112

het sneeuwt niet meer zo hevig, en als Huib naar boven kijkt, ziet hij hier en daar tussen de voortjagende, donkere wolken een sterretje fonkelen. Nu gauw huiswaarts, doch eerst eens goed uitkijken, of op Wuildershoeve alles in orde is, en de onrust, die bij hem was opgerezen, toen hij in de vooravond Jannetje verliet, begint hem weer te bekruiplen.

Plotseling schiet hem iets in de gedachte. De sleutel van de staldeur, die hij gisteren tegen de avond nog in zijn jaszak had, zoals hij zich thans goed kon herinneren, waar is die toch gebleven? In een oogwenk heeft Huib al zijn zakken afgezocht, doch de sleutel is er niet.

Het hart begint hem onrustig te kloppen; hij had die sleutel vanmorgen behoren terug te geven aan boer Wuilders, doch hij heeft er niet aan gedacht.

Weer schiet hem iets te binnen. Hij heeft hem gisteren op het ijs in zijn dronkemansroes aan Bram van Wingen getoond, en er bij die gelegenheid op gebluft, dat hij ten allen tijde toegang tot de hoeve kon krijgen.

O, hoe verwijt hij zich thans zijn ellendig gedrag van gisteren! Zou hij de sleutel op het ijs verloren hebben? Of was hij hem kwijtgeraakt, toen Van Wingen hem dwars door het veld naar het huis van zijn ouders had gevoerd? Hoe was het toch eigenlijk mogelijk, dat Bram van Wingen, die — zoals Huib zich zeer goed herinnert — zolang zij nog op het ijs waren zelf zo erg dronken was, hem over zulk moeilijk terrein thuis had kunnen krijgen?

Zou hij zich meer beschonken hebben gehouden dan hij eigenlijk wel was?

Deze vragen dwarrelen Huib door het hoofd, terwijl hij, door de wind als het ware voortgedreven, zo snel hij kan door de dikke sneeuw ploetert. Langzamerhand vat een vreselijk vermoeden post in zijn brein.

Als Bram van Wingen zich dronken hield, dan leed het niet de minste twijfel of het was er om te doen geweest, hem

113

Wuilershoeve 8

dronken te maken, en waarom? Met welk opzet? Waarom vroeg hij zo listig naar het inwendige van de hoeve van boer Wuilders? Was het niet opmerkelijk, dat juist nu Jannetje door een brief werd weggeroepen naar haar dorp, zodat er niemand op de hoeve is dan de oude man en Truida?

„Als Van Wingen de sleutel uit mijn zak heeft gehaald,” denkt Huib — en hoe gemakkelijk kon hij zulks niet hebben gedaan — „dan kan het ook niet anders, of hij wil er gebruik van maken, om heimelijk de stal en zo de hoeve binnen te dringen, en met welk voornemen, is waarlijk niet twijfelachtig.”

Het zweet breekt hem uit ondanks de felle kou, want hij acht Van Wingen tot alles in staat. Hij gevoelt zichzelf schuldig. Doch er komt nog iets bij. Als er deze nacht een misdaad gepleegd wordt op Wuildershoeve, dan kan men ook hem, Huib Witzer, er wel eens van verdenken.

Voort gaat hij met steeds sneller pas; de onrust, die hem verteert, drijft hem voorwaarts. Het baat niets, dat hij zich een dwaas noemt, om aan zo iets te denken; zijn eenmaal opgevatte argwaan kan niet tot zwijgen worden gebracht.

Nu is hij op de rijweg en vijf minuten later staat hij voor de poort van de hoeve.

De storm huilt door de iepenbomen met machtig geraas, en als Huib Witzer met heftig kloppend hart en verhit door de snelle loop een ogenblik tegen een der zware stijlen leunt, noemt hij zich, evenals daar straks op het pad, een dwaas, een driedubbele dwaas.

In nachtelijke rust ligt daar immers als een reusachtige sneeuwberg de hoeve vóór hem.

„Wat moet ik hier nu eigenlijk uitvoeren?” bromt Huib. „Alles is natuurlijk in diepe rust. Maar ik moet toch eens even zien, of de staldeur gesloten is, en dan vlug naar huis en onder de wol.”

Voorzichtig licht hij de klink op en duwt de zware poort open. Als men hem nu eens zag, wat zouden de mensen dan

114

niet denken. Doch het ganse dorp is reeds lang in slaap, en niemand zal het in het hoofd krijgen om in dit ruwe weer buiten in de nacht te gaan rondzwerven zoals Huib.

Daar klinkt het dreigende brommen van de waakhond, die onraad merkt, maar op een enkel vriendelijk woord van Huib gaat hij weer rustig in zijn hok.

„Ik kan waarlijk wel teruggaan,” denkt de jonge man; „Turk is gauw genoeg present en wanneer je als vreemdeling in de nacht op de hoeve kwam, zou hij het je bang genoeg maken.”

Toch loopt Huib op de staldeur toe; nu hij eenmaal zover is, wil hij zich overtuigen, dat deze gesloten is.

Doch eensklaps blijft hij als aan de grond geworteld staan. Was het verbeelding of klonk daar binnen hulpgeroep? 't Is zeker de wind, die door de bomen raast. Doch nee, daar hoort Huib het weer, en het bloed stolt de anders zo kloekke boerenknecht in de aderen. Da geluid heeft niets menselijks en het klinkt boven de stormwind uit als het brullen van een wild dier, vermengd met het dofge gedreun van zware slagen.

Nog staat hij onbeweeglijk en als verlamd van schrik, doch daar klinkt een gil, scherp en snijdend. 't Is Truida's stem en nu wijkt de verstijving, die Huib Witzer het hart beklemd.

Geen seconde aarzelt hij; hij vliegt naar de staldeur. Eén ruk en deze gaat open.

Bram van Wingen heeft, om zich een snelle aftocht te verzekeren, de deur slechts met de klink gesloten en de sleutel aan de binnenkant in het slot laten steken.

't Is thans donker in de grote stal, maar Huib weet er de weg wel, al zou hij geblinddoekt zijn geweest, en als een tijger snelt hij door de donkere ruimte naar binnen. Niets kan hem tegenhouden, al zou hem straks ook de dood dreigen.

115

HOOFDSTUK XII

De inbraak op de hoeve

Toen Wuilders zijn vee het laatste voeder had gegeven, was hij naar binnen gegaan. Onderwijl had Truida de avondmaaltijd gereed gezet en zonder veel eetlust hadden zij de spijzen genuttigd. Daarna stak het meisje een kaars aan op een koperen blaker en met een: „Wel te rusten, grootvader!” ging zij de donkere, hoge gang in, die naar haar slaapkamer leidde.

Reeds langer dan drie uren had Bram van Wingen inmiddels doorgebracht in de slaapkamer van de boer.

Tot dusver is de schurk alles medegelopen. Toen Wuilders in de vooravond bij Truida en Jannetje in de keuken was, waar de beide meisjes geheel onder de indruk waren van het door Jannetje ontvangen briefje, was het hem gelukt, voorbij de deur van de huiskamer te sluipen, en zo door niemand bemerkt tot voor de deur der slaapkamer te komen.

Ook hier was het geluk hem dienstig, want toen boer Wuilders des morgens Huib Witzer het loon had betaald, had hij de sleutel op de deur laten steken, en aan de stalen ring hingen nog andere sleutels.

Behoedzaam was de inbreker naar binnen geslopen, zijn kousen maakten ook niet het geringste geluid op de met een dik kleed bedekte vloer.

Het bleek hem, dat hij hier voor het ogenblik tamelijk veilig was. Toen hij met behulp van zijn zaklantaarntje door de kamer rondgluurde, zag hij, dat de grote kast, waarop hij het gemunt had, op zulke hoge poten stond, dat een niet al te zwaar gebouwde man er wel onder kruipen kon, hetgeen hij ook onmiddellijk deed.

Zo ver mogelijk schoof hij zijn lichaam naar achteren tot tegen de muur, en nu kon hij gerust een goede gelegenheid

116

afwachten om zijn slag te slaan. Al zou iemand in de kamer komen, dan kon men hem toch niet zien, of men moest op de knieën gaan liggen, en onder de kast kijken, wat men niet zonder argwaan doet.

Traag kroop voor de booswicht de tijd voorbij, doch geduldig als een loerende kat wachtte hij, totdat hij Truida en de oude boer niet meer heen en weer hoorde lopen door het huis, en tot hij met zekerheid kon veronderstellen, dat beiden rustig in de woonkamer zaten.

Toen kroop hij voorzichtig uit zijn schuilplaats, en weer stak hij zijn lantaartje aan. Het hart bonsde hem in de keel, want thans kwam een der gevaarlijkste momenten aan van de ganse onderneming. Als hij ergens tegen stootte en er enig geruis ontstond, zou hij verraden zijn.

Geruime tijd staat hij met gespannen aandacht om de hoek van de deur te luisteren, en zo nu en dan dringt het geluid van enige woorden, die in de huiskamer worden gesproken, tot hem door, doch overigens wordt ieder geluid overstemd door het machtige geraas van de stormwind, die rondspookt in de oude iepenbomen daar buiten.

Vastberaden gaat Van Wingen thans aan het werk.

Straks, toen hij binnenkwam, heeft hij de sleutelbos opzettelijk in het slot laten steken. Indien iemand toevallig in de kamer had moeten zijn, zou deze de sleutels hebben gemist, en dat zou tot zijn ontdekking aanleiding kunnen geven, doch nu neemt hij de sleutels uit de deur. Zelfs het zachte rinkelen van het ijzer jaagt hem schrik aan, en hoogst voorzichtig trekt hij de deur weer toe, opdat geen schijnsel van zijn lantaartje naar buiten kan doordringen. Nu staat hij voor de kast, en het zweet breekt hem uit, als hij reeds drie of vier sleutels heeft gepast en geen enkele het vreemdsoortige slot doet overgaan.

Eindelijk lukt het, en met harde, scherpe knip gaat de veer over. Een rilling vaart Van Wingen door de leden; zou

117

onder de kast te kruipen heeft hij niet meer; trouwens het zou hem niet baten ook, want de nog openstaande kastdeuren met de sleutel nog in het slot, zouden onmiddellijk de aanwezigheid van een indringer verraden.

Er rest hem nog één middel, en de dief is gereed een moordeenaar te worden; de ene misdaad lokt de andere uit.

Met de revolver in de hand en de vinger aan de trekker, wacht Van Wingen boer Wuilers af, doch met een zucht van verlichting bergt hij het wapen weer op, want de voetstappen verwijderen zich, en hij begrijpt, dat de boer zich naar de stal begeeft.

Voor het ogenblik is het gevaar geweken en spoedig brandt zijn lantaartje weer, bij welks schijnsel hij onhoorbaar de kast sluit, en daarna de sleutels weer in het slot van de kamerdeur steekt, evenals hij ze gevonden heeft.

Nog eens kijkt hij scherp rond, of er niets is, dat zijn aanwezigheid kan verraden, en als dat onderzoek hem bevredigt, kruipt hij weer onder de kast.

Nu rest hem nog geduld te oefenen, totdat hij met enige zekerheid kan veronderstellen, dat Wuilers en zijn kleindochter vast zijn ingeslapen; dan eerst kan hij uit zijn schuilhoek te voorschijn komen en de slaapkamer uitsluipen, om door de staldeur naar buiten te komen. De tijd verstrijkt voor de met koortsachtig ongeduld wachtende misdadiger met tergende traagheid. Rillend van koude luistert hij naar elk gerucht, dat uit de huiskamer tot hem doordringt. Hij hoort de boer terugkomen uit de stal, daarna het rammelen van borden en lepels, en eindelijk duidelijk hoorbaar het vriendelijk: „Welterusten, grootvader!” van Truida. Nu hoort hij de vlugge, lichte tred van het meisje in de gang, en ziet het schijnsel van de kaars door een reet in de deur de slaapkamer naderen. Van Wingen houdt de adem in en drukt zich nog vaster tegen de muur, want ze doet de deur open en werpt een onderzoekende blik naar binnen.

119

men het binnen horen? Maar nee, alles blijft rustig, en de zware eikenhouten deuren der kast draaien op hun scharnieren.

De ogen van de lange magere man voor de kast fonkelen van roofzucht, want reeds in het eerste laatje, dat hij opentrekt, vindt hij stapeltjes zilvergeld.

Doch dat is het niet wat hij zoekt, want met een handvol zilver is zijn hebzucht niet gestild. Nee, de boer zal wel briefjes hebben, bankbiljetten, en met koortsachtig beven woelen de slanke spitse vingers in alle vakken en laden, die hij kan openkrijgen.

Vele voorwerpen bevat de oude kast, welke voor de snuffelende dief geen waarde hebben, doch die de boer heilig zijn. Horloges, eens door zijn zonen gedragen, bundeltjes haar met een zwart bandje bij elkander gebonden en zoveel andere dingen, die afkomstig zijn van boer Wuilers' dierbare doden.

Met ruwe hand schuift hij ze terzijde, en reeds prevelt hij een wilde vloek van teleurstelling bij de gedachte, dat hij alles heeft doorzocht, als zijn oog op een koperen knopje valt in de hoek van een open vak.

Hij drukt er op en draait er aan, en het gevolg is, dat er een vierkante ruimte bloot komt, en hierin vindt Bram van Wingen wat hij zoekt.

Snel grijpt hij toe en in een oogwenk heeft hij voor een aanzienlijk bedrag aan bankpapier in de binnenzak van zijn schamele jas geborgen. Nu nog een rolletje gouden tientjes en een handvol zilvergeld in de broekzakken gestopt, en dan duwt hij de uitgetrokken laden en laatjes dicht, en wil de grote deuren der kast sluiten, als eensklaps een geluid tot hem doordringt, dat hem het hart doet bonzen en de knieën knikken.

Duidelijk hoort hij de deur der huiskamer opengaan, en dadelijk daarop de zware tred van boer Wuilers in de gang.

Bliksemsnel doet Van Wingen zijn lantaartje uit; als de boer nu binnenkomt, is alles voor de dief verloren. Tijd om

118

Doch niets verraadt zijn tegenwoordigheid, ook dit gevaar gaat voorbij, en Truida opent de deur van haar eigen slaapkamer aan de overzijde van de gang.

Het duurt echter nogal enige tijd, eer boer Wuilers komt. De oude man leeft hedenavond meer dan ooit in het verleden. Komt het door de geschiedenis met Huib Witzer? Hij heeft nog nooit in ernst gedacht aan een verbintenis van Huib en Truida, maar toch is de jongeman hem als een zoon geworden... „Ik moet ook alles missen,” mompelt hij in zichzelf, „nu ook deze jongen. Laat hem koppig wezen en schuld hebben, maar ik had hem toch liever hier. En als hij weggaat om Truida... Ja, ik kan hem Truida niet aanbieden, maar als die twee het eens waren, zou ik er niets tegen hebben. Hij is fern genoeg om een fikse boer te wezen.”

Maar dan gaan zijn herinneringen terug naar het verleden, naar zijn eigen jongens, die nu mannen van ervaring hadden kunnen zijn. Wat is dat al lang geleden! Het loopt al naar de twintig jaar, en al die tijd heeft de boer geen gelukkig ogenblik gehad.

Somber staart hij voor zich uit. Buiten huult de wind door de bomen, en binnen woedt een storm in het hart van de eenzame oude man.

De ganse dag heeft hij gedacht aan zijn overledenen. Hij hoort weer het woord, dat zijn vrouw tot hem sprak: „Zó groot is Gods liefde, dat Hij je gelukkig wil maken te midden van je verdriet.” Gelukkig! Ja, zij was gelukkig geweest; zij was gelukkig gestorven. „Jezus geeft vrede,” dat waren haar laatste woorden geweest, en Herman Wuilers weet, dat ze die vrede waarlijk genoot.

Maar hij heeft geen vrede, hij is niet gelukkig. Hij heeft Truida, en zij is een goed kind voor hem op zijn oude dag, maar vrede heeft hij niet.

„Eigen schuld!” klinkt een stem in zijn hart. „Waarom doe je niet, wat je vrouw zei.”

120

„En heb ik dan geen reden tot klagen,” klinkt een andere stem.

„Nee, want de schuld is bij jou.”

Schuld, schuld! Hij verneemt steeds duidelijker die stem. Buigen moet hij zich, zijn schuld, de schuld van zijn leven belijden. En dan zal het licht worden.

Boer Wuillers kan het niet geloven. Hij wil geen schuld hebben. Hij wil klagen, de schuld geven aan God, die hem alles ontnam.

Wel meermalen heeft hij die strijd in zijn binnenste gehad, maar heden werkt het sterk, zó sterk, dat hij nog lange tijd met peinzende blik vóór zich ziet.

Doch eindelijk staat hij op, neemt het lampje, dat Truida gereed heeft gezet, blaast de grote lamp uit, en gaat naar zijn slaapkamer.

Hij ontkleedt zich, en blijft dan peinzend staan. Zal hij neerknielen, zoals zijn vrouw geregeld deed? Zal hij bidden, schuld belijden? Hij heeft geknield en gebeden, toen Jan ziek was, maar hij is niet verhoord. Als hij nu zou bidden, zou het een ander gebed moeten zijn; hij begrijpt het. Doch de wrok van vele jaren is nog te sterk; boer Wuillers blaast het lampje uit, en de dief onder de kast hoort het ledikant kraken onder het gewicht van de fors gebouwde man.

Buiten loeit en huilt nog steeds de stormwind, en soms zijn die tonen zó angstwekkend, dat de rampzalige jongeman de vrees om het hart slaat, dat de oude man in het ledikant de slaap niet zal kunnen vatten door het geweld van de storm en — wat dan?

Nog steeds durft hij niet uit zijn schuilhoek te voorschijn komen, want om de deur te kunnen bereiken moet hij vlak langs het ledikant gaan. Eindelijk echter verkondigt de langzame, zware ademing, dat boer Wuillers in slaap is gevallen, en nu besluit Van Wingen, dat het ogenblik is gekomen voor de aftocht.

121

Een vreselijke angst deed haar klappertanden, en had zij de eerste aandrang van haar gemoed gevolgd, dan zou ze luidkeels haar grootvader hebben geroepen. Doch een gedachte, die haar door het brein vloog, weerhield haar. Als de oude man op haar angstgeschreeuw verschrikt ontwaakte en uit zijn bed sprong, zou hij dan niet ogenblikkelijk door de dief worden neergeveld?

Nee, niet roepen, maar wat dan? In bed blijven en afwachten was haar onmogelijk. Haastig, doch behoedzaam stond ze op, trok snel en onhoorbaar enige kledingstukken aan, en wilde thans hetzelfde doen, wat Bram van Wingen in de andere kamer trachtte te volvoeren, namelijk haar deur voorzichtig openen en proberen om in haar grootvaders slaapkamer te zien.

De adem stakte haar in de keel. Juist als ze door een kier gluurt, draait ook de deur aan de andere zijde van de gang op haar scharnieren en bij het flauwe schijnsel van het zaklantaarntje, dat hij hoog opheft, ziet Truida de gestalte van een man met doodsbлек gelaat en fonkelende zwarte ogen.

Een luide gil snerpt door de gang. Truida heeft onmiddellijk de indringer herkend, en snel als de bliksem vliegt haar de gedachte door het hoofd, dat hij met opzet Huib en Jannetje heeft weten van de baan te schuiven, om zoveel mogelijk zonder gevaar zijn slag te slaan.

Van Wingen hoort die gil en bemerkt, dat hij ontdekt is. Met een gemoorde vloek slaat hij de deur der slaapkamer van boer Wuillers dicht en draait snel de sleutel om in het slot.

Dan vliegt hij woedend op Truida aan. Zij moet sterven, anders is hij verloren!

Van zijn revolver zal hij slechts in het uiterste geval gebruik maken, en zijn rechterhand grijpt naar haar keel, om haar ogenblikkelijk het zwijgen op te leggen; wanneer zij zijn naam noemt, dan moet ook de oude man vallen. De ontdekte misdadiger staat thans voor niets.

122

Doch hij is voorzichtig, en wil niets verzuimen, wat kan dienen om zijn diefstal, die tot zover is geslaagd, geheel te doen gelukken.

Want zie, al sliep de oude man ook, het was toch niet onmogelijk dat Truida wakker was, en als haar kamerdeur openstond, zou het kunnen zijn, dat ze hem bij het licht van haar kaars in de gang herkende. Dan was hij verloren, al ontkwam hij ook ongehinderd uit de hoeve.

Hij wil tot vlak voor de deur kruipen en dan deze voorzichtig op een kier zetten om zo te kunnen waarnemen of Truida's kamerdeur gesloten is. Doch deze beweging zou hem noodlottig worden.

Zonder dat Van Wingen zulks had kunnen bemerken, had boer Wuillers bij het in bed stappen de stoel, waarop hij zijn bovenkleden had gelegd, een weinig terzijde geschoven, en toen Van Wingen in het donker voorbij het bed van de oude man kroop, stootte hij met de voet daartegen.

't Geraas, daarvoor veroorzaakt, was niet sterk, maar toch werd het gehoord. Niet door de oude boer, die in een vaste slaap was gevallen, maar Truida hoorde duidelijk, dat iets in de slaapkamer van haar grootvader verschoven werd. Geen oog had ze nog gesloten, sinds het ogenblik dat ze naar bed ging. Was het door het loeien en bulderen van de wind, dat ze de slaap niet kon vatten? Of kwam het door dat haar gedachten telkens weer terugkeerden tot Huib Witzer? Hoe het zij, een vreemde onrust had haar belet te slapen.

Die onrust had er haar ook toe gedreven, om in haar grootvaders slaapkamer te kijken, toen zij zich naar haar eigen kamertje begaf, doch het was maar een vluchtige blik geweest, die ze er in had geworpen en ze schoof het vreemde gerucht, dat ze in de gang had menen te horen, op rekening van de wind. Doch wat ze nu hoorde, was voor geen tweemaal uitlegging vatbaar; daar was iemand in de slaapkamer van haar grootvader, dat leed geen twijfel. Het moest een dief zijn

122

Boer Wuillers is bij de angstkreet van Truida onmiddellijk zijn bed uitgesproongen.

Zijn vuistslagen doen de deur dreunen en rammelen, doch geen mannenkracht kan zonder werktuigen hier iets uitrichten.

Hij loopt zover achteruit als de ruimte in de kamer toelaat, en stormt dan met alle kracht, die in hem is, vooruit, doch al zijn pogingen zijn vruchteloos.

Hij woedt als een waanzinnige, en tracht met een stoel de deur open te slaan, doch verbijzeld vliegt het meubel uit elkander en de deur houdt stand. Zijn schouders zijn gekneusd, zijn handen bloeden en de knieën zijn ontveld en ginds in de gang klinkt het vreselijke geluid der dodelijke worsteling.

Alle hoop begeeft de oude boer en machteloos zinkt hij ineen.

't Is Van Wingen intussen niet zo spoedig gelukt, Truida's heftige weerstand te breken; met de moed der vertwijfeling worstelt de kloeke, moedige boerendochter tegen de indringer.

Telkens tracht hij haar op de grond te werpen, doch hij wil haar tegelijk het schreeuwen beletten, en daarom mislukt zijn voornemen iedere keer.

De krachten beginnen Truida te hegeven, maar ook Van Wingen raakt uitgeput.

„Er moet een eind aan komen,” sist hij tussen de tanden en met een geweldige ruk slingert de woesteling het halfgeworde meisje op de grond.

Een ogenblik komt haar keel vrij, en de hulpkreet, die zij slaakt, wordt buiten door Huib Witzer gehoord.

Geen minuut later, en reeds stormt hij de gang binnen. Slechts flauw verliet het schijnsel van het nachtluchtje uit Truida's kamertje en het zaklantaarntje, dat op de grond ligt, het akelig toncel, doch het scherpe oog van de boerenknecht overziet met een enkele blik de vreselijke toestand, waarin Truida verkeert. Maar ook Van Wingen ziet onmiddellijk

124

„W elk gevaar hem bedreigt, en snel als het weerlicht heeft hij zijn revolver getrokken.

Kort en scherp knalt een schot, maar de kogel mist zijn doel en doorboort slechts de deur van Truida's kamertje. Het dappere meisje heeft zijn arm terzijde gedrukt. Nu is de inbreker verloren; eer hij voor de tweede maal de trekker kan overhalen, omstrengelen hem de gespannen armen van Huib Witzer.

„Dief! Moordenaar!“ brult Huib, en met zulk een kracht wringt hij de revolver uit de hand van zijn tegenstander, dat diens magere vingers kraken.

Slechts een ogenblik worstelt Van Wingen nog om staande te blijven, doch dan is zijn kracht gebroken, en valt hij met een geweldige smak op de grond neer.

Huib Witzer zet hem de knie op de borst en heft brullend van woede de gebalde vuist omhoog, en indien Truida zich niet aan zijn arm had vastgeklemd, zou hij in zijn razende drift de weerloze vijand hebben doodgeslagen.

„Niet slaan, Huib! niet slaan!“ roept Truida, „houd hem vast, dan zal ik de deur opendoen voor grootvader.“

En Huib luistert naar de stem, die hem zo lief is. „Omdat jij het zegt.“ antwoordt hij, „maar haal mij dan een touw; ik kan hem zo lang wel houden.“

Een touw is spoedig gevonden. Nu Huib tegenwoordig is, gevoelt Truida zich moedig en sterk, en het kost niet veel moeite aan de twee jongelieden, de inbreker zó te knevelen, dat hij zich niet verroeren kan.

Haastig hebben ze het gedaan, want geen geluid komt meer uit de kamer van grootvader. Truida herinnert zich nu, dat ze straks het bonzen op de deur heeft gehoord, en nu is het daar stil. Zou grootvader...?

Haastig wendt ze zich naar de deur. De sleutel steekt nog in het slot, doch het kost vrij wat moeite, hem om te draaien, zó is het slotwerk verbogen door de wanhopige pogingen.

125

die de oude man in het werk had gesteld om de deur open te krijgen.

Kindelijk gelukt het, en als het meisje, vol angst en onrust over haar grootvader, naar binnen dringt, wijkt ze met een kreet van schrik achteruit.

Op de knieën neergezakt, te midden van de stukken van de stoel, ligt de oude man met het grijze hoofd tegen de deurpost gezonken, de bloedende handen gevouwen, met doodsbleek gelaat en gesloten ogen.

Doch op het geluid van Truida's stem openen zich de oogleden en richt de ineengezonden gestalte zich langzaam op.

Verwonderd ziet de oude man om zich heen, en met een: „God zij geloofd, dat je nog leeft, mijn kind!“ komt hij overeind en drukt Truida aan zijn borst.

Nu ziet hij Huib staan en een vraag ligt in zijn oog. „Ja, grootvader,“ zegt Truida, „Huib is er. Hoe hij hier zo op eens gekomen is, weet ik niet, maar toen Van Wingen mij worgen wou, kwam op eens Huib de gang in.“

„Van Wingen?“ vraagt de oude man, „is het Bram van Wingen? En Huib komt ons verlossen? O, dan is hij door God gezonden; dan heeft God mijn gebed verhoord! Maar kom, Truida, steek de lamp aan in de woonkamer; daar is het nog niet koud.“

Truida voldoet aan het verzoek, Huib helpt de oude man zich verder aankleden, en na enige ogenblikken zijn ze samen in de woonkamer, waar boer Wuillers uitgeput in zijn leunstoel neerzinkt. Huib overtuigt zich nog eens, dat de misdadiger goed gebonden is, en hij is over zijn werk tevreden; die zal niet wegllopen.

En nu is het een over en weer vragen en vertellen, totdat de drie ongeveer weten, hoe de bevrijding is geschied.

„O Huib,“ zegt de oude man, „zie je niet, dat je door God gezonden bent? Laat me het nu maar dadelijk aan jullie beiden vertellen: Toen ik Truida hoorde schreeuwen, werd

126

ik wakker en ik wilde haar te hulp komen, maar de deur was gesloten, zoals je weet. Ik heb geworsteld, om ze open te breken, maar ik kon niet, en ik zonk er uitgeput bij neer. En toen heb ik gebeden. Ja, ik, die in geen jaren gebeden had. Ik was altijd in opstand tegen God, dat weten jullie wel, maar in mijn angst om Truida heb ik gebeden, en toen ben ik machteloos neergezonken. En is het niet wat groots, dat God mijn gebed verhoord heeft? Maar waar is Van Wingen?“

„Die ligt goed vastgebonden in de gang, baas,“ antwoordt Huib; „zodra het dag wordt, zal ik de veldwachter halen. Ik blijf hier vannacht, en hij mag zolang een hard bed hebben. Alleen aan mij heeft hij dat wel verdiend.“

De oude man denkt een ogenblik na. „Huib, wil je me een plezier doen?“ vraagt hij. „Haal Van Wingen eens hier.“

„Hier halen, baas?“

„Ja, maak hem maar gerust los, hij loopt niet weg.“

„Nee, dat vertrouw ik ook wel,“ zegt Huib, „maar 'k zal toch eerst zijn moordtuig even ophangen.“

Huib haalt de revolver, die nog met vijf kogels geladen is, en bergt hem in een der kasten van de kamer. Dan keert hij terug naar de gang en maakt de touwen los.

„Ga mee, Bram,“ zegt hij, „de baas wil je spreken. Maar pas op, dat je niet tracht te vluchten; ik heb mijn mes in de zak, denk er om.“

Van Wingen wil opstaan, doch het lukt hem niet; de banden hebben hem zó gekneld, dat hij het vrije gebruik van zijn ledematen mist. Huib pakt hem bij de schouder.

„Vooruit dan toch,“ mompelt hij, en als 't nog niet lukt, ondersteunt hij de inbreker en brengt hem binnen, waar de oude man en Truida zitten op hun gewone plaats.

„Hier is hij, baas,“ zegt Huib, en hij kijkt boer Wuillers aan. Diens ontvelde handen zijn door Truida verbonden, en hij zit in zijn stoel als een machteloze en uitgeputte oude man. Maar dat is het niet, wat Huib doet stilstaan en opzien.

127

Het is het gerimpelde gelaat, waarop een uitdrukking van zachtaardigheid en vriendelijkheid ligt, die Huib er nog nooit heeft gezien.

„Ga daar zitten, Van Wingen,“ zegt Wuillers en wijst op een stoel tegenover zich. „En jij Huib, kunt wel weer op je eigen plekje gaan zitten, waar je dat al jaren placht te doen, wil je dat, mijn jongen?“

Een vreemde ontroering grijpt Huib aan, zó had de norse boer nog nooit tot hem gesproken, maar de woede, die in hem kookt tegen de schelm, die Truida trachtte te vermoorden, komt weer boven.

„Als u 't goedvindt, baas, wou ik maar liever naast hem blijven staan; als hij zich dan durft verroeren, heb ik hem dadelijk 'k vertrouw die valse schurk voor geen duit meer.“

„Van Wingen,“ zegt Wuillers, „kijk me aan, en geef antwoord op hetgeen ik je vragen zal.“

Vast en doordringend richt de boer zijn ogen op het doodsbleke gelaat van de dief, doch deze huilt als van koorts, en houdt de ogen naar de grond geslagen.

Een poos blijft het stil in het grote vertrek, en buiten loeit nog steeds de stormwind.

Dan slaat de ongelukkige jongeman de donkere ogen op, en staart de oude boer schuw in het gelaat.

„Allereerst, hoe ben je hier binnengekomen?“

„Door de staldeur,“ zegt Van Wingen, doch zijn stem klinkt zó schor en onduidelijk, dat men hem bijna niet verstaat.

„En hoe ben je aan de sleutel gekomen om die deur te openen?“

Nu aarzelt Van Wingen; hij durft niet zeggen, op welke lafhartige manier hij hem in handen kreeg, want hij vreest een uitbarsting van woede van Huib Witzer.

„Spreek vrij uit,“ zegt thans boer Wuillers, „want slechts een eerlijke bekentenis kan je ten goede komen, en met om de zaak heen te draaien benadeel je in de eerste plaats je zelf.“

128

„Hij durft niet,” bromt thans Huib. „Hij durft niet, maar ik zal het wel zeggen. Hij haalde hem gisteren, toen hij mij — domme suffer — dronken gemaakt had, uit mijn zak en zodoende is hij, door mijn onnozelheid geholpen, hier binnen-geslopen.”

„Is dat zo, Van Wingen?” vraagt de boer weer, „zeg duidelij-
lijk ja of neen.”

„Ja, boer Wuilders, het is zo,” en de stem van Bram van Wingen wordt krachtiger, want de verdoving, ontstaan door de geweldige smak, waarmede Huib hem daar straks had neergeveld, begint te wijken. Hij is verstandig genoeg om te begrijpen, dat tegenstand of onwil zijn toestand slechts kan verergeren, en zo geeft hij zijn bekenenis.

„Vroeg in de avond ben ik binnengekomen,” vervolgt hij, „even nadat het volk de hoeve verliet. In de stal trok ik mijn schoenen uit en stopte ze weg, en toen ik mijn kans schoon zag, sloop ik voorbij de huiskamer. Op de slaapkamerdeur staken de sleutels in het slot; zo kon ik daar gemakkelijk genoeg binnengaan. Toen heb ik bij het licht van het lantaartje, dat ik bij mij had, de kast opengemaakt, en dit heb ik er uitgenomen.”

De dief haalt zwaar adem, en legt met bevende hand eerst een rol bankpapier en daarna de gouden tientjes met het zilvergeld voor boer Wuilders op de tafel neer.

De boer schudt langzaam en droevig het grijze hoofd. „Denk je, dat dit geld, op zulk een manier verkregen, je geluk zou hebben aangebracht? Ik zeg je van neen,” en de stem van Wuilders klinkt voor een ogenblik weer hard. „Doch,” zo vervolgt hij op zachte toon, „wat was nu je plan geweest, als het je gelukt was, om met de buit ongehinderd weg te komen; of had je nog geen plan gemaakt?”

Weer aarzelt Van Wingen, doch dan zegt hij kortaf: „k Zou er mee naar Amerika zijn gegaan; doch nu weet je alles en wat ik gestolen heb, ligt daar op tafel, dus maak er een eind

129

Wuildershoeve 9

Boer Wuilders raapt een rolletje van het geld op, dat op de tafel vóór hem ligt.

„Kijk, Van Wingen, dit is voldoende voor de overtocht naar Amerika, doch versta mij goed, ik geef het je niet, ik wil het je enkel maar lenen op voorwaarde dat je, zodra als je kunt, het mij weer terugzendt, mits je het eerlijk verdiend hebt.”

Als versuft staart Van Wingen boer Wuilders in 't gelaat, en het is hem, als verwarren zich zijn gedachten; dat kon immers niet zijn? Boer Wuilders, de man, die in gans het dorp om zijn streeve, strenge onverzettelijheid bekend stond; de man, die hij had willen beroven en desnoods vermoorden, die hardvochtige oude boer zou hem, de dief en insluiper, vergeving schenken niet alleen, doch nog willen voorthelpen bovendien? Nee, dat kon niet zijn!”

„Begrijp je me niet, Van Wingen?” herneemt de boer, „begrijp je me niet? Neem dat geld op en ga naar huis. Doe zoals ik je gezegd heb: werk als je daarginder in het vreemde land bent, eerlijk en trouw, en vergeet nooit, dat een leven van luiheid en losbandigheid uitloopen moet op ellende en misdaad; dat heb je deze nacht ondervonden. En dan nog één ding, Van Wingen, leer van mij, oude man, dat een mens zonder God niet kan leven. Ik heb het pas verstaan, nu ik oud ben; ik hoop, dat jij het eerder verstaat.”

Nu rijst Van Wingen overeind, nu wordt het hem duidelijk, dat inplaats van de gevangenis de vrijheid hem wacht, en die overgang is zo overweldigend, dat hij geen woord kan uithangen, doch onverstaanbare klanken stamelt.

Plotseling doet een krampachtige snik zijn magere gestalte schokken, en grote tranen branden hem in de ogen en rollen langs zijn bleke wangen. Ook Truida is haar ontroering niet langer meester; zij weent zacht, met het blonde hoofd op grootvaders schouder geleund.

En Huib Witzer? Hij doet zijn best om een bars gezicht

131

Wuildershoeve 9*

aan, en laat de veldwachter maar halen; dat wil je toch.”

Huib wil driftig wat zeggen, doch een wenk van boer Wuilders legt hem het zwijgen op.

„Je hebt gelijk, Bram van Wingen, er moet een eind aan komen; luister dus goed wat ik je zeg. Zie, je bent hier binnengedrongen om te stelen, maar dat je een geladen revolver in de zak had, bewijst, dat je, als het er op aankwam, ook voor een moord niet zou terugdeinzen. Trouwens, je hebt dat bewezen, door Truida te willen worgen en Huib Witzer heb je willen neerschieten. Lever ik je over aan de politie, dan zullen deze feiten je ongetwijfeld zólang in de gevangenis brengen, dat er van je volgend leven niet veel meer zal terecht komen. Begrijp je dat goed, Van Wingen?”

Deze knikt met het hoofd, en er ligt zóveel wanhoop in de blik, waarmede hij Wuilders aanstaart, dat Truida er van huilt, en zelfs Huib kan een gevoel van deernis met de rampzalige, die zó diep zonk, niet onderdrukken.

„Ja, boer Wuilders,” zegt Van Wingen, „ik begrijp dat zó goed, dat ik gauw zal zorgen een plaats onder de aarde te krijgen. Wat ik vanavond gedaan heb, was mijn laatste kans; dat wist ik van tevoren. k Heb die kans verspeeld, en nu is het uit.”

„En toch wil ik je nog één kans geven,” hervat de boer. „Je bent van je vroegste jeugd af een weeldekind geweest, en je ouders hebben je op een verkeerde wijze liefgehad; ze waren te zwak om je als het nodig was met kracht in bedwang te houden. Ik zeg dat niet om je ouders hard te vallen; daartoe heb ik allermint het recht, en ook jou verontschuldigt het niet, want in elk geval heb jij hun liefde met ondank vergolden. Doch ik beschouw het als de oorzaak van je slecht gedrag, en daarom wil ik je, zoals ik zeg, een kans geven om een beter mens te worden. Dat kan slechts op één manier en dat is door arbeid, door eerlijke en vlijtige arbeid. Maar hier in 't dorp wordt dat niets, je moet weg, ver weg.”

130

te zetten; 't ging toch niet aan, om zo'n kerel als die Bram van Wingen onverlet te laten lopen en hem nog een reispenning te verschaffen bovendien. Maar zijn oog wordt vrochtig als hij naar de oude man met de verbonden handen kijkt, naar die wonderlijke man, die zo edelmoedig kwaad met goed vergeldt. En Huib veegt tersluiks met de rug van zijn hand de ogen af, want hij wil niet graag, dat Truida ziet, hoe kinderachtig hij is. Maar Truida ziet het toch, en ze heeft er hem te liever om.

„Brenge Van Wingen door de staldeur naar buiten, Huib,” zegt Wuilders, „en kom jij dan nog even terug, ik wou nog een enkel woord met je praten, en dan zullen we trachten nog wat te slapen, want ik ben moe.”

Zonder een enkel woord te kunnen spreken en snikkend als een kind, wordt Van Wingen door Huib Witzer weggeleid.

Huibs toorn is verdwenen; slechts deernis is er in zijn eerlijk gemoed, en als ze voor de staldeur staan en het flauwe lantaarnlicht de van koude en ontroering bibberende gestalte van Van Wingen beschijnt, dan kan hij niet nalaten de ongelukkige op zijn manier moed in te spreken.

„Kom, kom, Bram, huil niet, dat is nergens dienstig voor. Je hebt je vanavond als een beest gedragen, maar als je nu doet, wat boer Wuilders je gezegd heeft, dan kan alles nog terecht komen. Maar... als je met het geld, dat de oude man zo goedhartig gaf, aan het boemelen gaat — wat ook niet onmogelijk is — dan raad ik je aan om mijn zoveel mogelijk uit de weg te blijven, want dan zou ik in staat zijn je de nek om te draaien.”

Van Wingen zwijgt en wacht met gebogen hoofd, totdat Huib de sleutel in het slot van de staldeur steekt, de sleutel, die hem zo verraderlijk was ontstolen en die daar straks door Van Wingen op de tafel was gelegd.

Nu bemerkt Huib, dat de ander nog op zijn kousen staat, en als hij er hem op wijst, dan is Van Wingen zó verward

132

en zenuwachtig, dat hij niet meer weet waar hij zijn schoenen, toen hij binnensloep, in der haast heeft weggestopt. Huibs scherpe blik ontdekt ze echter spoedig achter enig gereedschap, en als hij daarna de deur wil openen, keert Van Wingen zich plotseling om.

„Huib,” zegt hij met doffe stem, „ik was altijd je kwade geest, dat weet je wel, maar vannacht zou ik je, als mijn plan was gelukt, geheel in het ongeluk hebben gestort, want met de sleutel van die deur heb ik ook je zakdoek gestolen, en die heb ik onder de kast in Wuilders slaapkamer gestopt, om de verdenking van de diefstal op jou te werpen. Nu weet je pas welk een ellendeling ik ben, Huib, doe nu de deur open en schep me er uit.”

Huib bromt iets, maar met geweld houdt hij zich in. Dan rukt hij zwijgend de deur open en in de huilende stormwind en de wilde sneeuwjacht verdwijnt Bram van Wingen als een wegfalderende nachtvogel.

HOOFDSTUK XIII

God spreekt tot Huib

Huib sluit de deur en keert naar de huiskamer terug. „k Hoop, dat moeder niet al te ongerust wordt,” denkt hij, „maar ik moet vannacht hier blijven.”

Doch als hij binnenkomt, zegt boer Wuilders: „Huib, ga nu naar huis, en dan zullen wij trachten nog wat te slapen. Ze zullen bij jou thuis bezorgd zijn.”

„Maar baas,” antwoordt Huib, „is 't niet beter, dat ik hier blijf vannacht?”

„Wel nee, jongen; Van Wingen komt niet weer, en wij zullen alles goed sluiten. Zeker, 't is beter; kom morgen maar vroeg hier, dan kunnen we nog eens praten.”

133

Maar nu treft haar toch ook de ernstige blik van Huib. Hij ziet er heel anders uit dan vanmorgen.

„Er is wat gebeurd, Huib,” zegt ze als antwoord op zijn groet.

„U ziet ook alles, moeder,” lacht Huib. „Ja, er is wat gebeurd. En toch moeder,” vervolgt hij, opeens weer ernstig, „toch weet ik niet, of ik het u vertellen mag. Eén ding kan ik u wel zeggen: ik ga morgenochtend weer naar boer Wuilders.”

„Naar boer Wuilders! Ben je daar geweest? Ik meende, dat je naar Noppers was.”

„Ben ik ook geweest, en daarna nog naar Wuilders. Maar heus, moeder, nu mag ik niet meer vertellen, later misschien. Dat neemt u me toch niet kwalijk?”

„Beste jongen, ik zie wel aan je ogen, dat je geen kwaad hebt uitgehaald, en als het een geheim van anderen is, mag je het mij niet vertellen. Maar je kunt er met God over spreken, Huib. Zul je het doen?”

„Ja, moeder,” zegt Huib trouwhartig, en — wat hij in vele jaren niet gedaan heeft — hij omhelst zijn moeder innig en gaat dan naar boven.

Verwonderd kijkt moeder hem na. Is dat het begin der verhooring van haar gebeden?

Toen Huib de volgende morgen op de hoeve kwam, werd hij terstond uitgenodigd, bij de baas in de slaapkamer te komen. Hij vond er ook Truida. De oude man was nog in bed; ziek gevoelde hij zich niet, maar de gebeurtenissen van de vorige avond hadden hem toch wat aangegrepen.

„Ik wou graag eens met je spreken, Huib,” begon de boer. „Jij hebt gisteravond getoond, dat je bij ons hoort, en me dunkt, over weggaan spreken wij niet meer, wel?”

„Nu baas,” zei Huib, en hij keek eens naar Truida, „ziet u, als . . .”

De oude begon te lachen. „Kom jongen, we hebben elkaar

135

En Huib gaat in de sneeuwjacht naar huis. De gedachten vermenigvuldigen zich in hem, terwijl hij tegen de wind optoert. Hoe geheel anders ging hij vanmorgen hetzelfde pad! 't Is hem nog niet duidelijk, wat van dit alles het gevolg moet zijn, maar dat zijn hart op Wuildershoeve is, dat weet hij stellig. Nee, nergens zal hij zo gelukkig zijn als daar. En dat hij nu, juist hij, ze helpen moest tegen de inbreker! Wat dreef hem toch naar de hoeve? Gevoelde hij, dat er iets niet in de haak was? Had God hem daarheen gezonden?

Huib heeft in de laatste tijd niet veel aan God gedacht. Hij heeft trouw gewerkt, maar dat zat hem in het bloed. Hij heeft over 't algemeen braaf geleefd, maar hij weet zelf wel, dat het een gevolg is van zijn opvoeding. En het is hem nu al een paar malen gebeurd, dat hij zich heeft laten verleiden tot dronkenschap. Dan heeft hij voor zichzelf gezegd, dat hij een uil is en een domkop, en dat hij wel zorgen zal dat het niet weer gebeurt, maar verder heeft hij daarover liever niet nagedacht. Hij weet wel, dat het zonde is, maar — Huib is niet zwaartillend van aard, en hij tilt de zonde ook niet zwaar.

Doch nu? Heeft God hem gedreven naar de hoeve om een moord te voorkomen? Bemoeit God Zich met hem?

De gedachte doet Huib beven. Als God Zich met hem bemoeit, dan let God ook op zijn wandel, en ook op de geneigdheid van zijn hart. Huib weet dat alles wel, maar het is hem nog nooit zo ernst geworden in zijn ziel. Kan hij het doorstaan, dat God Zich met hem bemoeit? Huib voelt zich schuldig. En toch beseft hij, dat God hem helpen wil. Maar hoe?

Als Huib thuis komt, vindt hij moeder nog op. Ze was bezorgd over haar oudste, en ze durfde niet gaan slapen, voor ze wist dat hij terug was. En ze heeft voor hem gebeden. Ja, Huib weet het wel, als hij haar in het gezicht ziet; hij kent die blik van stil vertrouwen wel, die altijd gevolg is van haar gebed.

134

niets te vertellen. Ik heb op je gebromd, jij bent boos geworden, en toen de nood aan de man kwam, was je hier. Nu is alles natuurlijk uit, en we gaan weer op de oude manier voort!”

„Ja baas,” antwoordde nu Huib gulhartig.

„En toch niet op de oude manier,” ging boer Wuilders voort. „Kinderen, ik moet jullie wat zeggen: je bent toch het enige, dat ik in de wereld heb, en ik moet spreken over de grote genade, die God mij, arme oude man, heeft bewezen. Jelui kent me wel. Je weet, dat ik verdrietig en knorrig ben geweest, zo lang als je me gekend hebt. Je weet ook, dat ik vroeger veel verdriet heb ondervonden; ik heb alles verloren aan de toring, en ik stelde mij altijd voor, dat ik Truida ook wel verliezen zou. Maar je weet niet, dat ik al die jaren tegen God in opstand ben geweest. Ik heb me niet willen onderwerpen aan Zijn leiding; ik heb altijd gezegd, dat Hij mij onrecht aandeed. En geloof me maar gerust: als een mens met God twist, dan is hij niet gelukkig, want zijn eigen hart veroordeelt hem.”

En zie nu eens, wat God gedaan heeft. Daar kwam gisteravond Van Wingen, en hij zou een dief en een moordenaar worden. Ik was altijd bevreesd, dat je me door de toring zou worden ontnomen, Truida, en nu zag ik, dat je leven ook wel op andere manier bedreigd kon worden. En toen kwam eensklaps jij, Huib, door God gezonden, om ons te redden.

Toen zag ik opeens, dat God barmhartig is, en groot van liefde, zoals je grootmoeder altijd zei. Hij wilde niet dat wij sterven zouden. Begrijp je nu, waarom ik met Van Wingen handelde zoals ik deed? Gisteravond begreep ik het zelf nog niet goed, maar deze nacht is mij alles duidelijk geworden, en ik weet dat ik goed gedaan heb. God was ons barmhartig geweest, en daarom moest ik ook barmhartig zijn.

Maar ik heb nog méér begrepen deze nacht, en dat zullen jullie ook weten. Laat mij het maar eens ronduit vertellen, het kan goed voor je zijn.

136

Ik heb deze nacht voor het eerst leren verstaan, welk een zondaar ik was. Want kinderen, de zonde zit niet van buiten, maar van binnen. Van buiten, voor de mensen, was ik geen deugniet, zoals die arme Bram van Winges. Maar van binnen? Denk je toch eens in, dat ik jaren in opstand ben geweest tegen God! En Hij bleef mij maar zegenen. En Hij spaarde mijn leven, om mij tijd te geven. En Hij gaf me een lieve kleindochter, om voor mij te zorgen.

En ik klaagde maar. Is het niet vreselijk, dat een mens-kind God aanklaagt en beschuldigt?

O, vannacht heb ik gevoeld, hoe vreselijk dat is. En dan die genadige bewaring gisteravond! Wat had ik in mijn dwaasheid God beledigd, en toch bewaarde Hij mij. Toen begreep ik opeens, dat Hij mij liefhad. En toen verstond ik ook, wat je grootmoeder zo dikwijls zei en wat ik ook in de Bijbel wel gelezen heb: dat God Zijn Zoon gegeven heeft om de straf der zonde op Zich te nemen. Ik dacht aan de Heere Jezus aan het kruis, en ik zei: Heere, dat is ook mijn schuld, dat Gij daar hangen moest!

En toen opeens was ik zo gelukkig. Want dit zag ik: Als Hij mijn schuld gedragen heeft, dan is mijn schuld verzoend. Kinderen, deze nacht heeft God mij om Christus' wil de zonden vergeven. En toen begreep ik ook, dat ik met Van Winges goed had gehandeld."

In lange jaren had boer Wuillers niet zo lang aaneen gesproken als nu. Het vermoede hem dan ook zichthaar, en afgemat legde hij het hoofd op zijde. Truida legde hem het kussen recht, en tranen vielen haar uit de ogen.

"Nee, niet hulen, kind, grootvader is gelukkig," zei de oude man, en hij streelde haar hand.

"Ja, grootvader," zei Truida zacht, en ze hield zijn verbonden hand in de hare.

En Huib had ook de tranen in de ogen, doch hij

137

keek naar het venster, tot hij zich meester was. „Boer Wuillers," zei hij, „nu vraag ik u: mag ik bij u blijven? Nu spreekt u juist zoals mijn moeder."

HOOFDSTUK XIV

De ommekeer

De tijd snelt voort met vlugge wiken; als het weer winter is, zal het vier jaar geleden zijn sinds de nacht dat er op de hoeve ingebroken werd.

Er is in die tijd veel veranderd, in de eerste plaats in de levensomstandigheden van Huib Witzer. Hij is niet meer knecht op de hoeve; sedert ruim twee jaar is hij met Truida Wuillers gehuwd.

Wat al gissingen en veronderstellingen heeft men in het dorp niet gemaakt over wat destijds toch op de hoeve was voorgevallen! Doch het rechte heeft men nooit geweten, want de betrokken personen hielden zich op uitdrukkelijk verlangen van boer Wuillers wijselijk stil.

Doch het meest is de oude boer zelf veranderd, maar dat schrijft men toe aan de zware ziekte, die hij heeft doorgemaakt, kort na die nacht van verschrikking.

Ja, de boer was toch erg ziek geworden; dagen achtereenvolgende zweefde hij tussen leven en dood; doch eindelijk behaalde zijn ijzersterk gestel de overwinning op de hevige koorts, die hem hadden geteisterd.

Maar Huib is zelf ook anders geworden. Hij heeft nog hetzelfde witblonde haar, en zijn pet hangt zo mogelijk nog verder achterover dan vroeger, maar op zijn gebruid gelaat ligt een trek van blijdschap, die volstrekt niet alleen daar vandaan komt, dat hij, de arme schoenmakersjongen, een gezeten boer is geworden.

138

Nee, die blijdschap zit dieper. Wat Huib in de nacht van de inbraak het gemoed heeft bewogen, heeft doorgewerkt. In zijn baas zag hij, wat de genade van God vermag; hoe een verdrietig, ontevreden mens een blijmoedig kind van God kan worden. In zijn eigen moeder heeft hij die blijdschap gekend, zolang hem heugt, en Huib weet dat hij zelf die rechte blijdschap miste. Toen heeft hij nagedacht. En hij, die van kindsbeen de Schriften geweten had, begreep wel, wat hem ontbrak. Hij moest doen, wat de oude boer had gedaan: met zijn zonden tot Jezus gaan.

En nu valt het geen mens gemakkelijk, dat te doen; Huib Witzer viel het ook zwaar. Daar was altijd in zijn hart een stem, die tot hem zei: „Wat maal jij er om? Je bent niets erger dan anderen." Doch dat gaf Huib geen vrede, wanneer hij naar die stem luisterde. Steeds weer trokken de twee gestalten, van zijn baas en van zijn moeder, hem, ook zonder dat ze iets zeiden, naar Jezus heen. En ten slotte kwam de dag, dat Huib in de eenzaamheid de knieten boog, en uitriep: „Heere Jezus, neem Gij mijn leven in Uw handen."

Van die dag af is het licht geworden in zijn hart, en nu reeds lange tijd verblijdt Huib zich in de grote liefde van zijn Heiland, en 't is hem een bijzondere vreugde, dat ook Truida die Heiland toebehoort.

Toen de oude boer zo erg ziek was, had geen eigen zoon trouwer voor alles kunnen zorgen, dan hij dat deed. Voor alles wist hij tijd te vinden en menige nacht waakte hij aan het ziekbed van de oude man. Dikwijls had het Truida de tranen in de ogen gedreven, als ze zag hoe de magere grote hand van haar grootvader de forse knuist van Huib Witzer greep en hoe hij in ijelende koorts tot de jongeman sprak als was deze zijn zoon Jan.

Telkens vertoefde de geest van de kranke in 't ver verleden, en zelfs toen de ziekte begon te wijken, bleven die beelden hem nog bij en verwarde hij Huib met zijn lang geleden gestorven zoon.

139

En toen hij herstelde, was boer Wuillers niet beter op zijn gemak dan wanneer Truida en Huib Witzer beiden bij hem waren. Zo was de winter voorbijgegaan, en toen het voorjaar in 't land kwam met zijn bloesemgeur en bloemenpracht, toen kon de oude man tussen hen beiden in naar de bank wandelen in zijn bloementuin.

Ach, die bloemen waren eigenlijk in al die jaren, die hij op de hoeve had doorgebracht, het enige, waarin hij nog een weinig genoegen gevonden had.

Met zorg was alles bijgehouden; zelfs geen dor blad lag in de netjes geharkte paadjes, en tussen het overal uitbottend groen was ook niet het minste onkruid te bespeuren.

O, het had boer Wuillers goed gedaan, dat men tijdens zijn langdurige ziekte en tussen al het drukke werk door, toch tijd had weten te vinden, om zijn tuintje in orde te houden, en vragend had de boer Truida aangekeken.

„Ja, ja grootvader, dat heeft Huib zo netjes opgeknapt, des middags tussen schafttijd, als het volk naar huis was om te eten."

„'t Is de praat niet waard," meende Huib, „en bovendien, ik heb altijd liefhebberij in zulk werk gehad, ik deed het met plezier."

Wuillers had niet veel gezegd, maar toen hij een poos het vrolijk en opgewekt gebabbel der beide jongelieden had zitten beluisteren, vond Truida dat het voor grootvader wat kil begonte worden, want de avond daalde reeds.

Op dat ogenblik kwam Jannetje Truida voor enige ogenblikken in de keuken roepen en toen deze zich had verwijderd, keerde boer Wuillers zich tot Huib.

„Beste jongen," sprak de oude man, „in geen jaren en jaren heb ik me zo gelukkig en zo dankbaar gevoeld als op deze avond. Dankbaar, bovenal aan de goede God hierboven, die mij, oude halsstarrige man, heeft willen leren, dat Zijn zoon ook door de donkerste wolken kan heenboren, dat Zijn

140

genade ook het hardste hart kan treffen tot in zijn diepste diepte. Maar ook jou ben ik dankbaar, Huib, ook jou, want je hebt hier al zo lang de hoel behartigd als was je mijn eigen zoon, en wat had Truida nu moeten aanvangen zonder jou, terwijl ik ziek lag en mij met niets kon bemoeien?

„Maar al ben ik oud en afgeleefd, toch ken ik de grondoorzaak van die meer dan gewone trouw en toewijding.”

Huib wilde wat zeggen; hij schoof onrustig heen en weer op de bank en het bloed schoot hem naar de wangen. Waar wilde hoer Wuilders toch heen?

Doch deze legde zijn hand op Huibs arm. „Nee, nee, mijn jongen, ik begrijp nu zeer goed, waarom je deze winter bij ons vandaan wou, en waarom je je ouders en je dorp wou verlaten. Toen begreep ik het ook wel, maar in mijn hoogmoed en bitterheid zou ik je hebben laten gaan, maar nu niet meer, Huib, 'k zou je nu niet meer kunnen missen en er is maar één middel om je voorgoed hier te houden.”

Een ogenblik zwijgt de grijsaard en kijkt de jongeman naast hem in het gebruide gelaat; dan speelt een glimlach om zijn lippen, en hij vraagt: „Zeg, Huib, weet jij dat middel of kun je het raden?”

„Ja, kijk, zie je,” meent Huib, en hij schuift — zoals hij altijd pleegt te doen, wanneer hij in grote verlegenheid zit — zijn pet nog dieper in de nek, „kijk zie je, baas Wuilders, ik ben nooit erg slim geweest om moeilijke vragen op te lossen, daar zat ik in mijn schooljaren ook altijd mee in de klem, maar daar komt Truida aan, die is op dat punt veel wijzer dan ik.”

Tussen hen beiden in was de oude man weer naar binnen gegaan, doch de oplossing van zijn vraag aan Huib kwam weinige maanden later.

Toen de rijke oogst was binnengehaald en de herfstmaand de bladeren van de oude iepen om Wuildershoeve met haar bruine en gouden tinten verfde, toen was er bruiloft op de hoeve.

141

En 't was er vrolijk toegegaan en 't jonge volkje had gejuicht en gelachen, gezongen en gejubeld ter ere van bruid en bruidegom, en zelfs Toon Grebbe en zijn zuster behoorden tot de gasten, want Grebbe wilde voor zijn vrienden niet weten, dat hij zelf zo gaarne in Huibs plaats zou hebben gestaan. Doch later verklaarde hij openhartig, dat men op zo'n aardige gulle vent als Huib onmogelijk hoos kon blijven, en hij werd een van diens beste vrienden.

Maar ook menig ernstig woord werd er op dat bruiloftsfeest gesproken aan die andere tafel, waar baas Piet en zijn wakkere vrouw en enige bevriende boeren met hun vrouwen om de grijze gastheer zaten.

Met klimmende verwondering hadden de boeren opgemerkt, hoe gemakkelijk Wuilders in de omgang kon zijn; hoe was het toch mogelijk, dat deze man, die men nooit anders gekend had dan als stug en voor ieder even ongenaakbaar, thans zo hartelijk en zo welwillend was?

En zie, toen had hoer Wuilders hun openhartig verteld van zijn rampen en slagen, die hem in de bloei van de mannelijke leeftijd hadden getroffen. Hoe hij hier in het dorp was gekomen als een van zijn gezin beroofde en door het levensleed verbitterde man. Hoe hij al zijn liefde, die nog in hem was, had overgebracht op zijn kleinkind, en hoe hij altijd had rondgelopen met de bittere gedachte, dat ook die hem door de ziekte zou worden ontnomen, een gedachte, die hem alle levenslust benam. „Doch Gods genade leerde mij,” zo had de oude hoer met klimmende ontroering gezegd, „Gods genade leerde mij verstaan, dat ik een zondaar was, een opstandeling tegen Hem. Maar Hij leerde mij ook verstaan, dat de Heere Jezus elke zondaar ontvangt, die tot Hem komt. Tot Hem ben ik gekomen, en Hij heeft mij mijn zonden vergeven, en mij op mijn oude dag tot een nieuw mens gemaakt.

En thans kan ik, door Hem geleid, de korte tijd die mij nog op aarde rest, die jonge mensen met mijn ganse hart

142

efhebben, zonder mij dat grote geluk te vergallen door sombere, zondige gedachten, en daarom kan ik nu in de avond van mijn leven God van harte danken, dat het Hem behaagd heeft, de zon nog te doen schijnen op mijn pad.”

Dat waren ernstige woorden geweest, die de oude hoer had gesproken op de bruiloft van zijn kleindochter, doch ze hadden weerklink gevonden in de harten van zijn toehoorders.

Baas Piet had de volgende morgen tot zijn vrouw gezegd, dat hij bijna niet kon geloven, dat deze hoer Wuilders en die van jaren terug één en dezelfde persoon waren, doch zijn vrouw antwoordde hem, dat het in Gods hand waren, de harten der mensenkinderen te leiden, waarheen Hij wilde, en baas Piet had met het ronde hoofd geknikt en gezegd: „Ja, ja, moeder, zo is het!”

HOOFDSTUK XV

Het kwade door het goede overwonnen

De bruiloft behoorde reeds weer drie jaar tot het verleden. En voor het laatst brengen we een bezoek aan Wuildershoeve.

't Is weer winter. 't Heeft bijna de ganse dag gesneeuwd, maar nu is de dikke, grauwe lucht opgeklaard, en de wind is, juist zoals hoer Wuilders al voor de middag had voorspeld, naar het Noorden gelopen.

De avond is reeds gevallen en het verdwijnend daglicht en het opvlammend haardvuur verlichten maar flauw de grote woonkamer van de hoeve.

Hoe geheel anders dan voorheen is het er thans. Nieuw, jong leven is opgebloeid in het oude huis.

In zijn leunstoel bij de haard zit hoer Wuilders. Haar en

143

baard zijn zilverwit, en zijn gestalte is gebogen door de last van bijna tachtig jaren, doch op het met rimpels doorploegd gelaat ligt een gulle trek van stille tevredenheid.

Aan zijn voeten en om zijn stoel duikt en buitelt een kleine knaap van ruim twee jaar, en in de wieg, daar bij de schoorsteen, slaapt een meisje van zes of zeven maanden. 't Zijn de kinderen van Truida en Huib Witzer, en vooral kleine Jan is grootvaders lieveling. De ganse dag is de knaap bij hem, en Truida, de van gezondheid blozende, kloekke boerin, zegt soms gekscherend tot Huibs moeder, dat grootvader en Huib de kleine Jan glad bederven, want Huib leert hem katekwaad en grootvader lacht er om, dat hem de tranen in de ogen komen.

Ook Jannetje is er niet magerder op geworden; haar wangen zijn nog dikker en paarser dan voorheen, en Bart Noppers, die altijd raad nodig heeft en dus dikwijls op de hoeve komt, plaagt haar altijd, dat ze, als ze tijd van leven heeft, nog veel dikker zal worden dan hij.

't Wordt donker in het vertrek. Truida steekt de grote, bronzen hanglamp aan, en kleine Jan, die een poosje stil op grootvaders knie heeft gezeten, laat zich van zijn zitplaats naar beneden glijden, om de straks gestaakte jacht op de kat te hervatten, die hij vruchteloos tracht te pakken te krijgen.

Daar worden de vensterluiken, die Jannetje zoëven gesloten heeft, van buiten opengetrokken en een grote sneeuwpop wordt in het raamkozijn gezet, terwijl een harde knokkel tegen de ruiten tikt.

Allen kijken naar het raam en het lamplicht beschijnt het bruine, lachende gezicht van Huib Witzer. „Opa, Opa!” kraait de kleine Jan, „papa heeft een wit manneke, Jantje zien! Jantje zien!”

Grootvader staat op en zet de kleine kleuter met zijn ronde wangen en dikke kromme benen op een stoel voor

144

het raam en wel een half uur lang drukt deze zijn neus tegen de koude ruiten, om naar de sneeuwman te kijken.

Doch de tijd verstrijkt, en als de boterhammen zijn genuttigd, en Jantje ondanks zijn heftig protest naar zijn bedje is gebracht, wordt het stil in de gezellige woonkamer van Wuildershoeve.

Huib en Truida schuiven hun stoelen kort bij de leunstoel van de oude man, en deze haalt een grote brief voor de dag, die de postbode zoëven gebracht heeft.

't Is een brief van Bram van Wingen uit Amerika, en boer Wuilders schuift zijn bril dicht bij zijn ogen en snijdt met Truida's tornmesje voorzichtig de enveloppe open. Al die tijd heeft men niets van hem vernomen, en met verwondering zien de beide jonge mensen, hoe de oude man met trillende vingers enige Amerikaanse bankbiljetten op de tafel legt. 't Is het bedrag, dat boer Wuilders hem medegaf in die boze winter nacht, toen hij insloep op de hoeve, en dat hij gebruikt heeft voor de overtocht naar het land, dat voor hem een tweede vaderland zou worden.

Ontroering klinkt in de zware stem van de oude man, als hij voorleest, met welk een ellende en honger Van Wingen had te kampen gehad, eer hij werk vond, dat hem in staat stelde zijn brood te verdienen. Doch toen hij de Engelse taal, waarvan hij de grondbeginselen kende, zich voldoende had eigengemaakt, ging het beter, en ten slotte werd hij door een rijke fabrikant — bij wie hij eerst huisknecht was geweest — op diens kantoor geplaatst. „En thans,” zo schreef Van Wingen, „kan ik niet alleen mijn schuld aan u betalen, doch over enige maanden ook mijn moeder naar Amerika doen overkomen, om haar door mijn eerlijke arbeid een onbezorgde oude dag te verschaffen, en haar enigermate het verdriet te doen vergeten, dat ik haar door mijn ellendig gedrag in het vaderland heb aangedaan.”

Verder volgden de vurigste dankbetuigingen aan de edele

145

grijsaard, die hem redde van gevangenis of zelfmoord, en hij eindigde met de verzekering, dat hij met alle kracht, die in hem was, zou pogen door nauwgezette plichtsbetrachting de zonden zijner jeugd te boeten.

De oude man vouwt zorgvuldig de brief weer dicht, en blijft een ogenblik in gepeins verzonken.

„Zo heeft God alles nog ten beste gekeerd, kinderen,” zegt hij. „Bram van Wingen is dan toch voor de maatschappij nog terecht gekomen, en ik dank God, dat Hij mij die nacht die gedachte in het hart heeft gegeven.”

„Ja,” zegt Huib, „ik begreep u toen niet; ik meende, dat het beter was, hem aan de politie over te leveren. Maar u hebt het kwade door het goede overwonnen. Als hij nu maar bij zijn goede voornemens blijft.”

„Dat kan alleen,” zegt Truida, „wanneer hij een discipel van de Heere Jezus wordt. Want Hij alleen kan ons kracht geven om staande te blijven. Door Hem, en met Hem, vermogen wij alle dingen.”

„Kinderen, laat ons samen danken en voor hem bidden,” zegt de oude man. „God kan hem ook bereiken in het verre Amerika. In alles moet onze verwachting steeds zijn van onze God en Vader. Wiens leidingen altijd zijn tot zegen en heil, en Die ook Zijn genade zo wonderbaar heeft verheerlijkt op Wuildershoeve.”

Einde

146